

ПРАВОСЛАВЉЕ

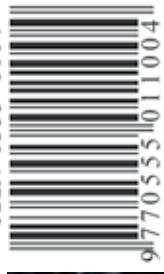
НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

Број 1085 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. јун 2012. Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

9770555011004

Саопштење за јавност

Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве са редовног заседања одржаног у Београду

од 15. до 23. маја 2012. године

УБеограду, у Српској Патријаршији, одржано је, од 15. до 23. маја 2012. године, под председништвом Његове Светости Патријарха српског г. Иринеја, редовно заседање Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве осим Његовог Блаженства Архиепископа охридског и Митрополита скопског г. Јована, неправедно заточеног у скопском затвору Идризово, и Његовог Преосвештенства Епископа бихаћко-петровачког г. Хризостома.

Свети Архијерејски Сабор је свој рад започео саборним служењем свете архијерејске Литургије у Саборном храму Светог Архангела Михаила у Београду, на којој је началствовао Патријарх српски г. Иринеј и извршен призив Светога Духа, Духа истине и мудрости, Којим Црква живи и дела свагда, а посебно на саборима њених епископа. У току Литургије верницима се, по благослову Његове Светости Патријарха, обратио Епископ бачки Иринеј и објаснио установу саборâ као израз суштинске саборности Цркве. После свете Литургије, на почетку првог саборског заседања, Председник Сабора, Његова Светост Патријарх, у свом уводном обраћању Сабору указао је на нека од актуелних питања живота и мисије Цркве у данашњем времену, времену великих искушења код нас и у читавом свету, али и времену наде и могућности за духовну обнову.

У току овогодишњег заседања Сабора Литургија је саборно и свечано служена још једанпут – у суботу 19. маја, на празник Преноса моштију Светог Саве – у Храму Светог Саве на Врачару. Литургијски и духовни живот Цркве је обогаћен и тиме што је Сабор прибројао каталогу светих

Православне Цркве двојицу свештеническог мученика и четрдесет ћака мученика пострадалих 1688. у Момишићима (Подгорица). За дан њиховог литургијског спомена и празновања одређен је исти дан на који се празнује спомен Светих четрдесет мученика пострадалих у граду Севастији у Малој Азији (празник познат под народним именом Младенци) и о томе ће Свети Синод службено обавестити све помесне Православне Цркве како би све оне могле да унесу њихова имена у своје богослужбене књиге и календаре. Сабор је такође одредио да се спомен Светог Никодима, архиепископа пећког, празнује 12/25. маја, а не 11/24. маја као до сада.

Сабор је потврдио решеност наше помесне Цркве да у току идуће године богослужењима и одговарајућим духовно-културним манифестијама достојно и достојанствено прослави значајан јубилеј хришћанства и културе – 1700-годишњицу Миланског едикта Светог цара Константина (313–2013), документа о слободи вере и савести од првог разреднога значаја, актуелног и данас не само са историјског него и са егзистенцијалног аспекта. Јубилеј ће бити прослављен у свим епархијама Српске Православне Цркве, а централна прослава ће се одржати у Нишу, родном граду цара Константина, и у Београду. На учешће у обележавању ове годишњице биће позвани сви православни патријарси и остали представници Православних Цркава, друге угледне личности светскога Православља (јерарси, теолози, уметници...), високе делегације инославних хришћанских Цркава и црквених заједница, хришћанских и међухришћанских институција и организација, као и монотеистичких верских заједница, затим представници науке, уметности и културе и угледне

личности домаћег и страног јавног живота. Све припреме и са програмом обележавања координираће саборски одбор, формиран својевремено у ту сврху, и Свети Синод Српске Православне Цркве.

Сабор је, у истом духу и смеру, поново потврдио и свој непромењени став да треба интензивирати, продубити и богословски обогатити досадашњи процес припрема за Свети и Велики Сабор Православне Цркве, поново сазвати свеправославно предсаборско саветовање, а по потреби и више таквих саветовања, и у докледно прикладно време сазвати тај општи Сабор, са дужном одговорношћу, наравно, и уз верност богона дахнутим начелима функционисања васељенских и великих помесних сабора Цркве.

Сабор је саслушао извештај Светог Синода о његовом раду и извештаје епархијских архијереја о њиховом раду и о стању у њиховим епархијама у протеклом периоду, доневши потом одговарајуће одлуке. На једничкој седници чланова Сабора и Централног тела за довршење Храма Светог Саве на Врачару, после анализе извештаја о свему до сада урађеном, расправљало се и одлучивало о предстојећем великим послу коначног унутрашњег уређења Храма, укључујући и облагање зидних површине мозаицима и осликане живописом. Упознавши се са релевантним чињеницама, Сабор је питање арондације Архиепископије београдско-карловачке, по броју верникâ највеће епархије у Српској Православној Цркви, одложио за извесно време како би се извршиле неопходне припреме и обезбедила елементарна инфраструктура будућих епархија на том простору. Из истих разлога Сабор је одложио и попуњавање новооснованих епархија аустријско-швајцар-

ске и буенос-ајреске епархијским архијерејима и продужио мандат њиховим досадашњим администраторима. Исто тако, Сабор је умolio Епископа захумско-херцеговачког г. Григорија да и даље, у својству заменика, помаже Митрополиту дабробо-санском г. Николају у обављању архијастирских дужности.

Сабор је и овог пута изразио своје дубоко жаљење и уложио протест због грубога кршења људских права и верских слобода верникâ аутономне Охридске Архиепископије у Бившој Југословенској Републици Македонији, са врхунцем у незаконитом шиканирању и хапшењима невиних људи, при чему су прогони и акти насиља ескалирали дотле да је Архиепископ охридски и Митрополит скопски г. Јован по шести пут утамничен под исфабрикованим оптужбама и поново на правди Бога осуђен на две и по године затвора. У свему је најтужније и најружније то што се све забива на захтев тамошње повлашћене расколничке организације која себе означава називом „Македонска Православна Црква“. Расколничка јерархија јавно и злоупадо, без икаквог зазора, ликује због судско-полицијског прогона једине канонске и општепризнате Цркве у Македонији, а нарочито због поновног утамничења њеног Поглавара. Она тиме демонстрира колико јој је стало до елементарних истина и етичких начела хришћанске вере, о светињи јединства Цркве да и не го-

воримо. Уместо да се замисле над свим досадашњим протестима и апелима који долазе из Православних и других хришћанских Цркава у свету и над критикама које им међународне институције и организације упућују због спреке политике и корумпираног судства и због сталног кршења људских права и верских слобода у њиховој земљи, власти Републике Македоније, нажалост, само појачавају терор над Црквом, без преседана у савременом свету.

Сабор са једнаком пажњом и не мањом забринутостју прати и поступке власти у Црној Гори, који такође – са нешто мање директног и грубог насиља, али са сличним курсом угрожавања мисије законите Цркве у Црној Гори и државног протежирања мисије, готово непостојеће Дедеићеве секте – гази основна људска права православних свештеника и верника, не либећи се ни потпuno антицивилизацијског и за европске појмове нечувеног депортовања појединих свештеника само зато што, наводно, Православна Црква, вековима старија и од Црне Горе, и од Србије, и од сваке постојеће државне творевине на Балкану, није „регистрована“ код полиције по закону из времена Брозове „демократије“. Оспоравање и самог права на постојање Српске Православне Цркве у Црној Гори, амбиције појединих црногорских политичара да, иако по убеђењу мањом атеисти, уређују црквену питања, да регулишу унутрашњи живот,

устројство и односе у Православној Цркви, да помоћу притиска, па и уз претњу силом, манипулишу идентитетом Цркве у Црној Гори, њихова нескривена тежња да је учине инструментом својих политичких замисли и да они агресивно обликују садржај црквеног живота православних хришћана у Црној Гори – све то представља угрожавање основних људских права и верских слобода, делатно порицање секуларног – а то значи верски неутралног – карактера савремене државе и одбацивање демократског начела одвојености Цркве и државе, као и поновно увођење историјски давно превазиђеног разликовања између грађана првог и другог реда, и то на основу њихове верске и етничке припадности. Стога Сабор од државних органа Црне Горе очекује да поштују сопствени устав и законе, а самим тим и права Српске Православне Цркве и других Цркава и верских заједница, утолико пре што то представља и њихову обавезу пред међународном заједницом.

Сабор је посебно забринут што ни после толико година од егзодуса српског народа са Косова и из Метохије 1999. и мартовског погрома 2004. године, и поред присуства међународних снага и гарантијâ великих сила, још нема никаквих услова за повратак и слободан живот прогнаникâ и избеглицâ. Штавише, и даље су угрожене српске православне светиње, домови и имовина, као и права припадникâ српске заједнице, особито

на подручју јужно од Ибра. У контексту домаћег и међународног дијалога о статусу јужне српске покрајине, Сабор сматра да би наметање решења супротних резолуцији Уједињених нација број 1244, Уставу Србије и нормама међународног права прозирковало једино дугорочну – а можда и трајну – кризу и нестабилност, односно људску несрећу, на простору који је и онако одавно постао симбол подељености, сукоба и страдања. Једна од ретких светлих тачака на њему јесте живот и рад обновљене Богословије Светих Кирила и Методија у Призрену, чији грађани, данас у огромној већини албанске народности и мусиманске вероисповести, омогућују несметан рад ове значајне установе Православне Цркве и српског народа. Такав однос заслужује наше поштовање и нашу захвалност.

Однос Цркве и државе у Србији и у Републици Српској Сабор сматра начелно добним, али очекује да нова Влада Србије исправи грешке одлазеће владе по питању реституције одузете црквене имовине и статуса веронауке као предмета, односно катихета и вероучитеља као просветних радника у јавним школама, као и да убрза процес увођења војних свештеника у Војску Србије.

Сабор са задовољством и благодарношћу Богу констатује да Српска Православна Црква одржава литургијско и канонско општење и сарадњу са осталим аутокефалним Пра-

вославним Црквама, али да у том погледу постоји, нажалост, и један изузетак. Реч је о неканонском деловању епископата и клира Румунске Православне Цркве на канонском подручју других Православних Цркава, па и наше. У нашем случају, поједини епископи и клирици из суседне Румуније и даље незвани долазе у неке градове и села Источне Србије, односно Епархија тимочке и браничевске, и ту свештенодејствују, без знања и одobreња надлежних архијереја Српске Православне Цркве, рушећи тако саме основе православне еклесиологије и канонског поретка. Због сличних недопустивих поступака представникâ Румунске Цркве Јерусалимска Патријаршија је више пута најенергичније протестовала, а затим прекинула, до даљег, литургијско и канонско општење са том Црквом. Сабор је поново, по ко зна који пут, упутио протест Патријарху румунском Данилу и његовом Синоду због неканонских упада у области под јурисдикцијом Српске Православне Цркве и са жаљењем поручио да ће, уколико појединци из сестринске Румунске Цркве – толерисани или подстицани од стране њеног Патријарха и Синода, свеједно – не престану да својим небратским и антиканонским деловањем, предузети све расположиве канонске и законске мере да се очува вековни канонски поредак и да се обустави неодговорно поигравање са светињом јединства међу Право-

славним Црквама и међу братским народима, какви несумњиво кроз векове јесу српски и румунски народ. Ако те мере не помогну, Сабор ће бити принуђен да, са дубоким жаљењем, следи пример свете Јерусалимске Патријаршије. Саборским Оцима је притом познато да и међу самим румунским епископима, клирицима и теолозима многи не деле агресивни етнофилетистички курс који је последњих година изазвао не мале потресе у читавом православном свету. Исто тако, Сабор је, као и раније, искрено захвалан Румунској Цркви за њен коректан однос према администратору Темишварске епархије, њеном свештенству и верницима, као што и Српска Православна Црква негује братски однос са свештеницима и верницима Румунске Цркве који живе у српском делу Баната.

Мир и јединство Српске Православне Цркве нарушава, по оцени Сабора, и монах Артемије, свргнути епископ рашко-призренски, са својим присталицама, који чине праву парасинагогу (неканонско збориште) са све израженијом тенденцијом да прерасту у чисти раскол и секту. Стога је Сабор одлучио да и сада позове монаха Артемија (Радосављевића) да се, заједно са својим следбеницима бившим јеромонасима, монасима и монахињама, врати Цркви, путем покајања, са пута раскола, за који и сâм каже да је свестан „да је он велика рана на телу Цркве, велики грех пред Богом, грех који

ни крв мученичка не може оправити", и да стави у дужност Светом Архијерејском Синоду да ову одлуку ображложи новим канонским преступима именованог и његовим све дубљим срљањем у раскол: стварањем „парасинагоге“ унутар Цркве антиканонским, неважећим рукополагањима и монашењима, отварањем манастира и молитвених домова по Епархијама наше Цркве, јавним blaћењем, лажима, клеветама и оптуживањем Светог Архијерејског Сабора и епископата Српске Православне Цркве за јерес, лажни екуменизам, монтирање процеса, доношење пресуда без суђења и тако даље. Уколико се монах Артемије, бивши епископ рашко-призренски, не одазове у што скоријем року по зиву на повратак Цркви покажањем и послушањем одлукама Светог Архијерејског Сабора и вековном канонском поретку Православне Цркве, Сабор ће бити принуђен да предузме додатне канонске мере.

Сабор је, као и свих претходних година, много пажње посветио црквеном школству и просвети. Подробно су разматрани проблеми како Богословија, од којих неке треба да испуни не стандарде предвиђене за улазак у просветни систем Србије, тако и високошколских установа, нарочито оних у региону и у расејању. У том контексту Сабор се упознао са пројектом који може много допринети квалитету теолошког образовања Срба на тлу Америке: то је пројекат под нази-

вом *Српска кућа на Академији Светог Владимира*, за чије функционисање већ постоје и средства и услови, тако да предстоји процес коначног договарања и реализације пројекта. Сабор је и овог пута разматрао питање адекватног привременог смештаја патријаршијског Архива, драгоцене ризнице докумената, као и питање изградње наменских објеката за Архив, Ризницу (Музеј) и Библиотеку Патријаршије. Одобрен је нови статут Човеколубља, добротворне фондације Српске Православне Цркве.

Сабор је поново подржао иницијативу Дома Карађорђевића да се посмртни остаци чланова српске краљевске породице који почивају у туђини пренесу и часно сахране у задужбини Карађорђевића на Оplenцу. Сабор поново апелује на Град Београд да размотри могућност похрњивања костију српског, америчког и светског великана науке и духа, Николе Тесле, на Светосавском платоу или, евентуално, у крипти Храма Светог Саве на Врачару.

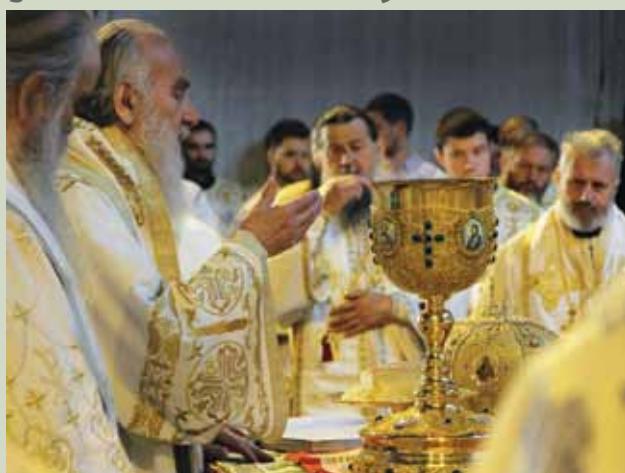
Састав Светог Синода остаје, одлучком Сабора, исти.

Сабор изражава своју забринутост због чињенице да је у српском народу више умрлих него рођених и да нас је сваке године мање за један град средње величине, што сведочи о дубоком моралном паду, о тешкој кризи породице и о недостатку праве вере у Бога код многих, премда се већина људи у нашем народу изјашњавају као вер-

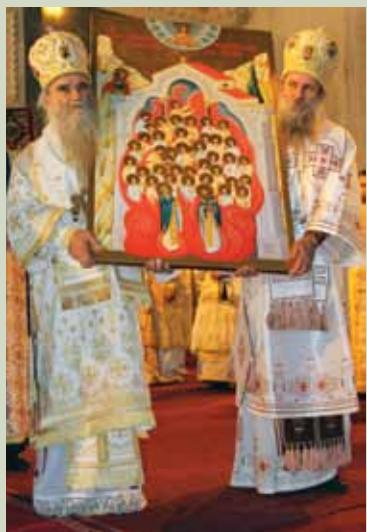
ници и јесу верници макар у елементарном смислу те речи. Стога Сабор апелује на савест родитељâ, власничâ, државних чиновника и свих који могу да утичу на стање у друштву да учине све што могу да међу на ма, упркос материјалној оскудици, слављење живота као највећег Божјег дара постане алтернатива несвесном култу смрти који је узео маха у савременој западној цивилизацији. Истовремено Сабор препоручује свим епархијама Српске Православне Цркве и подручним им црквеним јединицама да оснивају фондове за подршку породицама са више деце, да превентивно, пастирски и терапеутски, спречавају пошаст неморала, наркоманије, порнографије и свих других патогених појава које из корена угрожавају биће, душу и будућност српског народа и свих хришћанских народа, изложених пагубном утицају секуларизма, потрошачког менталитета, хедонизма, индивидуализма, псевдорелигиозности без појма о личном Богу, лажног хришћанства без Христа као Богочовека и без Цркве као Богочовечанске једињице, као и разних других идеологија бесмисла и безнађа. Сабор, са своје стране, позива све на живот и делање кроз веру, наду и љубав, јер – Бог је Љубав.

*Дославља: Епископ бачки Иринеј,
портијарол Светог Архијерејског Сабора
Српске Православне Цркве*

Новопросијавши угодници Божији

Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве је донео одлуку да у диптихе светих Православне Цркве унесе двојицу свештеномученика и четрдесет ћака мученика момишићких пострадалих од Турака 1688. године, чиме ће

на редовном заседању Светог Архијерејског Сабора.

бити потврђено њихово већ одавно постојеће молитвено поштовање у верном народу наше Свете Цркве.

Свечано проглашење за угоднике Божије обављено је 19. маја 2012. године, на Саборној Светој Архијерејској Литургији у Спомен-храму Светог Саве на Врачару, којом је началствовао Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј са свим отаџественим архијерејима, окупљени

Слава српске престонице

Светом Архијерејском Литургијом у Цркви Вазнесења Господњег, коју је служио Патријарх Српски са архијерејима и литијом кроз град, Београд је свечано обележио своју славу – Спасовдан, 24. маја 2012. г.

Свечаност на Универзитету у Београду

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј својим присуством увелиично је заседање Савета Универзитета у Београду (29. мај 2012. г.) на коме је редовни професор и декан Медицинског факултета Владимир Бумбаширевић изабран за Ректора ове највеће и најзначајније образовне институције у Србији. Том приликом Универзитету у Београду свечано је уручена реплика Мирослављевог јеванђеља. Патријарх Српски је на уручењу рекао да је Универзитет добио књигу захваљујући којој је српски народ доспео на културно-историјску позорницу света.

У Саборној цркви

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је у недељу Светих Отаца Првог Васељенског Сабора, Свету Архијерејску Литургију у Саборној цркви у Београду уз саслужење бугарског Митрополита варнског и великопреправског Г. Кирила, Епископа канадског Г. Георгија и у присуству Епископа аустралијско-новозеландског Г. Иринеја.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1085

2	Саопштење за јавност Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве
6	Активности Патријарха
7	Садржај
8	Разговор са Епископом брегалничким и мјестобљуститељем Епархије битољске Г. Марком (Кимевим) Полицијски и судски погром у Македонији Славица Лазић
11	Јавно – канонско покајање Протојереј-ставрофор гр Владислав Вукашиновић
14	Бљесак Васкрсења Архимандрит Василије Гондикакис
17	Васељенско послање Православне Цркве Бојан Теодосијевић
18	Четврти годишњи симпозион „Српска теологија данас“ Маја Јовановић
20	Нови уџбеници Православног катихизиса Протојакон Злахић Машић

22	Физика и метафизика Миланског едикта проф. гр Дарко Танасковић
24	О богаташу и Лазару (Лк 16,19-31) гр Предраг Дратушиновић
26	Вера као излазак из ропства Јован Блајовић
28	Словљење слову и књизи у част Радован Пилићовић
30	Хаџи-Рувим Ненадовић – велики књигољубац Бакон гр Ненад Илизовић
32	Fetih 1453 Данко Сирахинић
34	Беседа Епископа јегарског Г. Порфирија, изговорена на истрађају новопрестављеног ђакона Николе Раонића
36	Вести из прошлости
37	Свет књиге
38	Наука, уметност, култура

40	Кроз хришћански свет
42	Из живота Цркве
45	Вјечнаја памјат
46	Огласи

На насловној страни:
Света архијерејска Литургија у Храму Светог Саве на Врачару – прослављање новопросијавших свештеномученика и мученика момишићких (19. маја 2012. г.)
Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник:
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник:
Презвитељ мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник:
Срећко Петровић

Секретар редакције:
Снежана Крутиковић

Фотограф:
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције:
Презвитељ др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двојброд. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полуоглашава 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не сплати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-471-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS5514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 64 85-88-486
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-85-786
Факс: +381 11 3282 588
e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција
preplata@spcrs.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Собарс
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-522, 011/2461-138
CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 – Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Разговор са Епископом брегалничким и мјестобљуститељем Епархије битольске Г. Марком (Кимевим)

Полицијски и судски погром у Македонији

Разговарала Славица Лазић

Македонска полиција је 21. маја 2012. године у раним јутарњим часовима стровела акцију и насиљно проповалила у манастире и домове припадника Православне Охридске Архијепископије у Штипу, Скопљу, Битолу и Прилепу. Том приликом употребили су неизмерену силу и брутално малтретирали монахиње, монахе и цивиле. После времетрачнине, ухапсили су и поштовајући скопскијем пратњом стровели у полицијске станице једнот јеромонаха, три монахиње и десет верника, од којих је пешачица сарадница Архијепископија Јована одређен затвор у трајању од 30 дана. Македонска полиција је поднела кривичне претње проплив 19 особа, а истрагом су обухваћени и Епископски брегалнички Марко и споменички Давид који су се тада налазили у Београду и учествовали у раду Светог Архијерејског Сабора СПЦ, као и мајка и рођена сестра Архијепископија Јована и рођени браћа Епископија Давида. О овом претчуна какав не постоји у демократској Европи и свету, разговарали smo са Епископом Марком. Епископ Давид се хијено вратио у Македонију истој дана када је било хапшење. У суду је дао изјаву, одузет му је пасош и пуштен је без приставора. Истој дана изјаву су дали и јеромонах Иринеј, монахиња Олимпијјада и један верник, које полиција није мојла да нађе шоком хапшења. Епископ Марко се 23. маја вратио у Македонију. Приликом давања изјаве одузета му је пушта исправа.

Како су народ и свештенство у Македонији примили одлуку Основног суда у Велесу, којом је Његово Блаженство Архијепископ охрид-

ски и Митрополит скопски Г. др Јован осуђен 11. маја на две и по године робије?

— Свештенство и верни народ Православне Охридске Архијепископије већ десет година трпи политичко-судску фарсу и притиске тако да смо очекивали ову срамну пресуду. Архијепископ Г. Г. Јован је свесно и доброљубно ушао у Републику Македонију да би за историју посведочио да нема кривице и да је то само политички монтиран процес који на захтев расколничке организације МПЦ води власт у Македонији. Јер, како је и сам архијепископ изнео у својој одбрани на суђењу, пре него што је ступио у јединство са Српском Православном Црквом, а преко ње и са свим православним Црквама у свету, нико за четири године није имао примедби на његово финансијско пословање у епархијама где је био надлежни Епископ. Значи, прошла су најмање четири завршна рачуна и све је било у реду док архијепископ није прихватио јединство са Српском Црквом. И тада је одједном постао „криминалац“. Његова кривица је то што је ступио у јединство са Српском Црквом а не на водна утја новца. Знајући све ово свештенство и верни народ су примили и ову неправду хришћански се надајући у Бога и блаженству гоњених правде ради. Међутим постоји још један моменат који је веома битан за народ у Македонији. После ове срамне пресуде која је донета тако што су одбижени сви сведоци које је предложио Архијепископ Јован, а такође је одбижено да се обави вештачење у његовом присуству, јављали су се људи који нису наши верници и пружали су подршку

јер је многима постало јасно да се ради о политичком прогону, а не о криминалу. То је велика сатисфакција за Охридску Архијепископију јер се види да жртва архијепископа није узалудна.

Да ли сте имали прилике да се сртнете са Архијепископом Јованом и чујете његов коментар ове судске фарсе?

— Архијепископа смо последњи пут видели на суђењу 10. маја када је судија Тања Милева експресно по директиви завршила суђење за 15 минута. Још тада је било јасно да ће га осудити по унапред написаној пресуди, јер је судија изјавила да ће пресуда бити објављена већ сутрадан, што је веома кратак рок да стигне да је физички напише, имајући у виду да је суђење завршено на крају радног дана, а пресуда саопштена на почетку радног времена следећег дана. Шта год да се додогоди архијепископ увек понавља речи Светог Јована Златоустог чије име достојно носи: „Слава Богу за све!“ Увек нас храбри речима да ће ово сигурно бити на корист Цркве, само ће плодови доћи у своје време.

Знамо да нисте могли да га причестите и да је архијепископ био утамничен под најтежим затворским условима целе зиме у затвору Идризово – без посета, у леденој ћелији и потпуној изолацији. без лекова и лекарског надзора премда болује од дијабетеса. Да ли је нарушено његово здравље и да ли сада може да се причешћује?

— Архијепископ се није причестио од кад је ушао у Македонију 12. децембра 2011. године. Не сумњамо да га благодат Божија укрепљује јер када

човек страда правде ради и Бога ради онда се благодат изобилно излива на тог человека и даје му духовну снагу да изнесе крст до краја. Услови у затвору су благо речено бедни. То чак не крију ни власти које свакодневно добијају критике из ЕУ и других међународних организација о корумпираном судству и о условима у затворима који су испод сваког људског достојанства. Право на посету има само његова мајка која због нарушеног здравља једва путује и његова сестра која има троје малолетне деце. Мајка и сестра су сада на списку оптужених. Чак и када га посете причају преко стакла пред полицајцем. У тим условима у којима се налази архиепископ, здравље му је озбиљно нарушено па је због тога и суђење морало бити одложено два пута да би га трећи пут довели са лисицама на рукама иако се видело да се једва креће.

Да ли је овом пресудом најављен још већи терор, прогон, малтретирање, хапшење и затварање свештенства и верног народа који не признаје канонски непризнату „Македонску православну цркву“?

– Према најновијим дешавањима ових дана када је била спроведена рација и хапшење монаха и монахиња од стране полиције у свим манастирима и богослужбеним местима Охридске Архиепископије очигледно да је терор на делу. У тој рацији одузели су све компјутере, мобилне телефоне и документа под оптужбом за прање новца и организован криминал. Монахе и монахиње као и цивиле спровели су као највеће криминалце са лисицама на рукама како би их што више понизили, компромитовали и утерали страх код људи који су после судске фарсе почели да нас подржавају. После целодневног бруталног малтретирања и испитивања у полицијским станицама одузели су им путне исправе и пустили их уз захтев да се не удаљавају од куће јер ће их у том случају притворити. Непоштујући приватност недужних монахиња, полиција је вршила преметачину по њиховим келијама. Том приликом одузели су сву архиву са преписком архиепископије, и све изводе из матичних књига крштених и венчаних, тако да сада очекујемо да гоне и све оне који су ту записа-

ни. Одузели су сав новац, тако да су манастири остали без средстава за хлеб. Оваквим понашањем држава је још једном показала да упорно штити монопол расколничке МПЦ, а у немогућности да интелектуално и морално уништи Православну Охридску Архиепископију измишља судске процесе како би нас компромитовали код народа. Али вероватно су заборавили, ако су икада то знали, да се боре против Христових сина-ва и кћери. Много моћнији императори нису успели да униште Цркву, уверен сам да то неће моћи да учине ни македонске власти. Наша глава је Христос а Он је Вајсрејм свима показао Своју неуништиву силу и да је камен углона на који се ми надограђујемо и постајемо једна целина са нашим Вајсрејм Богом.

Можете ли нам објаснити спрегу расколничке организације која се-бе означава називом „Македонска православна црква“ и државних и судских органа Македоније?

– У правој демократској земљи таква спрега је потпуно несхватаљива. Али када је реч о Македонији онда то функционише најнормалније и што је још горе ретко се ко буни против та-кве спреге иако свакодневно добијају критике од међународних организација за људска права и верске слободе управо због таквог понашања државе. По Уставу Македоније Црква је одвојена од државе, а судство је независно. То је на папиру. У пракси држава штити монопол расколничке и непризна-те МПЦ, а суд је исто тако под кон-тролом власти. Та спрега потиче још од доба комунизма када је тадашња комунистичка власт и створила ову расколничку организацију због својих потреба, а садашња власт је само променила име али је комунистичка матрица остала иста. Њима треба МПЦ због својих потреба па зато и расколници морају да слушају јер ће у противном доживети судбину Архиепископа Јована. Власт, дакле, не гледа Цркву као спасоносну заједницу него као организацију која може, кријући се иза мантије, да буде у служби власти. Православна Охридска Архиепи-скопија управо покушава, Божијом помоћи, да се истргне из тих канци. Али када је и судство под контролом власти то иде јако тешко. Да је судство

У периоду од 21. до 23. маја 2012, Основни суд у Скопљу саслушао је све приведене припаднике Православне Охридске Архиепископије, после чега се очекује да против њих буду подигнуте оптужнице и започети судски процеси.

*На слици: Приликом одузимања пасоша у Основном суду у Скопљу
Извор: <http://www.poa-info.org>*

независно онда би тај исти суд требао да суди држави због оваквог недоличног понашања.

Сведоци суровог насиља над Православном Црквом и њеним за-конитим високим представником били су у својству посматрача и поједине дипломате, представници организација и институција посве-ћених заштити људских права и верских слобода, читава међуна-родна јавност. Хоће ли то допри-нети ревизији процеса и ослобађа-њу? Има ли таквих иницијатива?

– Власт добија свакодневне критике због свог корумпираног судства из ЕУ, Стејт Департмент-а и многих међународних организација које се боре за људска права и верске слободе. Све поменуте међународне организације у својим извештајима сваки пут скрећу пажњу да се у Македонији крше људска права и верске слободе Ар- ➔

хиепископа Јована и верника Охридске Архиепископије. У демократској земљи то би било довољно да се предузму мере и поправе односи према својим грађанима, али очигледно те препоруке и извештаји не допиру до власти у Македонији. Присуство међународних организација у судском процесу против Архиепископа Јована је корисно. Њихово интересовање и увид у овај злочин дају велику историјску важност судском процесу што ће сигурно допринети ревидирању и правичном завршетку ове политичке фарсе. Ако не у нашим судовима у Македонији, онда сигурно на међународној арбитражи.

Да ли после ове пресуде има основа да се отпочне дијалог са канонски непризнатом организацијом? Колико помаже могуће посредовање Руске Православне Цркве? Да ли је то само унутармакедонско питање?

– Поставља се питање да ли после ове пресуде има добре воље од стране МПЦ да се отпочне некакав дијалог? Свима је познато да се на изричит захтев расколничке МПЦ гони архиепископ и цела Охридска Архиепископија. Представник МПЦ је пред судом потврдио захтев, и још га је проширио, да се Архиепископ Јован позове на моралну и материјалну одговорност. То управо показује њихову неспособност за било какав дијалог. Тиме нису испоштовали једини предуслов који је предложила СПЦ, а то је – да би почeo дијалог неопходно је да се одрекну гоњења Архиепископа Јована. Показало се, као и до сада, да је њихово декларативно залагање за преговоре само фарса и куповање времена. Али Црква не би била Црква ако би затворила врата за све који желе да у њу уђу са покајањем. За сада таквог покајања нема од стране клира расколничке МПЦ. Напротив, они још жешће настављају прогон у спрези са македонским властима. Док траје тај прогон нема дијалога. Када се буду створили предуслови то питање ће се решавати између СПЦ, Охридске Архиепископије и расколничке МПЦ. То је канонска територија Српске Православне Цркве која као аутокефална Црква може сама да решава своје унутрашње проблеме. Посредовање других Цркава се може десити једино ако Сабор СПЦ

У понедељак 21. маја, јаке полицијске снаге су ушле у манастире ПОА у Скопљу, Штипу, Битољу, Прилепу – хапсећи монаштво из ових обитељи, као и друге венеције Православне Охридске Архиепископије. Полиција је тога дана лишила слободе и најужу родбину Преосвећене Господе Епископа Православне Охридске Архиепископије.

тако одлучи. Беспредметно је говорити о било каквим преговорима када се Архиепископ Јован налази у затвору, а како смо сазнали затвор прети и другим епископима и неким свештеницима, монасима и верницима Охридске Архиепископије. Да би било какви разговори почели тзв. МПЦ мора да повуче своје оптужбе против Архиепископа Јована и да га ослободе из затвора, како би имали са ким да преговарају на територији на којој јурисдикцију има Православна Охридска Архиепископија са својим епископатом. После свега што су расколници урадили против канонске Охридске Архиепископије, сваки од клирика расколничке организације МПЦ треба да размишљати о повратку у канонско Православље само кроз чин личног преумљења.

Ваше Преосвештенство, да ли бисте направили дистинкцију између раскола и расколника и канонске Цркве?

– Сама реч раскол значи раздавање или дељење целине, а расколници су сви они који подржавају то отимање. У црквеном смислу то значи цепање од пуноће Једне Свете Саборне Апостолске и једине спасоносне и канонске Цркве. Циљ Цркве је да обједини сви свет по речима Христовим: „да сви једно буду“. Црква се неуморно труdi, а како је раскол супротан, то је и највећи непријатељ Цркве. Расколници се представљају као црква,

На слици: Хапшење игуманије манастира Успења Пресвете Богородице у Скопљу, монахиње Киране.

носе мантије, читају из исте књиге као и ми, а у суштини неће да буду у јединству, противећи се тако речима Христовим. То је рак рана на телу Цркве која, ипак, не може да буде уништена од те ране јер је њена глава Христос. Истина је да раскол наноси велику штету Цркви али то опет Бог преокреће на корист Цркве јер се тако Црква чисти. Као кад се море узбурка па избаци сву нечистоћу на обалу. Црква се кроз историју увек борила са расколима и јересима који су цепали Цркву, а то је доводило до великих теолошких сазнања после којих би се увек на крају искристалисала истина. Расколници ће морати једнога дана да се суоче са Христом и сви разлоги које наводе као оправдање да би били у расколу пашће у воду. Ни национална припадност, нити било која разлика међу људима не може да буде оправдање за раскол. На крају крајева, сви смо људи и од Бога створени за живот вечни, а не да би се делили на Србе, Македонце, Грке итд. Важна је само припадност Цркви Христовој која почиње овде а продужава се у вечном Царству Божијем. Ако то схвате расколници и покају се, могли би да се врате у крило Цркве која ће их, без обзира на њихово претходно расколничко стање, примити и неизмерно се радовати због њих. Такав је етос Цркве јер је такав Бог наш. Више се Бог радује за једног грешника што се каје него за хиљаду праведника који немају потребу за кајањем.

Из историје покојне дисциплине

Јавно – канонско покајање

Протојереј-старофор гр Владимир Вукашиновић

Канонско покајање: представљало је важну институцију у животу древне Цркве. Назива се канонским јер се заснива на саборским канонима. Саставни елементи канонског покајања били су: *уласак у статус јавног покајања, вршење покајне дисциплине и измирење са Црквом*

Нови Завет је једном речју *заштитник покајања*: И од тада поче Исус проповедати и говорити: Покајте се јер се приближује Царство Божије (Мт 4, 17) Појам покајање, помиње се 58 пута у Новом Завету. Христос је опраштао грехове (Лк 5, 20) и сам за себе рекао да има власт да то чини (Лк 5, 24) Та је власт пренета на Цркву као колективно тело Његово. Постоји неколико основних библијских одломака који на то указују: „И ово рекавши дуну, и рече им: Примите Дух Свети! Којима ойростишис грехе опраштажу им се; и којима задржшиш, задржани су“ (Јн 20, 22–23); „А и ја теби кажем да си ты Петар, и на томе камену сазидаћу Цркву своју, и врата пакла неће је надвладати. И даћу ти кључеве од Царства небескога: и што свежеш на земљи биће свезано на небесима; и што раздрешиш на земљи биће раздрешено на небесима“ (Мт 16, 18–19); „Ако ли ти згреши брат твој иди и покарај га међу собом и њим самим; ако те послуша добио си брата свога. Ако ли те не послуша, узми са собом још једнога или двојицу, да на устима два или три сведока остане свака реч. Ако ли њих не послуша, кажи Цркви; а ако ли не послуша ни Цркве, нека ти буде као незнабожац и цариник. Заиста вам кажем: Што год свежеше на земљи биће свезано на небу и што год разрешиш на земљи биће разрешено на небу“ (Мт 18, 16–18).

Мисли се да ови Матејеви текстови осликовавају покајну праксу апостолске периоде и оног времена у коме је апостолска пракса наста-

јала. Појмови *вездевање* и *разрешавање* имају више значења: јуридично – да Црква има власт да то чини. Та власт је овде схваћена двоструког, како нам филолошке анализе рabinских текстова показују: као доктринарна (разликује допуштене од забрањеног) и дисциплинарна (може да неког искључи и укључи у заједницу). У другом Матејевом наводу видимо такву власт као саставни део једног процеса: привремено искључење из заједнице у коју човек након испуњених покајних обавеза поново бива враћен.

Овде можемо да имплицитно видимо основне фазе покајничке праксе овога доба за коју иначе немамо експлицитних споменика. Немамо описа конкретног облика покајничког процеса овога доба. Иако у ово време није постајао сам обред постоје теолошке претпоставке на основу којих ће он бити формиран. Дидахи – помиње исповедање грехова – неку врсту покајања – у Цркви у Дан Господњи – дакле имамо евхаристијски концепцијски покајања. **Варнавина посланица** (почетак другог века) – има изразито учење о јавном аспекту покајања, о заједничкој димензији.

У списима постапостолског доба налазимо спомена покајане дисциплине ране Цркве али још увек немамо описано обреда покајања. Постоји екскомуникација и постоји поновно примање или како је вршена не знамо у појединостима. За остале врсте грехова, који нису били подложни јавном покајању, немамо доказа да је постојао посебан светотајински начин измирења. Јеванђеље нам го-

вори о више метода покајања личне природе: престајање грешења, молитва, дела милосрђа, испитивање савести, казивање својих грехова ближњима. **Јермин пастир** – крај првог и средина другог века – говори о могућности само једног покајања. У овом тексту се по први пут овакво учење експлицитно помиње. Овде се покајање доживљавало као израз Божијег човекољубља јер је након великог праштања и измирења у крштењу омогућено поновно измирење онима који су опет пали.

Канонско покајање: представљало је важну институцију у животу древне Цркве. Назива се канонским јер се заснива на саборским канонима. Саставни елементи канонског покајања били су: *Уласак у статус јавног покајања* – на захтев покајника или позив Цркве. Епископ одређује степен греха и начин покајања. Епископ га и уводи у степен покајања полагањем руку, облачењем посебног одела или изгнањем из Цркве. *Вршење јавног покајне дисциплине* – приватне и јавне. (Време Великог Поста идеално). *Измирење са Црквом* након завршеног процеса покајања полагањем руку и молитвом епископа (У време Великог Поста обавезно).

Овде видимо да је покајник прво саопштавао епископу или одређеном свештенику своје грехе па је онда тек, уколико је било потребно, започињало јавно (заједничко пред Црквом) покајање. Јавно покајање (учествовање у покајним степенима) није подразумевало и јавно исповедање грехова. Учење о присуству јавног вербалног исповедања грехова било

је, како ствари стоје, пре изузетак – нека харизматичка, спорадична, појава него правило. Покажање је било јавно у смислу речи да се убрајајем у ред покажника и свим јавним манифестацијама које је то подразумевало (напуштањем сабрања, непричешћивањем и сл.) човек отворено показивао да јесте сагрешио или да при томе није свима говорио како и шта је сагрешио. Ту видимо да је покажање било *инкорпорирано у Свету Литургију*, било заједнички и општи чин, и самим тим јавно. Резимирајмо то: *Јавно покажање – вршило се само једном у животу, није се могло понављати; јавност овога чина огледа се у томе да је у јавном процесу покажања учествовао покажник али и цела црквена заједница која је имала одређени однос према њему – то је главна одлика и смисао јавности покажања а не начина који су греси исповедани.*

Овде видимо да је поред јавног невербалног покажања постојало и тајно вербално (које му је претходило) али, у то време и у том контексту, то нису биле две различите ствари него два аспекта једне исте стварности. Један догађај у две фазе: јавне и тајне.

На основу Светих канона можемо сагледати постојање више категорија покажника на Истоку. Тако нам 11. правило Светог Григорија Чудотворца (240–270. год.) говори о местима кајања: „*Плаќање је ван врата молитвеног Дома, где стојеши онај који је сагрешио треба да верне који улазе моли: да се моле за њега. Слушање бива са унутрашње стране врата у притвору Храма где онај који је сагрешио треба да стоји до молитава оглашених и тада одатле да излази. Јер, вели, пошто је чуо Света Писма и поуку тада нека се истера, и не уdstоји молитве. Припадање, пак, бива када онај који стоји са унутрашње стране врата Храма излази заједно са оглашенима. А заједно слајање је да стоји са верними, и не излази са оглашенима. Најпосле долази Причешће Светињама.*“ Двадесето правило Анкирског сабора из 314. године, говори о постојању степена покажања: „*Ако нечија жена учини прелјубу или сам човек учини прелјубу треба да седам година издржи док добије Савршено (Причешће) прелазеши све стапене покажања који томе воде.*“ Њих поименично наводи 77. правило Светог Василија Великог,

(370–379) које говори о ономе који остави своју жену: „*Јер канонски одредиши Оци наши да такви једну годину плачу, две године слушају, три године припадају и седме године сијоје са верними* и тако се удостоје Приноса ако се са сузами покажу“ као и 87. Правило Петошестог Васељенског Сабора, из 691. године, о напуштању свога супруга или супруге: „*Канонски је установљено од Отца наших да такви годину дана плачу, две године слушају, три године припадају, и тек седме године стоје са верними и тако се удостојавају Приношења ако се са сузами покажу.*“

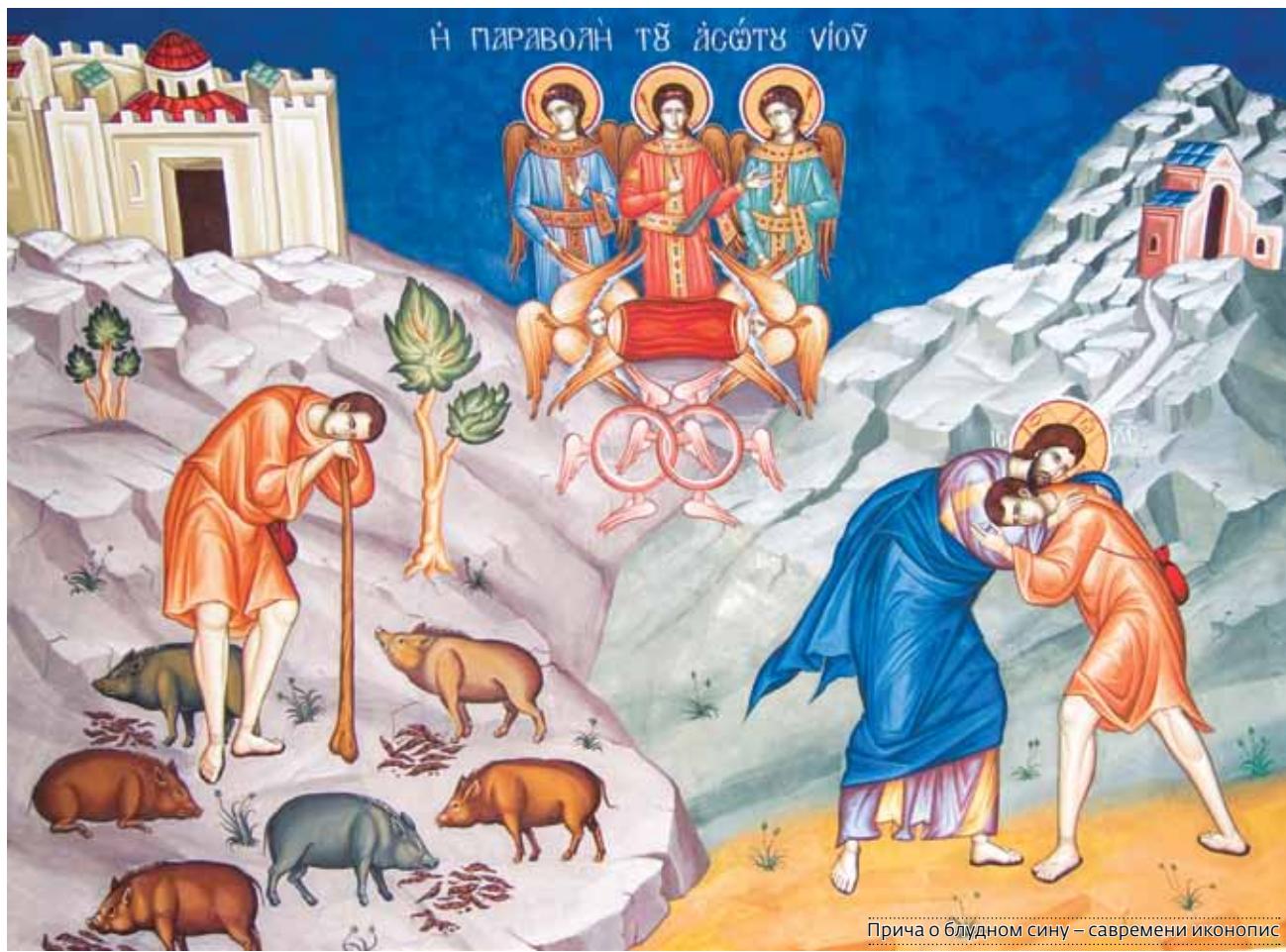
Дакле, постојали су следећи степени: 1 – *Плачући* су били најнижи, претпокажнички степен. Они су стајали ван Цркве и молили оне који улазе да молитвено посредују за њих. Пошто су стајали на отвореном, називани су и зимовњаци. Њихово покажање није у пуном смислу речи почело – они су молили да буду припуштени покажању. 2 – *Слушајући* су могли да уђу у припрату Цркве и да ту одслушају Литургију оглашених. Они су примљени на покажање, њихова имена су бивала записивана и покажничко стање и делање праћено. 3 *Падајући* – или *клечећи* – били су први прави покажнички степен. Заузимали су простор између вратију и амвона. По завршетку омилије, падали би на колена, епископ би их благословио и помолио се за њих. Ово се полагање руку називало „*долажење под руку епископа*“. 19 канон *Лаодикијског сабора* о овоме бележи: „*После проповеди епископа, морају се најпре засебно читати молитве за оглашене; када оглашени изиђу, нека се читају молитва за оне који се кају; кад и ови, пошто се руке на њих положе изиђу, тада нека се читају за верне три молитве...*“ 4 – *Сијајући* су били присутни на целој литургији али се нису смели причешћивати. Канони њихову казну означавају техничким термином „*осим приноса*“ (5. правило Анкирског сабора). На крају овога покажничког степена следило је последње полагање руку и припуштање заједници верних. На Истоку се ово одвијало на Велики Петак. На Западу оваква класификација покажника није постојала, у ствари, нису постојале овакве прецизне разлике међу класама покажника. Они су у главном третирани као и катихумени

(обавезно напуштали сабрање верних након омилије и сл.).

Заједничке црте овога стања су и на Истоку и на Западу биле следеће: покажници су били одлучени од причешћа и приноса, клечали су и недељом. Нису се бријали, шишли нити купали. Били су обучени у јарећу кожу. Држали су најстрожи пост, појачане молитве, бдења. Они су били гробари заједнице. Из њих се нису постављали свештеници, и имали су служени друштвени живот: нису имали грађанске функције, нису били официри, нити се бавили трговином. Брачници су се уздржавали од брачних односа, а они који нису били у браку – нису у исти ступали. То је била својеврсна *социјална смрт* за човека. Скоро религијски завет. Зато је и дошло до праксе да се они који би ступили у монаштво ослобађају обавезе канонског покажања јер се монаштво сматрало најсавршенијом формом покажања. Дужина покажног периода је варирила од доживотног покажања, преко неколико година, до пар недеља у Сирији у 3. веку.

Убрзо се овај период везује за период Великога Поста и у одређеној мери почиње да утиче на његово формирање, а посебно на теолошко доживљавање овога периода. Покажници су појачано постили и интензивније се молили Богу, чинећи бројне велике поклоне. Бивали су својеврсна аналогна појава институцији катихумена са којом су заједно настали пре завршног формирања Великога Поста. Али се пост овде није сводио само на покажнике. Као што је постила заједно са кандидатима за крштење, црквена заједница је овде постила и молила се заједно са покажницима.

Покажнички период се завршавао измирењем, свечаним догађајем у коме је учествовала цела заједница. Епископ је председавао сабрањем окружен презвитерима и ђаконима. Епископ је у кратком слову подсећао покажнике да од сада треба да наставе са исправним животом и да се не враћају на своја претходна сагрешења. Покажници су улазили у храм са упаљеним свећама у рукама, молитве су им читане, псалми појани и на крају давано им је јавно разрешење. Ово је разрешење давао епископ а само у ретким случајевима презвите (пр. гоњење или слична неволја) или чак и ђакон.

Прича о блудном сину – савремени иконопис

На овај начин се током Великог Поста црквена заједница увећавала: како новокрштеним хришћанима тако и онима који су због грехова иступили из Цркве и сада се у њу вратили. Битно је истаћи да се и покајање вршило у односу на заједницу.

Јавно канонско покајање било је јединствено – вршено је само једном из пастирских разлога. Ориген је говорио: „За теже прекршаје постоји само једна могућност за покајање“, а Свети Амвросије „Као што постоји само једно крштење тако је и покајање једно, које се, међутим, изводи јавно.“ Овде разликује јавну природу покајања (сви су га гледали па и катиҳумени) од тајне крштења (само верни учествовали и гледали) Августин као разлог за ову строгост наводи да: „... лек поставши обичан (свакидашњи, познат...) не би био мање ефикасан у лечењу болесника...“

Постоји више узрока који су довели до опадање праксе јавног покајања. На првом месту то је христијанизација Империје и опадање верске ревности које је красило Цркву до тада. Са друге стране људи су, бивајући нестални као и увек, често на-

пуштали стање покајања или га по својој воли скраћивали и модификовали. Ако би неко поново сагрешио тада не би био поново пуштан у стање канонског покајања него би доживотно остајао у стању полуодлучења да би тек пред саму смрт могао да се причести узимајући причешће. То је утицало на опадање евхаристијског живота и проређивање ритма причешћивања. Због тога је покајницима и наметана тако строга дисциплина да би се спречило њихово поновно упадање у грехе и довођење у стање добровољног доживотног одлучења.

Као што се из раније реченог јасно да видети, и организована припрема кандидата за крштење и чин крштења којим се она крунише, као и пракса поновног примања хришћана који су након крштења згрешили (= покајника) суштински су повезане са учествовањем у Светој Литургији. Као што се крштавамо да би у овој светињи новог живота могли да учествујемо (Молитва Миропомазања) тако је пуно праштање грехова скопчано са учествовањем у трпези очинског праштања (као што ви-

димо у параболи о Блудном сину). Не треба заборавити ни то да је и Крштење у ствари Света Тајна (и) праштања грехова а да је Покажање њен продужетак.

Веза између исповести и причешћа је до сада посматрана углавном једнострano. О односу исповести и причешћа дискутовало се искључиво на нивоу тога да ли је – или није – исповест обавезни предуслов литургијског причешћа. А ствари се могу гледати и на другачији начин. Да ли је исповест довољна сама себи или је учествовање у Литургији које врхуни причешћем **обавезни завршетак и испуњење исповести и покајања**. Круна покајања, примирења и присаједињења са Црквом нису речи молитава Свете Тајне исповести него причешћивање са стола живота Небескога Оца. О томе је тако упечатљиво говорио Свети Никола Кавасила: „Уосталом једна од свештених тајни је та да се од суда који је Судија Бог одредио ослободе они који се покају за своја сагрешења и исповеде их пред свештеницима; али чак ни то нема дејства **уколико не вечерају Свету Вечеру**.“

Сведочење православног богословља у савременом свету

Бљесак Васкрсења

Архимандрит Василије Гондикакис

Излагање високопреподобног Архимандрита Василија Гондикакиса, игумана манастира Ивириона на Светој Гори, на тему „Теологија и живот – васељенско послање Православне Цркве“, одржано 16. маја 2012. године у амфитеатру Православног богословског факултета у Београду.

Када дођете на Свету Гору не осећате потребу за посебним вођењем, јер сама Света Гора говори за себе и сваки поклоник сходно своме сензибилитету и на свој начин прима и усваја поруке које му само место пружа. Налазећи се овде у Србији доживљавам слична осећања и примам утиске, немајући потребу за посебним вођењем. Тема данашњег предавања: „Васељенско послање Православља“ на сличан начин указује на оно што живимо унутар Православља док бивамо православни. Када неко говори о Православљу у средини која није православна он заправо осећа да нема заједницу живота са њом, и не саопштава животне поруке већ просто износи идеје. Насупрот томе, живећи у Православљу, ми осећамо да се не ради о једној религијској идеји, него о богојављењу. То богојављење јесте једно чудо које изражава оно о чему човеку није дато да говори јер се то не може изразити речима. За тим неизрецивим тајнама чезне свако биће. Постоји једна грчка изрека која каже да покрај сваког до ма постоји један мали врт или посебан кутак где човек може на миру да буде. Тако, и на путу Православља, тај мали врт јесте, у ствари, Рај. А у тој дубини је слобода и јединство свих, сједињење свих, и то истовремено.

Ако погледамо онај период црквене године који почиње великим Четрдесетницом и кулминира са догађајима Распећа, страдања Христовог, Голготе, видећемо да он има на крају бљесак Васкрсења. Беседа која оличава Пасхални догађај је *Κατηχησικό слово* Светог Јована Златоустог: тада све бива испуњено светлошћу, сви су по-

звани на ту гозбу вере, вели та беседа, нико не треба да остане гладан, и који су постили и који нису нека уђу у празник радости, да не остане нико више мртав у гробу, него да сви устану из гробова. Књига Владимира Лоског „Оглед о мистичком богословљу источне Цркве“, коју је писао четрдесетих година, завршава се управо том *Κατηχησικом рејцју* Светога Златоустог. Та књига је била сведочанство православне теологије, својеврсна револуција услед схоластичког богословља, једно изненађење православног искуства живота које доспева до Васкрсења. Многи римокатолички теолози су је прихватили и примили њен утицај и терминологију. Но, осећа се да употребљена терминологија код њих не одговара истом садржају који је Лоски подразумевао.

Оно на шта смо сви ми православни позвани јесте да будемо православни. Кажемо да је стварање света заправо пројава љубави Божије. Последњи чин стварања света је стварање човека, које следи управо после бильног и животињског света; а циљ сваког човека јесте да постане бог по благодати. И сваки човек је таква вредност која превазилази вредност васцелог света. Бог је могао на почетку да створи људе савршеним, како би пребивали у таквом „беспоговорном“ стању Раја, тј. начину битисања лишеном проблема са којима се суочава. Међутим, таква „доброчинства“ Бог не чини. Да је то учинио, затворио би људе у једно вечно мучилиште. Пут од страдања ка Васкрсењу је пут који је од Бога предвиђен и који нам је намењен. Оно што Црква треба да начини од човека није један савршено етички обликован чо-

век, неки морални тип човека, нити је циљ да постане добар члан једне целине или једног настојања, већ се тежи човеку који је у себе примио бљесак или муњу божанства. Ми се цео живот боримо и трудимо како бисмо досегли тај моменат који зовемо вечност. По речима Аве Исака Сирине, подвизавамо се тако да изненађа, без нашег доприноса, долази тај моменат у наш живот. Дакле, живот је занимљив управо зато што је неизвестан и рискантан. А човеку је приправљено оно што не може ни да замисли. На крају схватамо да то није људско достигнуће појединца, већ благослов за васцели свет. Кад сагледамо људска прегнућа, теорије, домишљања или пак (политичке) партије, видимо да сви они покушавају да људе окуне и учине их присталицама њихових идеја. Но, коначни циљ им је да обману, говорећи неистине или лажи, и наведу човека на пут погибији.

Да се послужим једном сликом. Један авион је конструисан тако да може да узлети у пространства и да поново слети на писту, а не као некаква колица која превозе поврће по суседству. Тако и човек јесте мален, сићушан, али у њему се крије огромна жеђ, и цео свет да добије он остаје нездадовљен. Све теорије и ствари које су му доступне за њега бивају неподношљиве и недовољне. Штавише, замарају га и стварају један малки тумор на његовом бићу. Крајња намера је да се човек начини послушником. То је као кад бисте орлу сасекли крила и од њега направили обичног певца.

Истина Цркве је један бљесак, експлозија, али која је сама по себи тиха,

не стварајући буку. Херој у Цркви је заправо светитељ: смерни, духоносан, онај који је постао бог по благодати, који је по благодати до те мере узрастао да је постао смилиште несмешиве Тајне. Он се већ налази у Рају и постао је Рај за сваког човека, и праведног и неправедног. Дакле, то је човек *садашњег века са духом Будућег века*. Сунцем праведности може да блиста и зрачи неки неупадљив, анониман човек, неко на кога нико не обраћа пажњу и ко је непознат за своју средину. Он има вредност, управо зато што је човек, вреди не због онога што има, већ због онога што јесте. Када трпељиво подноси свако искушење говорећи: „Нека буде воља Твоја“; тада тајну, посету благодати, прима тајanstveno, тихо, и улази у други простор или *обласи нове твари*. Тада му све служи на корист, на свему је благодаран и он бива благослов за читав свет. За Цркву није велики онај ко поседује умне или било какве друге способности, већ онај који је примио дар живота с благодарношћу и бива свестан да је све створено од Некога ко је Љубав. Тада Невидљиви и Несхватаљиви је Онај који је све добрим учинио и наставља да све чини добрым. И када човек то увиди и нађе смирај, тада у себи сажима свеукупну тајну и постаје сарадник у тајни спасења читавог света.

Започињемо од нечега малог, потом се боримо, и онда у Цркви у једном тренутку доспевамо до откри-

вења те неизрециве љубави Божије. Тако долазимо до оног стања у којем „не учимо божанске ствари него их трпимо (подносимо)“, тј. бивамо примиоци истих. Имамо пример из Марковог Јеванђеља када се каже да када семе једном падне на земљу и умре, тада доноси плодове само *од себе*. Дакле, вредно је оно што нема вредност у себи него што природно, аутоматски из себе даје плодове. Уколико се ослањамо на властиту моћ, младост или нешто друго, тада у ствари не доспевамо до овог циља. Али ако се слободно и благодарно предамо вољи Божијој, и кажемо у себи: „Нека буде воља Твоја“, тада се из семена нашег властитог постојања развија нешто ново, нов живот који се никад не окончава. Тада се извесно постигли властитим снагама или својим подвигом, већ нам је дарован од Бога. Код апостола Павла у речима: „Знам човека који је пре четрнаест година био узет и узведен до трећег неба“, видимо да је човек *узет*, није сам тамо отишао него је узнетен. Човеку је дата могућност да свесно умре и преда се Богу, и из те смелости жртве ниче и израста дрво које се простире у бескрај. Радост која из тога настаје јесте једно миомирисно благоухање које се свуда простире, на све и сва, управо оно што велимо у богослужењима: „Васкрсе Господ и све испуни миомирисом“. Када човек доспе до тог духовног спокоја, када се из ње-

га излива једно „Слава Богу за све“, благодарност Господу, такав човек бива једно ново богојављење и, хтео не хтео, он ту поруку преноси свима. Подвиг у Цркви често отпочињемо са жељом да превазиђемо незнање и зло (порок). Међутим, када доспемо до знања и врлине, тада заправо треба да идемо и даље, с ону *страну* знања и врлине. То је нешто што препознајемо у путу и подвигу сваког човека, сваког светитеља. Познати су нам примери Св. Максима Исповедника и Св. Исаака Сирине. Св. Максим на једном месту казује да када доспемо до граница познања и врлине и превазиђемо их, тада схватимо да нам знање и врлина нису довољни, да смо позвани и да је пред нама пут даље, с ону страну знања и врлине. Напредујући тако доспевамо до надумне простице где душа постаје једно са Богом Логосом и познаје логосе бића, док је пре него што се заручила Богу Логосу била подложна раздевајућим путевима сазнања који су последица деоба. Када све то превазиђе човек бива једно с Богом, постаје бог по благодати.

И као што је васцело стварање свете дар Божији, то је и тај пут који предузимао. Оно што нам се на крају дарује није постигнуће нашег личног подвига, већ *дар љубави* Божије. На крају налазимо Рај, и коначни Рај уствари није ништа друго до почетак нових бескрајних изненађења. Свети Исаак Сирин каже да ово бескрајно

усхођење јесте обожење. Он такође поручује да застајање на том путу усхођења јесте равно паклу. Оно што нам пружају светитељи попут поменутих Максима и Исаака, и што нас оживљава, није последица њихове интелектуалне издржљивости, нити величине њиховог подвига, већ тога што су из благодарности васцеле себе предали Богу и доживели то *изненађење* Божије љубави. То крајње изненађење је веће од оног првог изненађења, од стварања света из небића.

Такве људе као што су Максим Исповедник или Исаак Сирин данас можете сусрести не у великим теолозима, нити код оних који говоре на ове теме, већ у неким непознатим ликовима, презреним од овог света. То су људи из чијих бића проистиче усклик: Слава Господу за све!

Достојевски којег познајемо обухватио је једну важну ствар коју налазимо код Св. Исаака Сирина. Св. Исаак говори о стању душе која је напредovala ka uзвишенијем stanju Raja i veћ sada u њemu prebiva. Истовремено нам, na исповедан начин, говори o искушењима i тешкоћама kroz које је прошао. Такођe помиње стање помрачености ума где човек доспева до безнађа, не досеже до Вајксења, и кадар је све да одбаци. Овде се ради o слици великог дрвета које има јако дубоке корене у земљи, а истовремено му се кроње и гране пружају у даљину. Св. Исаак ће рећи да Бог велике дарове своје не даје без озбиљније провере, тако да онај ко није кадар да прође kroz велика искушења не може да прими ни велике дарове од Бога. Сматрам да нам Достојевски даје управо ту поруку: човек без великих искушења не може да дође ни до великих вредности. Читајући Достојевског, ви не чitate просто полицијске романе, него добијате сведочанство да до живота доспевате kroz смрт. Сетимо се примера жене којој је дато Јеванђеље када је одлазила на издржавање казне у Сибир; он јој је написао писмо рекавши: ја сам човек свога времена са свим искушењима и неверицама, али ми кроз та искушења Бог дарује моменте, тако да сам сам формулисао једно своје исповедање вере – не постоји ништа лепше ни чудесније од личности Христове. И ако ми неко докаже да Христос није истина, ја ћу радије изабрати Хри-

ста, а не истину. Када то каже један Достојевски онда је то од посебног значаја, јер је прошао кроз сва искушења, и након тог искуства ада доспео до Вајксења.

Атеисти, читајући ово исповедање вере Достојевског, бивају затечени. Сматрају да он поседује озбиљне аргументе за атеизам који превазилазе и њихово безбоштво. „Наш атеизам је детињарија и смешна ствар пред његовим. Атеизам Достојевског руши све пред собом“. А управо тј човек је дошао дотле да говори о Христу, тако да он проблематизује сваког.

Данас читав свет чита Достојевског, не зато што је изузетно даровит, већ зато што нам даје ово сведочанство које може да посведочи сваки човек, заборављен или игнорисан, неки пијанац, или блудница попут Соње. И тада увиђамо да је Достојевски доспео тамо где и авва Исаак, који вели да долазимо до милосрђа које је љубав која пригрљује читаву творевину, све људе, непријатеље истине, па и самог ђавоља. Признајеш да то може да учини само неко са божанском силом.

Сведочанство Православне Цркве, дакле, јесте *сведочанство слободе*; улазак у другу или *другачију* логику, не тежећи људском успеху. Св. Никола Кавасила каже да ми побеђујемо победом других, не својом. Христос у свом страдању не долази да би ударио непријатеља, него непријатељство. Он за своје пријатеље држи све, чак и оне који су Га распели, тако да не укида непријатеље, већ непријатељство. Постоји, по речима Св. Симеона Новог Богослова, једна малена радост која надилази смрт; он на једном месту каже: „Боже, желим да спасеш сву моју браћу и све људе, не само мене; нећу у Рај без њих. Ако њих не спасеш онда то спасење не желим ни ја.“ Јер не може да схвати како може да постоји Рај без свих његових близњих. *Ова мала радосћ надије и саму смрт*. И Достојевски говори нешто слично: желим једну малену вечношт, али ипак – вечношт. Православна Црква нас ослобађа од свих тих малих успеха који то заправо и нису, јер не успевају да нас ослободе од смрти и пропасти. Када човек искуси ову благодат, тада осећа да привремени живот и ситне ствари и радости имају велику вредност, јер их прихватамо с благодарношћу Богу. Човек се, дакле,

већ сада, и душом и телом, налази у Рају. Православна Црква нас управо тамо води, и ако уз помоћ свих Светих тамо стигнемо, онда ћemo заволети и људски неуспех, јер смо искусили једну малену радост намењену читавом свету. Ми заправо обитавамо, обитавање је кретање, док је усхођење у тим изненађењима – бескрајно.

Велика је ствар бити спреман да се човек склони, да ишчезне, али на који начин? Као што сeme када падне на земљу умире, на неки начин ишчезава, а затим земља сама од себе даје нови плод, нови живот. Ви, који сте православни на размеђи светова, историје и сл., имате велику привилегију што сте православни. *Немамо никакво непријатељство*, не боримо се ни против кога, сви око нас су у ствари гладни и жедни, они који нам задају ударце наши су пријатељи, а они који нас mrзе наша су браћа. Они имају потребу и теже ка томе да приме ту благодат која не долази услед наше способности, већ је дар љубави Божије која је нас несрћенике учинила њеним причасницима. Када јемо у ту врсту логике наш живот се никад не завршава. Ту бескрајност и сад живимо, јер вредност коју човек у себи има не долази од његове моћи и способности, већ од сile и љубави Божије.

Говорили смо о Исааку Сирину и Достојевском, а у Јелади говоримо и о Пападијамантису. И Достојевски и Пападијамантис у својим делима показују љубав према оним маленим и сићушним, заборављеним људима. Велики људи овога света, како је у Јеванђељу речено, „они који желе да владају народима“, велики политичари, научници и уметници, јесу добри или су мали људи, и они имају потребу за оном „малом вечношћу“ у коју треба да ступе и да превазиђу себе. Сви бивамо охрабрени да то можемо да постигнемо, јер не полажемо испит којим доказујемо колико смо кадри да запамтимо, већ исийши смелости и љубави жртвујући се за другог. Јер када неко жртвује душу своју ради другога и ради Јеванђеља, тада је налази. Човек сам постаје једно чуло које својим осетилом прима и храни се свим око себе, и све га храни духовно, тако да његово присуство надилази све и он бива благодат свима. Није реч о благослову и доброти овога света, већ о красоти Будућега века.

Теологија и живот

Васељенско послање

Православне Цркве

Уједно, 16. маја 2012. г. на Православном богословском факултету у Београду гостовао је игуман Манастира Ивирон, Архимандрит Василије Гондика-кис, који је одржао предавање на тему „Теологија и живот: Васељенско послање Православне Цркве“. Предавање је одржано у препуном великом амфитеатру.

Уводне напомене су се заснивале на томе шта Православље није. Православље није идеологија, оно није религија, оно је Богодављање. Оно нуди тајне за којима свако чезне, а то за чим свако чезне се види у васкршњем слову Св. Јована Златоустог.

Током даљег излагања, игуман Василије се усредсредио на одређивање тога шта је светитељ у Православној Цркви. Црква не ствара етички оформљене људе, моралне људе, добре чланове целине, већ људе који су у себе примили муњу божанства. По Св. Исаку Сирину, то није радост само за тог человека, већ и за цео свет.

Посебан део предавања ивиронски игуман је посветио духу благодарности. Стална благодарност је ново Богодављање, она се преноси на све. Људи у почетку обично желе да превазиђу порок и незнაње, али пошто се стигне до врлине и познања, треба ићи даље. По Светом Максимију Исповеднику, благодарна душа постаје једно са Логосом. То је велико изненађење љубави, то је велика утеша

због које би вредело и три стотине година подвизавати се – рекао је, између остalog, Архимандрит Василије.

Данас је теологија многоглагољива. Људи су данас си-ти многоречите теологије, и екуменски дијалог вапи за речима тишине – мада, шаљиво додаје отац Василије, не би требало да упаднемо у ту замку да пишемо много књига и да доста причамо о потреби за тишином.

Представници студентског парламента су се захвалили оцу Василију на његовој посети, замоливши га да поново дође у Србију.

Бојан Теогосијевић

Та доброта која није прихватљива са људског становишта, она је чак не-прихватљива за људску теологију. Пут који нам Црква открива није скраћени пут до успеха, већ пут који проживљава драму неуспеха или смрти. Али тај пут никада нема краја.

Ово је присутно и свештенодејствује се у Православној Цркви захваљујући благодати Духа Светога, због којег Црква постоји и који је одржава и животу. То је она сила Духа која „саставља васцелу установу Цркве“ и даје смисао човековом животу. То нам се дарује у трену када све положимо и предамо Господу. Тада човек разумева и оно што није схватљиво, један малени човек се шири и узраста постајући смилиште несмествивога. Он прима благодат свеукупности, тако да пунота постаје одлика оног маленог дела, а не обратно, и човек прихвати логику Будућега света и радост Будућега ве-

ка. Та радост се у садашњи век преноси ћутањем, али то ћутање је речито. А првично одсуство Светих у ствари испуњава свет њиховим присуством. На то мисли апостол Павле када каже да је чуо неисказиве речи, које човеку није допуштено говорити.

Врло често се наједан лажан начин мучимо у учењу теологије, а то се збива када поједини „велики“ теолози покушавају да речима исказују оно неизрециво. Тачно је да у Цркви имамо катихезу речи, али бивамо оживљавани ћутљивом благодати која је речита. Сваки који је рањен разуме тај језик ћутања, постаје пријемник зрачења благодати једног Светитеља. Не постоји људска реч којом би се објаснило то стање смирености, тишине и љубави која у њему постоји и нечујно се преноси на свима, тако да човек понекад завапи: хоћу да слушам речи ћутања, јер ми је доста свих тих лепих речи.

Свети Исаак Сирин у својим списима говори о речима које су орган садашњега века, а ћутању као инструменту Будућега века. Важно је истаћи да у Цркви постоји исказана и разумљива реч, али и она неизрецива. Поштовање према томе показујемо када чувамо и настављамо Предање наше Цркве. Дужан сам рећи да ваш професор Ненад Милошевић наставља такво Предање. Велим често да ништа не шкоди нама православним да будемо православни, јер и не чинећи ништа посебно налазимо се у том простору васељенског покрета. У екуменском покрету су се људи већ заморили и вапију за ћутљивом речју ћутања. Но, да не упаднемо у замку многоглагољивости док говоримо о ћутању... Хвала вам на пажњи и стрпљењу.

Симултани превод са ћицког:
Ейског Максим Васиљевић
Приредила: Јована Лазић

На Православном богословском факултету Универзитета у Београду

Четврти годишњи симпозион „Српска теологија данас“

Maja Јовановић

У петак, 25. маја 2012. на Православном богословском факултету отворен је четврти годишњи симпозион „Српска теологија данас“, у организацији Института за теолошка истраживања Православног богословског факултета, уз финансијску подршку Министарства вера и дијаспоре Републике Србије.

Симпозион је, пошто су присутни отпевали тропар Вазнесењу Господњем, отворио проф. др Радован Биговић, продекан за финансије, захваливши се организаторима, у првом реду оснивачу и управнику Института проф. др Богољубу Шијаковићу, продекану за науку и државном секретару Министарства вера и дијаспоре Републике Србије, чијом заслугом и трудом је симпозион заживео. Професор Биговић је нагласио комплексан положај богословских факултета у савременој Европи, истичући да им универзитети којима припадају споре научност, део цр-

квене јавности спори црквеност, док у широј јавности не постоји готово никакав интерес за теологију.

Уводно предавање одржао је проф. др Максим Васиљевић, Епископ западноамерички, на тему „Догађај Васкрсења Христовог као главни ерминевтички контекст за сваку епоху“.

Епископ Максим у свом предавању указује на недороченост и непotpуност неких трендова у богословљу данашњице и показује смерницу актуелној теологији. Издавамо нека од његових запажања:

Хришћанска култура, да би била израз црквеног етоса, који извире из опита Царства Божијег, мора да има надконтекстуални карактер. Контекст потребује елемент слободе који, по речима Епископа Максима, ниједна епистемологија не може да појми. Догађај из којег слобода произлази је управо Васкрсење Христово, и то из разлога што овај догађај даје одговор

на питање живота и смрти. Сви остали догађаји постају његове пројекције и бивају схваћени искључиво у овом контексту. Истичући разлику између епистемологије и онтологије, предавач у први план истиче својство дефиниција да описују животно искуство, те наводи као пример дефиницију Цркве Светог Николе Кавасиле. Бог кога Црква предочава радије славословљима и химнама, него претенциозним логосом, који нас позива да Га додирнемо, окусимо и видимо као васкрслог, инаугурише један потпуно нови поредак знања у Евхаристији. Епископ Максим даље образлаže како Догађај Васкрсења бива прихваћен у различитим културама и историјским контекстима, укључујући и савремени, постмодерни контекст, наглашавајући да је поента сваког схватања Васкрсења у доживљају вере садржаном у одговору: „Ваистину васкрсе“.

Осврћући се на теолошке токове наше епохе, он нуди решење које се

огледа у задржавању онтолошког језика отаца Цркве и очувању догмата о Васкрсењу Христовом у средишту богословља.

Захваљујући добро сарадњи Информационо-документационог центра нашег факултета и информационо-комуникационе установе „Академска мрежа Србије (AMPEC)“ свечано излагање и уводно предавање било је могуће пратити у директном преносу путем интернета.

Модератор уводне сесије, мр Владан Таталовић, асистент Православног богословског факултета, најавио је излагаче и дао упутства у вези са даљим током симпозиона.

После паузе за ручак, настављен је рад по секцијама. У петак је на програму било следећих пет секција:

- Историја Цркве
- Хришћанска социологија
- Патрологија
- Канонско право
- 12. симпозион у оквиру научног пројекта „Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати“.

Сутрадан, у суботу рад се одржавао у седам секција:

- Хришћанска педагогија
- Литургија и црквена уметност
- Библистика
- Теологија и књижевност
- Догматика, савремена теологија
- Аскетика, Хришћанска психолоџија, Философија и теологија
- Теологија и филологија.

Рад у секцијама обухватио је излагања 150 учесника и дискусије у оквиру сваке секције. По његовом завршетку одржана је пленарна седница на којој су модератори, у присуству Декана Факултета, проф. др Иринеја Буловића, Епископа бачког, проф. др Максима Васиљевића, Епископа западноамеричког, др Порфирија Переића, Епископа јегарског, професора факултета, учесника симпозиона и слушалаца, резимирали рад својих секција. Општи утисак модератора је био да су се чула излагања која су садржајна, значајна за теологију и иновативна, а да су дискусије биле конструктивне, те да су отвориле значајна питања, на која ће се, надамо се, одговори потражи-

ти већ на следећем, петом годишњем симпозиону, у мају 2013. године.

Скуп је затворио декан Православног богословског факултета, Његово Преосвештенство проф. др Иринеј Буловић, Епископ бачки, нагласивши да је теологија у интерактивном дијалогу са другим наукама пожељан саговорник, те да је од посебног значаја дијалошка форма, у којој противче скуп, да су сама излагања давала повод за критичку и отворену размену мишљења, повезавши овај дијалог са дијалошким карактером Цркве и самог Божијег откривења. Декан је, такође, позвао учеснике да своје радове у писаној форми доставе Институту за теолошка истраживања, због објављивања у зборнику радова.

Видео запис свечаног отварања и уводног предавања, као и пленарне седнице и завршног обраћања Декана факултета могуће је погледати на веб-сајту Православног богословског факултета <http://www.bfspc.bg.ac.rs/sr/dogadjaji/cetvrti-godisnji-simpozision-srpska-teologija-danas>.

Сваки учесник је као поклон од организатора добио комплет издања Института за теолошка истраживања који је садржао књигу „Огледање у контексту“ проф. др Богољуба Шијаковића, зборник радова са међународних научних скупова „Право и вера“ и „Међуверски дијалог Србије и Индонезије“ под насловом „Право, вера, култура“ и периодична издања која су објављена у периоду између два симпозиона – зборник радова са прошлогодишњег симпозиона „Српска теологија данас 2011“ у коме је на 762 странице објављено 64 рада, зборници радова са десетог и једанаестог симпозиона у оквиру научног пројекта „Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати“, најновија, једанаеста свеска међународног часописа за философију и теологију „Philotheos“ и друга и трећа свеска часописа Педагошко-катехетског института Православног богословског факултета „Вероучитељ у школи“. ■

Верска настава – мисија Цркве

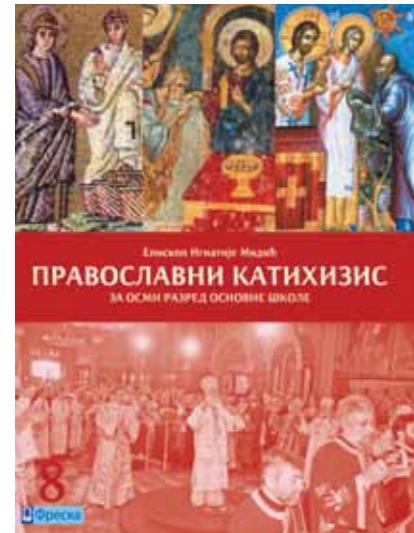
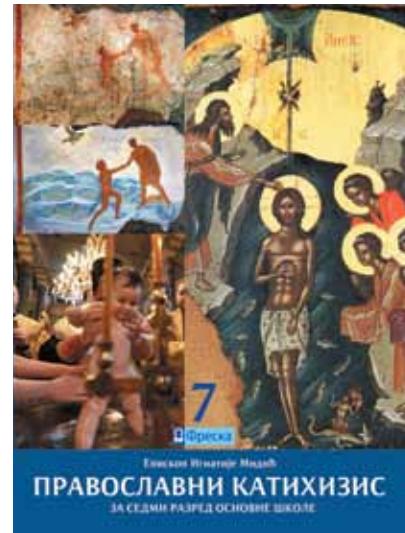
Нови уџбеници Православног катихизиса

Прошођакон Злаїко Машић

Наставне јединице су у новим уџбеницима представљене тако да и летимичан поглед на основни текст и илустрације упућује и предаваче и ученике на циљеве и закључке лекције и олакшава процес обраде и усвајања штива.

Узимајући у обзор деценијско искуство реализације предмета Православни катихизис (верске наставе) у школама Србије, резултате коришћења постојећих званичних уџбеника, као и извештаје вероучитеља о њиховој примењивости у наставном процесу, израђени су уџбеници веронауке за седми и осми разред основне школе. Текст уџбеника је написао Епископ пожаревачки Игњатије, а уредник издања их је приредио тако да буду усаглашени са одредбама Закона о уџбеницима, да изгледају модерније, привлачније и да лакше указују на циљ наставне јединице, теме или области која се обраћају, али да, свакако, текстом и поруком остану на путу прогресивне литургијске катехезе, као што је Планом и програмом предвиђено.

Свака наставна јединица, коју уџбеник представља, садржи: основни текст, пригодне илустрације (фреске, иконе, фотографије, схеме, скице), појмовник (објашњење новог појма), сажетак лекције (најважније закључне мисли), изводе из Светог Писма и предањске ризнице (светоотачки текстови, богослужбене химне, литургијске молитве), питања и одговоре на крају основног текста и додатни материјал, којим се продубљује обраћено градиво и развија плодна дискусија предавача и полазника веронауке. Основни текст је пројект додацима који повезују верску наставу и друге предмете (историју, биологију, физику, уметност), а који су представљени тако да су повезани са решењима званичних уџбеника поメンутих предмета и приређени тако

ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Епископ Игњатије Масадић

ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
ЗА СЕДМИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

7

Фреске

БОГ У КОЈА ХРИШТАНИ ВЕРУјУ СВЕТА ТРОЈИЦА

Богословље има у једију спасију чин (образ) крштења назив се „Требић“ У тој икони опијеје се барјак Цркве (блаженост или симпатија), који обележавају се икеса већа и онко да жели да постане хришћанин апостолскија. Да ли ученици дају циљ барјака

ПОДЕЛТИ СЕ РАЗМЕСИ И ДОГВОРИТИ:

- Кадо ћете неког стечти да ће га постоећи
- Сврбом дајте њега људима може постати Бог у Цркви.
- Задат се Бог може постати Једино ако га волимо!
- Ко је љубав у једењу са Богом?

Богословље има у једију спасију чин (образ) крштења назив се „Требић“ У тој икони опијеје се барјак Цркве (блаженост или симпатија), који обележавају се икеса већа и онко да жели да постане хришћанин апостолскија. Да ли ученици дају циљ барјака

Епископ:

- Одјечићи ли се Сатани и свих дела његов спужавајући мену и све горести његове?
- Срдичнојаји се!
- Одјечићи се!
- Епископ:

 - Јеси ли се одјечио Сатани?
 - Крштаваји се!
 - Одрекао си се!
 - Епископ:

 - Души и плауни на Сатани!
 - Сређујијући се са Христом!
 - Сређујијући се!
 - Епископ:

 - Јеси ли се одјечио са Богом?
 - Крштаваји се!
 - Сређујијући се!
 - Епископ:

 - И изједиши ли у нога?
 - Крштаваји се!
 - Воруји се узгаја као Црво и Бага!

да одговарају потреби корелације у образовном процесу.

Наставне јединице су у уџбеницима представљене тако да и летимичан поглед на основни текст и илустрације упућује и предаваче и ученике на циљеве и закључке лекције и олакшава процес обраде и усвајања штива. За часове утврђивања, систематиза-

ције и ре-капитулације градива, део уџбеника који је посебно означен, а тиче се додатног материјала, биће од велике помоћи, чак незаобилазан, будући да систем описног оцењивања не подразумева пропитивање уче-

Представљање уџбеника за Православни катихизис

У четвртак, 17. маја 2012. у Светосавском дому на Врачару, уприличено је представљање уџбеника Православног катихизиса за седми и осми разред основних школа, чији је аутор Епископ пожаревачко-браничевски Игњатије Мидић.

У својству домаћина скупа, присутнима се обратио председник Одбора за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке Епископ хвостански Г. Атанасије Ракита. О уџбеницима су говорили умировљени Епископ захумско-херцеговачки Г. Атанасије Јевтић, проф. Радош Љушић и протођакон Златко Матић.

Радош Љушић, гл. и одговорни уредник издавачке куће Фреска, указао је да издавање уџбеника за Православни катихизис за њега представља изазов, јер овај предмет дуго времена није био саставни део школског курикулума. Професор Љушић је истакао да је и сам имао проблема у разумевању своје вере, јер се о њој информисао искључиво из књига а не на часовима веронауке. С тога се, додао је Љушић, политика ове издавачке куће заснива на сарадњи са предметним професорима, те је позвао катихете да дају своје примедбе и сугестије на основу којих ће се моћи извршити одређене измене већ у наредном издању.

Протођакон Златко Матић се обратио у својству уредника ових издања, нагласивши да је текст писао Владика Игњатије, на основу одлуке Светог Архијерејског Сабора. При писању текста књига кренуло се од примедби везаних за ранија издања – неразумљив и предуг текст – те је сада учињен напор да се преко лекција и илустрација дјасан приказ одређене теме. Свака наставна јединица је обраћена према прописима за предавања – постоји основни текст, затим су ту цитати из Светог Писма, делом Св. Отаца, те појмовник и задаци за размишљање и додатно штиво за напредне ученике, док је на дволисници пример на који начин се наставна област презентује. Протођакон Златко је указао и на чињеницу да се при састављању уџбеника тежило ка корелацији са одређеним предметима – рецимо са биологијом и историјом. Насловне стране уџбеника указују на темељне ствари наше вере: за седми разред налази се приказ теме Слобода личности која се пројављује кроз Тајну Крштења коју Црква тежи да протумачи – за осми разред – приказ теме Однос Једног и Многих – истински однос јединке према заједници налази се у евхаристијском односу.

На крају се окупљенима обратио умировљени Владика Атанасије Јевтић.

ника, него дијалог предавача и ђака и отварање нових тема за дубљи ула-

зак у тајну вере и живота у Цркви.

Уџбеницима је покривено више од три четвртине свих наставних јединица, што омогућује предавачима да, на основу обрађених, сами предви-

де реализацију осталих лекција и на тај начин припреме терен за израду нових, бољих и успешнијих решења помоћних учила, расподеле плана и програма и самих будућих уџбеничких остварења.

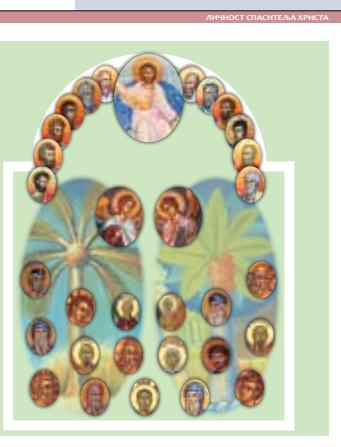
Приређујући ове уџбенике, уређивачки тим (чланови Одбора за просвету и културу Епархије браничевске – протођакон Златко Матић, ђак Томислав Пауновић и ђак Горан Илић) најозбиљније је узео у обзир примедбе вероучитеља, рецензената и просветних

радника, који су упућивали на нова методичка решења вечних истине, које су предвиђене Планом и програмом веронауке. Овај покушај ће бити од користи Цркви једино ако ускоро буде превaziђен бОльим и адекватнијим решењима. Тако би се и уџбеници, као и читав пројекат веронауке, остварили у служби изградње Тела Христовог, Цркве Божије. Једино због тога је Православни катихизис и уведен у школски систем Републике Србије и једино због тога треба ту и да о(п)стане.

Он је истакао да је веронаука мисија и велики изазов и навео је да су апостоли били прве катихете. Наша вера је наш лични сусрет са Богом, рекао је Преосвећени. Стари Завет представља увод у нашу веру. У Пост. 12–50 Бог ствара заједницу са Авраамом и јеврејским народом; у Новом Завету Христос ствара конкретну заједницу са својим апостолима. Сусрет са Богом увек је конкретан и личан. Јављајући се, Бог обликује људе. Вероучитељ треба да учествује у драми заједништва са Богом. Катихете би требало да учествују у живом односу са Богом, да учествују и да схвате дубину личности сваког детета којој приступају и да немају претензију да њоме овладају. Због тога је Владика Атанасије указао: „Вероучитељ треба да буде Христос-катихета“. Сам Христос је са апостолима говорио, и трудио се да им појасни ствари вере. Са друге стране вероучитељ је јерург – свештенодејствује Јеванђеље, док се очувава динамизам односа. Након дискусије која је уследила, катихетама се завршном речју обратио Епископ хвостански Г. Атанасије, указавши на две битне ствари које је пронашао у мисли Св. Николаја Жичког: своје искуство наше вере мора се преносити на српском језику, а вероучитељ је на првом месту у настави дужан да преноси веру.

Славиша Костић

Физика и метафизика Миланског едикта

проф. др Дарко Танасковић

Духовним простором омеђеним физиком, а раскриљеним метафизиком кретале су се занимљиве и подстицајне расправе на недавно одржаном међународном скупу *Милански едикт (313–2013): Основа за слободу вероисповести и уверења?*, одржаном у Новом Саду, а о чијем су раду и закључцима читаоци *Православља* исцрпно обавештени у прошлом броју ових новина (1084, 15. мај 2012). Окупљени око идеје пројекта „Непролазна вредност и трајна актуелност Миланског едикта – у сусрет великом јубилеју 2013“, у оквиру кога је прошле године (24–26. фебруара) у Нишу одржана успела конференција (радови објављени у зборнику *Свако нека верује како му срце хоће*, Београд, 2011), представници Цркве и верских заједница (хришћанских, исламских и јеврејских), тзв. цивилног друштва, односно не-владиног сектора, као и међународне академске заједнице, уложили су много искреног труда, знања и добре воље да бар за који педаљ помере зидове неспремности (неспособности?) (пост)модерног друштва да обезбеди истинску и потпуну верску слободу за све и за свакога, ону *libertas religonis* из Константиновог и Лицинијевог *Миланског едикта*, тј. царских одлука подразумеваних овим документом чији се оригинал није сачувао, па многи сматрају да, заправо, као такав није ни постојао.

О слободи вероисповести и/или уверења много се у свету говори и пише, вероватно баш зато што се у начелу сви слажу, у складу са својим поимањем слободе и вере, да без те темељне вредности не може бити пуног достојанства људске личности, али се она ипак не успева универзално оживотворити и доследно оствава-

ривати. Према достојанству људске личности с подједнаким уважавањем се односе света писма свих великих религија и највиши правно-политички акти међународне заједнице и националних законодавстава, а оно се ипак у савременим заједницама и у њиховим међуодносима непрестано угрожава и повређује. Зашто је то тако могло се посредно, али и веродостојно, сагледати и праћењем рада новосадског скупа. Сви битни проблеми који у савременом свету оптерећују осетљиву област верске слободе и спречавају да се учини одлучујући продор ка њеном потпуњем глобалном остваривању нашли су се на дневном реду садржајно богате и живе расправе вођене у атмосфери спремности да се уваже сва мишљења, ма колико различита могла бити. Ово није био ни рутински сусрет професионалаца међурелигијског дијалога који редовним окупљањима и строго „калибраним“ теолошким надгрињавањима одржавају привид посвећености Цркве и верских заједница сарадњи с иновернима, нити пак разговор глувих, низ монолога гласноговорника сучељених „истина“, укопаних у непомерљиве ровове сопствене правоверности. Без гордости, али и снисходљивости, стамени у аргументованом образлагању својих ставова, идентитетски стабилно утемељени, али и отворени за укорењености у другачија духовна, идејна и цивилизацијска тла, учесници скупа о актуелности *Миланског едикта* могли су се поуздано уверити да ни њихов заједнички искорак из *толеранције* ка *уважавању* *плурализма* света, без предрасуда и наметања једног/свог уверења као јединог исправног и спасоносног, није довољан за брзо стизање до циља, али и да је

нужан предуслов на том путу. Исувише је историјских, друштвених, доктринарних и психолошких наноса који данас *објективно* раздавају и удаљавају људе, били они верујући или неверујући, а и људске заједнице, укључујући црквене и верске, да би се могли лако отклонити зарад обнављања свести о *објективном* генеричком јединству људске врсте. *Објективно*, човек је човеку брат, али је, *појединачно објективно*, историјски доведен до стања свести које му ту темељну истину замагљује и дубоко потискује апсолутизована вишеструких, *објективно* секундарних разлика у готово свим упориштима индивидуалног и колективног идентитета. Ако је човек заиста створен „по обличју Божијему“, може ли га ишта толико, до непрепознатљивости и непрепознавања удаљити од тог узвишеног обличја, па још наводно у Божије име? На новосадском скупу је постављено питање свих питања: Како помирити припадност различитим индивидуалним и колективним идентитетима, и уважавање те припадности, с пречесто потиснутим, па и заборављеним идентитетом човека, односно Човека? Одговор, наравно, на једном оваквом скупу није могао бити дат, али је само питање постављено на начин који охрабрује и, рекло би се, уноси нови квалитет у међурелигијски дијалог и шире друштвено окупљање у фронту борбе за слободу вере и уверења.

Премда је на скупу одјекнуло и историчарско упозорење да *Милански едикт* као документ заправо није ни постојао, а да је цар Константин 312. године из чисто политичких разлога донео указ о слободи исповедања хришћанства, при чему је хришћана у Царству тада било само између 5 и

10 %, па нису представљали опасност по његову стабилност, лако се дошло до једнодушности у погледу симболичног, метафизичког значаја тог физички спорног акта далекосежне државничке, промислене мудрости. Симболично зрачење и подстицајност *Миланског едикта* надалеко превазилазе сазнајни домашај податка да га је као назив сковао велики црквени историчар, кардинал Чезаре Баронио, па чак и оно битно запажање да се за хришћане, чим су стекли моћ, *libertas religionis* односила само на хришћанство, као једину „праву веру“ (*religio*), док су сви други облици веровања проглашени празноверјем (*superstition*) и прогоњени. Позитивна симболика прихваћена је као битнија од позитивистичке историографије, заслужне иначе за уразумљивање усјаних глава појединих клирикалних мистификатора, а непостојање историјског континуитета између 313. и 2013. године оцењено је мање значајним од успостављања идејног, метафизичког континуитета и продуктивне аналогије између римског и данашњег времена. Рим је тада био свет, а општа слобода вероисповедања проглашена је ради јавне безбедности (*securitas publica*) и мира у том времену и свету (*pro quiete temporis nostri*). Не заборављајући на утилитарну утемељеност морала, касније прекривену његовим сакрализовањем, може се рећи да попштовање реалности и интереса државе, а то значи и свих поданика, данас грађана, налаже пуну слободу вере. Зар то и данас није тако? Нису ли безбедност људи и мир у свету угрожени сукобима изазваним верском дискри-

минацијом или жељом да се иноверним наметне „благодат“ своје вере, односно „Истине“, од којих је идеолошки секуларизам (неретко евфемизам за атеизам, па и фанатични антитеизам), то „ново паганство“ (папа Бенедикт XVI), можда и најпогубнији за равнотежу у човеку и око њега. Пожељно је, стoga, истицати позитивну симболику онога што се традиционално подразумева под *Миланским едиктом*, а да се притом никако не доведу у питање историографски утврђене и потврђене чињенице, сагласили су се учесници скупа у Новом Саду.

С обзиром на основну идеју пројекта „Непролазна вредност и трајна актуелност Миланског едикта“ и с њом усклађену духовну, статусну и професионалну провенијенцију, као и састав окупљених у Новом Саду, са скупа је упућен снажан апел да се Цркве и верске заједнице, с једне, и организације тзв. цивилног друштва акционо окупе око проблематике верских слобода која би по природи ствари и по смислу мисије које у друштву врше требало да им буде заједничка и у жижи изоштрене пажње. Премда је разложно упозорено да превазилажења неповерења између цркава/верских заједница и организација тзв. цивилног друштва, укључујући невладине, како би се усагласио координисани наступ према држави, која је дужна да обезбеди и гарантује пуну слободу вере, тешко да може бити у условима превласти човекоцентричног секуларног погледа на свет, уз општу потиснутост алтернативног, религијског, ипак је оцењено потребним истрајно радити на збијању ре-

дова свих оних појединача и група којима достојанство људске личности заиста лежи на срцу. У том смислу реафирмисана је потреба успостављања „структуралног“ (а не формалног и ритуалистичког) дијалога о конкретним аспектима остваривања слободе вере међу свим релевантним и заинтересованим субјектима друштва. Превазилажењем чисто теолошке равни међурелигијског дијалога, која у својим координатама остаје епистемолошки релевантна, али нужно и полазиштима инхерентно детерминисана, мора се тежити највећој могућој мери јединства у различитости, како слобода вере, уверења и савести не би остала само племенита идеја и испразна проглашамаја, већ би убрзано почела да осваја све пределе живота у заједници и односа међу заједницама, саопштено је на новосадском скупу. Неподељена је оцена, а и нада, судеоника овог успелог дијалошког скупа да је, можда, постављена основа за озбиљнији помак већ на наредној конференцији која би требало да се одржи јубиларне 2013. године у Нишу, граду домаћину централне манифестације поводом 1700. годишњице *Миланског едикта*. Ово би свакако било више него пожељно, посебно с обзиром на то да је, како изгледа, својевремено наглашенији ентузијазам за примерено екуменско (никако екуменистично!) јавно обележавање овог симболичког датума донекле спласнуо, како на државној тако и на црквеној страни.

Аутор је професор Филолошког факултета Универзитета у Београду

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

О богаташу и Лазару (Лк 16,19–31)

гр Предраг Драшко Јовановић

Сви текстови из Лк 16 се непосредно или посредно односе на опхођење са новцем. До кулминације ове тематике долази пак у причи о богаташу и сиромашном Лазару (16,19–31). Ова прича уједно и најјасније предочава ученицима Исусов став према опхођењу са новцем.

Прича о богаташу и Лазару (Лк 16,19–31) сачувана је само у Еванђељу по Луки. Она је смештена у 16. главу Еванђеља у којој је доминантна тема опхођење са новцем: текстуална целина се отвара причом о неправедном управитељу (16,1–13) на коју негодују фарисеји који су среброљупци (16,14). Исус се обраћа фарисејима које изобличава за њихову гордост и тобожње испуњавање Закона (16,15–17), закључујући са осудом оних који не поштују институцију брака, критикујући при томе имплицитно и бракове из економских интереса (16,18). Тако, сви текстови из Лк 16 се непосредно или посредно односе на опхођење са новцем. До кулминације ове тематике долази пак у причи о богаташу и сиромашном Лазару (16,19–31). Ова прича уједно и најјасније предочава ученицима Исусов став према опхођењу са новцем.

Сцена: неједнаке земаљске судбине

Прича почиње уобичајеном формулацијом „човек неки“ (уп. такође Лк 12,16; 16,1) и на почетку описује два начина живота у Палестини у време Исусово. Бира се ситуација која је помало екстремна: човек неки је веома богат, док је други крајње сиромашан. Први, богаташ, коме се не наводи име, живи веома удобно: облачење у пурпур показује да он живи

као цар (уп. Прич 21,22; 1Мак 8,14). „Царски“ начин живота појачан је глаголом „веселити се“ (уп. Лк 12,19; 15,23.24.29.32). Богаташ дакле живи у изобиљу и весељу: „весељаше се сваки дан“ (Лк 16,19). После овог призора следи потпуно другачија слика: други човек по имену Лазар живи у крајњем сиромаштву. Код Луке израз „сиромашан“, поред јасне ускраћености за материјална добра, има још једну димензију: сиромашни су у Еванђељу по Луки уопште миљеници Божији и носиоци његове благодати (Лк 4,18; 6,20; 7,22; 21,3; нарочито 14,13.21). Ангажовање за сиромашне је битан моменат у преобрaćењу грешника: Закхеј, на пример, бива оправдан, пошто одлучује да половину свога имања да сиромашнима и врати новац свакоме кога је оштетио (Лк 19,1–10). Закхеј реагује управо онако како је богаташ из параболе 16,19–31 требало да реагује, а није. Углавном, ситуација сиромашног Лазара је екстремна: он лежи пред вратима богаташа, без снаге да се покрене, што је последица неухранивости. Поред тога он је „гнојав“, што је последица његове болести коју не може да лечи будући да нема средстава. Он је гладан и нада се мрвама које падају са трпезе богаташа. Он дакле добија оно што остане од трпезе, отпадке од јела. Крајње понижење је да сиромаху пси лижу гној (Лк 16,21). Лука на сличан, пластичан и нимало улепшавајући начин, пише и о ситуа-

цији блуднога сина (Лк 15,16): „И жељео је да се засити рошчићима које су свиње јеле и нико му није давао“. Положај и једног и другог је сличан: гладни су, јели би било шта, друштво им праве животиње, пси и свиње. У причи богаташ и Лазар не долазе у контакт. Тиме се наглашава да богаташ у потпуности игнорише убогог човека пред својим вратима: немогуће је да он не зна за њега, пошто је Лазар превише близу, а могуће је да његови пси лижу гној сиромашног Лазара. Прича не тематизује однос богаташа и Лазара, он не постоји. Богаташ није крив за Лазарево стање, он га не злоставља, нити било чиме доприноси погоршавању његовог стања. За њега сиромашни Лазар једноставно не постоји.

Расплет: обрнуте загробне судбине

Једног дана обојица су умрли. Прво је, из разумљивих разлога, умро Лазар. Његова смрт је описана као моментални прелазак у блажено стање: „однесоше га анђели у наручје Авраамово“. Потом је умро и богаташ. Његова смрт се описује једноставно – „и сахранише га“ (16,22). Лазар се налази „у наручју“ Авраамовом што је посебна привилегија: у Еванђељу по Јовану Син је у наручју Очевом (Јн 1,18), док је љубљени ученик у наручју Христовом (Јн 13,23). Читаоци Еванђеља по Луки знају да место где се налази

Прича о богаташу и Лазару илуструје Исусов став према опхођењу са богатством. Две ствари су битне: прва је да се ликови не карактеришу морално, нити је Лазар морални праведник, нити богаташ морални неправедник.

Аврам није место мртвих: оци Израиља су у Царству небеском (Лк 13,28). За разлику од Лазара, богаташ је у аду који је од одвојен од места где обитавају Авраам и сиромашни Лазар („издалека“, 16,23). На загробној судбини богаташа се конкретизује у Еванђељу изречено: „Али тешко вама богатима, јер сте већ примили утеху своју. Тешко вама који сте сити сада, јер ћете огладнити. Тешко вама који се смејете сада, јер ћете заридати и заплакати“ (Лк 6,24–26; уп. такође 1,51–53). Ако је пак до сада и постојала дилема да ли је богаташ уопште знао за не-вљиника испред својих врата, сада све постаје јасно: богаташ и те како познаје сиромашног Лазара и то по имену! Он је све време знао да један човек умире од глади и болести пред његовим вратима. У очајном стању у ком се богаташ сада налази, мучећи се у пламену (уп. Сир 21,9–10) и трпећи болове због недостатка воде, он се обраћа Аврааму – да пошаље његовог познаника Лазара да умочи у воду врх прста и да му расхлади језик (Лк 16,24). Он се обраћа Аврааму са „оче“, што показује да је Јеврејин. То је почетак дијалога између Авраама и богаташа. Лазар у целој причи никада не говори. Порука је да Божији праведници говоре у име свих сиромашних. Авраамов одговор састоји се из два дела. Први гласи: „Синко, сети се да си ти примио добра своја у животу своме, а тако и Лазар зла; сада се он теши, а ти се мучиш“ (16,25). Други говори о томе да су два места – мучења и благовања – подељена неприменивом провалијом и да нема могућности преласка (16,26). Богаташ пак моли Авраама да пошаље Лазара у дом његовог оца да им посведочи шта се догађа после смрти, не би ли он и његова петорица браће (можда алузија на Иродову породицу) живели праведним животом (16,27–28). Авраам подсећа да је довољно слушати Мојсија и пророке (16,29), а уколико неко њих не слуша „ако неко и из мртвих васкрсне неће се уверити“

(16,31). Овде се показује да је Свето Писмо – у овом случају Старога Завета – место где се слуша Реч Божија. Истовремено се показује да богаташи имају своју прилику: слушајући Свето Писмо они могу водити праведан живот.

Порука

Прича о богаташу и Лазару илуструје Исусов став према опхођењу са богатством. Две ствари су битне: прва је да се ликови не карактеришу морално, нити је Лазар морални праведник, нити богаташ морални неправедник. Сва Лазарева праведност је у његовој немаштини, сва богаташева неправедност у игнорисању ближњега који страда. Друго, оно што се осуђује није богатство по себи већ неосетљивост за страдање ближњих. Надаље, загробни дијалог између богаташа и Авраама показује да није довољно бити син Авраамов, сматрати себе аутоматским припадником Божијем народу. Иако се богаташ обраћа Аврааму са „оче“ и Авраам њему са „синко“, то није довољно да богаташ буде поштеђен мука. Сваки пажљиви читалац Еванђеља по Луки сетиће се Лк 3,8: „Родите, дакле плодове достојне покајања, и не почините говорити у себи: имамо оца Авраама, јер вам кажем да Бог може и од овог камења подигнути децу Аврааму“. Прича о богаташу и Лазару неодољиво подсећа на Исусов есхатолошки говор у Мт 25 у ком се есхатолошка судбина верних везује за њихов однос према потребитима. Нарочито треба подсетити на Лк 13,25–28: „Када устане домаћин и затвори врата, и почнете напољу стајати и куцати у врата говорећи: Господе, Господе, отвори нам! И одговарајући рећи ће вам: Не познајем вас откуда сте. Тада ћете почети да говорите: једосмо пред тобом и писмо, и по трговима

Убоги Лазар у наручју Авраамовом, фреска из манастира Дечани

нашим учио си. А он ће им рећи: кажем вам, не познајем вас откуда сте. Одступите од мене сви који чините неправду! Онде ће бити плач и шкргут зуба, када видите Авраама, Исака и Јакова и све пророке у Царству Божијем, а себе напоље истеране.“

Вера и дела

Прича о богаташу и Лазару је једно од многих библијских подсећања да је вера без дела мртва (Јак 2,12–26). Деља пак нису друга до старање о онима који немају ништа, о потребитима, о онима који су ускраћени за све земаљске радости. Однос према потребитима је мерило наше вере. Потребити увек стављају на пробу нашу веру и могу бити пропусница или препрека на путу у вечни живот. Тако ће апостол Павле, апелујући на своју браћу и сестре хришћане у Коринту да сакупе прилог за сиромашну заједницу у Јудеји, моли да се позове на старозаветни Псалам 111, 9: „Просу, даде сиромасима, *правда* је његова *правда вечна*.“ Овде се дакле акт несебичног давања сиромасима јасно карактерише као „правда вечна“, нешто, дакле, што одводи у наручје Авраамово. ■

Старозаветна историја спасења

Вера као излазак из ропства

Јован Блајојевић

*Вером пређоше Црвено море
као по сухој земљи,
а кад Етишани што покушаше
подавиши се.*

Јевр 11,29

Наведени стих Химне вере представља закључак нарације о догађајима повезаним са Мојсејем. Субјекат самог стиха, међутим, није Мојсеј већ читав народ који је, предвођен Мојсејем, прешао Црвено море као по сухој земљи (Јевр 11,29а). Ове речи представљају сажетак библијске нарације описане у Изл 13,17–14,29 (уп. Дап 7,36). Чини се да писац следи Изл 14,22 у верзији Септуагинте, али и да подразумева и све оне бројне старозаветне стихове у којима је прелазак Црвеног мора схваћен као коначна и необорива потврда Божије силе с једне, и Његове спаситељске делатности у корист Израиља с друге стране. Треба рећи и то да се писац Химне највероватније терминолошки (а можда и концептуално) ослања на предање јелино-јудаизма (пре свега ПремСол 10,18–19).

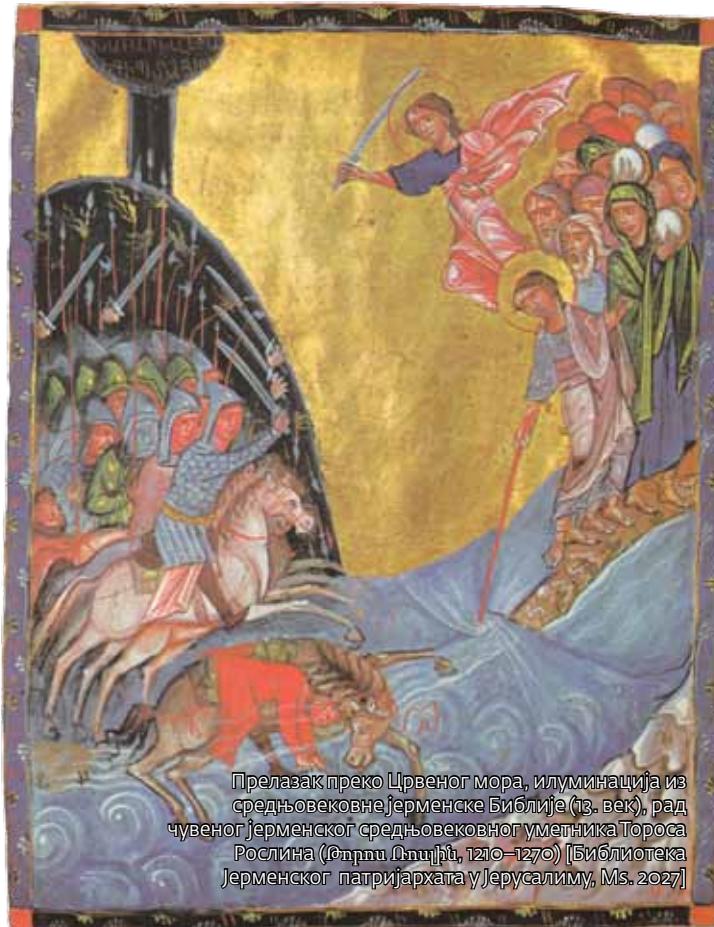
Многи старозаветни стихови представљају непосредне референце на догађај изласка, док га други подразумевају употребљавајући га као архетипску слику (Пс 106,9–12; Ис 43,16–17; 44,27; 51,10). Укупан закључак је да је овај библијски догађај кључан за разумевање читаве историје Старог Завета, док начин на који се он разуме у Новом Завету показује да његов значај надилази ту историју.

У вези са географско-историјским проблемом преласка преко Црвеног мора постоје бројне недоумице, али

је сасвим јасно да библијски писац овај догађај повезује са божанским деловањем у природи и господарењем над природним стихијама. Тако се надовезује на ранију приповест о пошастима које су погодиле Египат. Чини се да је то контекст у којем је библијска приповест схвачена од познијих старозаветних писаца, пре свега пророка.

Пророци у овој приповести препознају архетипски модел откривења Бога Створитеља природе – који се показује и као Бог Спаситељ Израиља, Онaj који у свом спаситељском делу употребљава природу коју је створио. Ту слику из прошлости пророци редовно користе да би подсетили своје савременике на негдашња славна дела Божија, али и да им најавили будућа спаситељским делима и, коначно, ка есхатолошком спасењу у којем сва дотадашња спасења досежу свој смисао и пунину (види нпр. Ис 44,27; 50,2; 54,9–10; 55,10–13). На тај начин

Оригинална старозаветна нарација сугерише да су Израиљци у критичним тренуцима који су претходили божанском чуду и преласку Црвеног мора показивали страх и бунтовништво пре неголи веру о којој говори писац Посланице. Као и у случају Мојсеја раније, вера се стога показује не толико као неустрашивост колико као снага којом се надвладава страх, и којом се у критичном тренутку покорава божанској заповести упркос привидној нелогичности те заповести (Изл 14:15–22.29; 15,19).

Прелазак преко Црвеног мора, илуминација из средњовековне јерменске Библије (13. век), рад чувеног јерменског средњовековног уметника Тороса Рослина (Фејриј Опцији, 1210–1270) [Библиотека Јерменског патријархата у Јерусалиму, Ms. 2027]

библијски писац у историјском догађају препознаје превредновање (али не и поништење) митолошке парадигме која проистиче из амбивалентне природе воде као основног елемента.

Вода представља неопходност живота, али је истовремено и опасност за человека, понекада и смртна опасност. Вода је била таква претња у случају бебе Мојсеја остављене у реци Нил (Изл 1,22–2,6). Смртна опасност је, међутим, по божанском благовољењу постала извор спасења и уздизања Мојсеја (Изл 2,7–10). Оно што је Мојсеј некада сам искусио, сада читав народ Израиља доживљава при преласку Црвеног мора. Велика водена стихија, која је опасност по њихову егзистенцију, постаје средство њиховог спасења. Оба искуства, индивидуално (Мојсејево) и национално (израиљско),

ослањају се на древније предање о потопу и праоцу Ноју као архетипској и универзалној слици о води која доноси спасење кроз уништење зла и оних који су се са злом идентификовали. Тако је и у овом случају јер, осим што писац *Химне вере* наглашава да Израиљци вером пређоше Црвено море као посвој земљи, одмах потом додаје: *а кад Етићани то покушаше побавише се* (Јевр 11,29б уп. Изд 14,23–28).

Треба имати на уму да (као и када је реч о потопу) Нови Завет прелазак преко Црвеног мора препознаје као типолошку слику. У њој открива богослужбени смисао и о овом догађају говори као о *кришћењу* Израиља у *Мојсеју*, у *облаку и мору* (1Кор 10,1–2). То није случајно и, заправо, показује колико су новозаветни аутори исправно схватили прави смисао овог догађаја, објављен још приликом *Мојсејевог позвања* код несагориве купине. Тада му Јахве објављује циљ изласка говорећи: *и ово нека ти буде знак да сам те ја послао, кад изведеш народ из Мисира служићеш Богу на овој гори* (Изд 3,12). Ове речи сугеришу да циљ изласка није просто ослобођење од ропства фараону и Египту (као архетипским сликама зла, греха и смрти), већ ослобођење за служење Богу, за *богослужење – Израиљци су ослобођени робовања да би (бог)служили*. Није чудно, стога, то што се прва целина библијске приповести о изласку завршава са њиховим приспећем под Синај и склапањем савеза са Богом. Основни значај тог савеза био је у томе

Недоумице које се сусрећу у вези са библијским извештајем тичу се различитих аспектака библијске приповести. Један одних аспектака је географски проблем. Наиме, одредница *Црвено море* је сувише широка и недовољно јасна. У новијим расправама се сугерише да оригиналну формулатију треба схватити као *Тричано море* [=Рогозно море – прим. ред.]. Једно од понуђених решења сугерише да је Мојсеј израиљске бегунце повео ка источној обали исушеног сланог језера (=мора) Сирбонис. Египатски војници су се упутили преко сухог дна језера у намери да бегунцима пресеку пут. У то време на Средоземном мору се подигла бура. Снажан ветар, који је дувао са севера, подигао је велике таласе и они су прешли преко уског бране срушивши се на Египћане. Ова реконструкција, међутим, није у складу са библијским наводима (нпр. Изд 13,7), као и са чињеницом да би кретање бегунаца у тој области отежале, а можда и онемогућиле, војне посаде из бројних египатских утврђења распоређених у тим областима. Друга могућност је да се прелазак одиграо близу данашње Ел Кантаре на Суецком каналу. Водену површину источно од Авариса је потиснуо ветар омогућивши пролаз бегунцима. Водена маса се сручила на тешко наоружане гониоце на трковитом и муљевитом тлу. Треба напоменути да је западни огранак Црвеног мора пре три хиљаде година допирао много даље на север спајајући се са Горким језерима, а можда и са језером Тимасах. Уколико се прелазак десио у тој области, израиљски пешаци су са лакоћом могли прећи плитки газ, док је блато заробило тешке кочије Египћана. Честе појаве потенцијално веома снажног северо-западног ветра који покреће пред собом велике масе могу да врло лако претворе плићаке у опасне дубине. Тешко се, ипак, може претпоставити да би искуне војсковође Египта лакомислено упале у такву замку природе.

Израиљци прелазе преко Црвеног мора док их Египћани гоне, фреска из синагоге у Дура Европосу, половине 3. века

Уколико пажљиво читамо библијску нарацију о преласку преко Црвеног мора приметићемо да се у њој јављају четири основна природна елемента (ватра, вода, ваздух и земља), те да их Бог користи као средство свог деловања у корист Израиља. Током ноћи, израиљски бегунци су били заштићени од очију својих гонитеља *огњеним стубом*, док је стуб облака (воде и ваздуха) имао исту улогу током дана, штитећи изабрани народ и од дневне жеге. Ветар подиже таласе воде који отварају земљани пут у слободу и спасење израиљским бегунцима, док истовремено водени таласи постају средство коначног пораза египатске војске. Јасно је да библијски писац сугерише да је Бог као Створитељ и господар природе употребио њену снагу како би избавио свој народ.

што је њиме једна *хорда* племенâ која су се *дочетала* слободе, преобликовања у *народ Божији*, у *лаос* добивши ново назначење, поставши народ *царской свештенством*, заједница окупљена у богослужењу (Изд 19,1–6). Овако сагледана библијска нарација открива се

као својеврstan хуманистички проглас о трансформацији једне обесправљене и уништаване етничке скупине понижених људи у привилеговану заједницу окупљену око новог Господара, Господара који им даје нарочиту вредност и значај и стога (п)остаје достојан њихове одане службе.

У овом контексту речи блаженопочившег Патријарха српског Павла о постојању различите слободе, о слободи *ог нечеја* (зла, греха), и слободи *за нешто* (добро, љубав, живот) добијају свој пуни смисао, јер то *нешишто* зашта су Израиљци некад и зашта смо ми данас ослобођени, уствари и јесте богослужење. Слобода *ог нечеја* своје испуњење и смисао има у слободи *за нешишто* и једино тако остаје слобода, слобода која се реализује у богослужбеној заједници. У супротном слобода прераста у привид и наличје сваке слободе, у њему потпуну супротност – у индивидуалистичку анархију. У овом контексту библијска приповест о изласку нас ставља пред егзистенцијални избор. Тај егзистенцијални избор са којим смо сучени није избор између ропства и *аисолуције* слободе, већ између робовања и служења, односно *богослужења*.

Представљање Изабраних дела protoјереја-ставрофора Саве Б. Јовића

СЛОВЉЕЊЕ СЛОВУ И КЊИЗИ У ЧАСТ

Радован Пилићовић

Наш главни град имао је ту част да доживи прави омаж књизи, када је увече 17. маја 2012. године у Централном дому Војске Србије одржана промоција
Изабраних дела protoјереја-ставрофора Саве Б. Јовића

У времену у коме је издаваштво у незахвалном положају због материјалне обремењености, али још више кризе духа, сваки подухват штампања и објављивања књига је храброст, али и сведочанство људског стремљења ка племенином и вечном.

Наш главни град имао је ту част да доживи прави омаж књизи, када је увече 17. маја 2012. године у Централном дому Војске Србије одржана промоција *Изабраних дела* protoјереја-ставрофора Саве Б. Јовића, у издању „Православне речи“ из Новог Сада. Представљање осам књига у присуству Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја, отаџествених архијереја из земље и расејања, представника јавног и културног живота сведочи да ово није била конвенционална промоција, него црквено торжество и право славље словесности и смислености.

Дом Војске Србије који је љубазно отворио своја врата и примио под кров госте жељне речи и учене беседе, био је такође почашћен јер је централна сала била испуњена до последњег места. Не дешава се често да промоција у вечерњим часовима као што је ова, која је почела у 19 и 30, буде тако посвећена и испраћена.

Овај изузетан догађај, књизи у част, протекао је у знаку двоструког јубилеја. Издавачка кућа „Православна реч“ из Новог Сада овом промоцијом обележила је две деценије успешног рада. У исто време, две деценије су протекле и од објављивања прве књиге проте Саве Б. Јовића *Анђели звериње куће* и *Записе из зеничке шамнице* са руском књижевношћу која описује гулаге и тоталитаризам совјетског периода. За Епископа Иринеја је роман *Свилање и превешије* књижевност која понире у најдубље богословске теме као што су христоцентрична антропологија и проблем греха, док су књиге *Ушамниченца Црква и Духовни и културни ћеноцид на Косову и Метохији* документаристичка остварења где је аутор

декан Православног Богословског факултета Универзитета у Београду, protoјереј-ставрофор др Драгомир Сандо, доцент Православног Богословског факултета, проф. др Александар Јовановић, декан Учитељског факултета у Београду, проф. др Душан Мићић из Новог Сада и аутор.

Епископ бачки је дао преглед противног стваралаштва, издавајући и говорећи о свакој књизи посебно. Почевши о исповедничкој прози о тамничким данима поредио је књиге *Анђели звериње куће* и *Записе из зеничке шамнице* са руском књижевношћу која описује гулаге и тоталитаризам совјетског периода. За Епископа Иринеја је роман *Свилање и превешије* књижевност која понире у најдубље богословске теме као што су христоцентрична антропологија и проблем греха, док су књиге *Ушамниченца Црква и Духовни и културни ћеноцид на Косову и Метохији* документаристичка остварења где је аутор

већином користио архивску грађу која му је била доступна. Прота Саво је обрадио многе теме које су година-ма биле потискивани из јавног живота (терор над Српском Православном Црквом), чиме је још више дошло до изражaja његово интелектуално по-штење и истинолубље, несумњиви књижевни дар и истанчан осећај за чистоту српског језика.

Протојереј-ставрофор др Драгомир Сандо је истакао значај искуственог богословља оца Саве Б. Јовића као узоритог свештеника, жеравице која је загревала охладнела људска срца, нарочито способност да препороди затворску средину и способност да разликује зло од човекове личности.

Професор др Александар Јовановић је направио паралелу противног живота са личностима из велике књижевности које су имале искуство утамничења и затворске патње. Док се понеки ликови описани код Иве Андрића повлаче у себе и мрзе људе, отац Саво је успео да смогне снаге и проговори о свему. Растакање комунистичке идеологије изнутра је наговестио и описао понајбоље. Књига о Михаилу Пупину је прилог упознавању са душевним склопом и духовним опредељењем великог научника, поготово у нашој средини где су биографије великана идеолошки представљање и чишћене од своје суштине. Искуство проте Саве, могло би се рећи, као да је колективно искуство читавог народа.

Професор др Душан Мићић се задржао на светитељској личности епископа Варнаве Исповедника Хво-

станског, такође страдалника од богоборног режима, човека чије се име не тако давно шапатом изговарало, а данас се слави у литургијским службама. Истакао је да је против рад на биографији епископа Варнаве велики допринос осветљавању живота овог храброг духовног вitezаза. По-

том је нагласио да аутора краси лак и прецизан стил ослобођен сваког формализма. Да су му мисли логично повезане и изнад свега незлобиве. Чак када говори и о свом страдању, он готово стидљиво жели да читаоца поштеди трауматске стварности кроз коју је пролазио. Прота Саво на најбољи начин примењује поуку блаженопочившег Патријарха Павла који је често казивао „настојмо да су нам речи благе а аргументи јаки“.

Истински, ауторове речи су на посебан начин благе и топле, а докази јаки. У његовим књигама нема трагова мржње, презира, нити позива на освету, али има позива на покајање оних који су зло чинили. Аутор ових осам књига је сведок времена у коме „снег није падао да покрије брег већ да сваки човек остави у њему свој траг по којем ћемо га памтити“.

Прота Саво је у завршној речи истакао ко су и какви били прогонитељи, који су пола века „хапсили без

разлога, судили без кривице и убијали без милости“, наглашавајући да се нipoшто њихови злочини не смеју данас правдати временом, говорећи „било је такво време“, јер није време криво што су се у њему они тако понашли. Овим оправдањем се, рекао је он, жртве занемарују, а ослобађају кривице они што су се нељудски понашли, док се сам Творац времена, који нам га увек дарива да бисмо га ми користили на добро, а не на зло, окривљује.

У овој, заиста несвакидашње добро осмишљеној промоцији писане речи, као водитељ учествовао је глумац Бранислав Лечић, док су целокупан доживљај, читањем одломака из противних књига, употребуни драмски уметници Вјера Мујовић и Мирослав Жужић, а за музички део захвалност припада Хору Станковић под диригентском палицом Небојше Цвијановића и уметнику Љуби Манасијевићу.

Из историје црквеног библиотекарства

Хаџи-Рувим Ненадовић – велики књигољубац

Ђакон мр Ненад Идризовић

Хаџи-Рувима је поред богословља интересовала и историја. Мало је у то време у Србији било људи који су помишљали да оснивају своје приватне библиотеке и да праве њихов списак. Ово се (да је пред крај XVIII века неко саставио списак једне библиотеке) мора сматрати подухватом достојним признања.

Жедна од знаменитијих личности међу игуманима Манастира Боговађа био је Архимандрит Хаџи-Рувим. Своје порекло водио је од никшићког племена, а родио се 1752. г. у селу Бабина Лука (ваљевски крај). На крштењу је добио име Рафаило. Отац му се звао Ненад – Нешко, мајка Мара и имао је три брата (Николу, Павла и Марка). Оженио се 13. маја 1774. г. са Маријом. Недуго потом, ужички Митрополит Евстатије рукоположио га је у свештенички чин у Манастиру Ђелије. Имао је сина Јована и ћерку Сару. Када му се жена упокојила, прихватио је монашки завет у Манастиру Боговађа. Походио је свети град Јерусалим 1785. године, где се поклонио Св. Гробу Господњем и осталим хришћанским светињама. Од 25. маја 1786. г. постављен је за игумана Манастира Вољавча. Пошто су Турци 6. априла 1789. г. запалили манастир, Хаџи-Рувим га је са својом братијом морао напустити, спашавајући драгоцене ствари. Једно време боравио је у Ремети на Фрушкој Гори, а када се опасност 1791. године смирила, вратио се у Манастир Боговађа. Заједно са игуманом Василијем Петровићем и јеромонахом Герасимом Георгијевићем, ради на обнављању порушеног манастира. Ту га Митрополит шбачко-ваљевски Данило 1795. поставља за игумана.

Хаџи-Рувим је за оно време био врло писмен и учен не само за народ него и за црквену јерархију. Скупљао

је књиге, у којима је сликао иницијале, орнаменте и минијатуре. Оставио је за собом велики број записа у разним књигама, из којих се види у каквим се приликама (бележио је историјске догађаје и ратове) налазио српски народ у његово време у београдским и ваљевским окрузима. Бавио се рукодељем и резањем је крстова у дрвету. Своју љубав за ослобађање и одбрану српског народа од Турака, платио је главом и постао је „народни мученик“.

Каталог Хаџи-Рувимове библиотеке

Хаџи-Рувим је волео да чита књиге и да их даје другима да читају. Набављао је књиге за манастир, о чему сведочи и један запис у Страсном Јеванађељу Манастира Боговађа. Он је овај запис украсио орнаментом – почетним и последњим словом у коме пише да је својим рукодељем начинио два крста, и од новца (три турска гроша) који је добио од њихове продаје, купио књигу. Колика је његова љубав била према књигама, сведочи и пример набављања књига и за своју личну библиотеку. Фонд ове библиотеке био је опремљен са насловима који су за оно време били од велике вредности. Он је списак књига своје личне библиотеке (који ћемо изложити) записао у књизи *Тумачење на Псалтир* (штампана у Москви 1791. г.), која се чува у цркви Манастира Боговађа.

„Кисте же вѣди колико ймамъ книгъ ѿ моїхъ книжнѣхъ таѣ ѹѣтъ архимандрита хаџи Рѣвіма богословија.“

- 1) Дај житија фтічија, по шеста мѣсяціја гдѣлихъ мѣни читай, на два тома.
- 2) Бѣлѣл на вѣліко кѣло.
- 3) Толкоња Іѡанна Златоустаго на 14-песнија ѕпѣ на два тома.
- 3) Маргарітъ, толкоња флајтиук на тѣхъ части.
- 4) Толкоња ѕпѣ или Фтиофилактъ.
- 5) Ёслѣ толкоња на цѣли крѣтъ лети ѵ пѣчинѣ недѣламъ и празникамъ.
- 6) Гадишноки проповѣди.
- 7) Апостолица Іѡанна лѣстевничника, греческій Климакосъ.
- 8) Каминкѣ вѣкы.
- 9) Толкоња Ранча архимандрита недѣламъ ѵ празникамъ цѣлаго года.
- 10) Платона митрополита московскога и калішскога 5-томника.
- 11) Димитрија ростовскога 5-томника.
- 12) Епістола Іѡанна Дамаскина скобрѣ прѣдинаса со греческаго.
- 13) Житија ѵѣдьми вѣли(ка)го Петра московскаго, 2 тома.
- 14) Историја Кира цара персидскаго 6 томак.
- 15) Богословија Платоника.
- 16) Книга ѡтческа. ѕпѣве Дорфеди.
- 17) Книга Мѣкари вѣликаго.
- 18) Книзакъ праћенїја, кнїжскій фтічиникъ со епразима ѿкъ.
- 19) Зрими свѣтѣ к лицахъ книга шевазн ѵ читија.
- 20) Историја ѩадама вѣкѹ ѿригина греческаго ѵ римскаго ѵ рѣснскаго, ѵ арапскаго ѵ тѣрц'скаго.
- 21) Бѣлѣл цѣла со фтічими.
- 22) Книга єфрама Сирине.
- 23) Книга Кристіјанскаго настаславија.
- 24) Книга ѿ недѣлѣ праћенїји, на прѣлатији претиковија.
- 25) Краткѣ поѹчнији, книга сирпскаго вѣкѹ.
- 26) Чудеса пресѣре Бѣдци.
- 27) Книга чудеса српскага Николаја.
- 28) Книга а(и)тихрѣстїја.
- 29) Краткѣ вѣлікы.
- 30) Раичевија катикиса.

- 31) Книга златне сочиненіе.
 32) Исторія російська щкльдъ Рєси.
 33) Книга поученій Григорія Богослова.
 Здѣк какъ книга ѿ винайштев архим.
 Рѣбіма:
 34) Златовѣтия 6 словъ на г҃рекес(т)во се
 греко-ианскогъ пренесени на російскій.
 35) Сфірма Сиринъ книга.
 36) в дрв'їныхъ царей рим'скій ѿ фран-
 цескій історія.*
 37) Тумаченіе псалтира у три книге.

Овај списак од 37 књига из своје приватне библиотеке Хаци-Рувим је направио после 1791. Из изложеног видимо да је Хаци-Рувима поред богословља интересовала и историја. Мало је било људи у то време у Србији, који су помишљали да оснивају своје приватне библиотеке и да праве њихов списак. Ово се (да је пред крај XVIII века неко саставио списак једне библиотеке), мора сматрати подухватом достојним признања. Постојање приватних библиотека у то време налазимо код Јована Рајића и Лукијана Мушицког у Војводини, Владике Петра I Петровића Његоша (Св. Петра Цетињског) у Црној Гори.

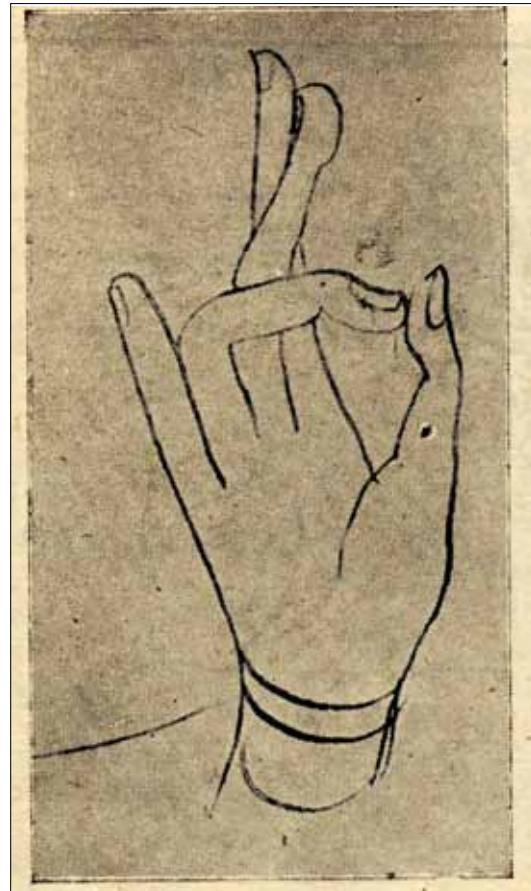
Пронађене још две књиге из Хаци-Рувимове библиотеке

Списку од 37 књига могу се додати још две, које је Леонтије Павловић пронашао у Народној библиотеци у Сmedереву крајем педесетих година XX века, под инвентарским бројем 3158 и димензијама 21 x 16,5 см. Обе књиге су заједно укоричене и обложене у пергаментне листове. На пергаментима који су оштећени, још се по мало распознају текстови српскословенске рецензије XIII-XIV века. Прва књига је на цркенословенском и зове се *Описаније свјаштајо Божија трада Јерусалима*. Штампана је у Бечу 1781, за време карловачког Митрополита Мој-

* Леонтије Павловић је 1945. завршио Богословију Светог Саве у Београду, а 1949. Богословски факултет у Београду. Од 1937. до 1950. године био је део студеничког братства (у чину јеромонаха од 1945. године). До 1956. године радио је као библиотекар а потом као асистент на Богословском факултету на предмету Литургија са хришћанском археологијом. Из непознатих разлога 1956. напушта црквену службу. После кратког службовања као професор у Азани, постаје управник Музеја у Сmedереву (1959-1977), где остаје до пензије. Докторирао је 1964. на тему *Култови лица код Срба и Македонца (историјско-етнографска расправа)*, код проф. др Ђорђа Сп. Радојчића и био је научни саветник САНУ.

сија Путника, а на молбу птоломејског Митрополита Симеона Симоновића, чија се епархија издржавала углавном од прилога хација. На листу 1а налази се Хаци-Рувимов запис, да је ову књигу добио од хиландарског монаха Клеопе у септембру 1785. На 53. стр. налази се Хаци-Рувимова аутобиографија. Иначе са ма књига је пуна значајних историјских записа, цртежа и графичких ликова исечених из наших штампаних србуља и руских штампаних књига. Друга књига, са 84 стране, *Проσκυνητάριον της αγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ και πάσης Παλαιστίνης*, штампана је у Лajпцигу 1780. г. Од 11-84 стр. текст је штампан двостубачно, упоредо на грчком и турском језику. Занимљиво је то што су и за турски текст употребљена грчка слова, што нам даје слику о тадашњим економским, политичким и културним приликама. Леонтије Павловић претпоставља да се ове књиге нашле у списку, јер их је Хаци-Рувим поклонио или позајмио укоричене пре него што је саставио списак своје библиотеке. Како су се ове књиге нашле у Сmedереву, остаје непознато.

Хаци-Рувим је из Јерусалима донео још пет књига: два *Житија* – по шест месеци у два тома, *Библију* (Стари и Нови завет) и *Тумачење ѹосланица св. Апостола Павла* Св. Јована Златоустог у два тома. Ова два тома *Житија* приложио је Манастиру Боговаћа и завештао их 13. јануара 1796. г. – да нико од његова рода, син или брат, нема тражити што његово, јер је манастирско, па ни ове две речене књиге, осим да их позајми на читање и да их обавезно врати. Имао је велику жељу да набави књигу *Маріарий* (Бисер), коју је на крају добио на поклон од неког монаха. У овој књизи налази се монахов запис, у коме он за Хаци-Рувима каже да је „веома књигољубац“. Ова књига садржи одабрана дела Св. Јована Златоустог и према типику она се чита на богослужењу. За његову љубав према књигама чуо је и земунски поп Михаило Ирижанин, па је купио јед-

Хаци-Рувимов цртеж у Службенику који се чува у Народном музеју у Београду

ну књигу са две златице и послao по Јовану Маринковићи из Вранића.

Хаци-Рувимово родољубље

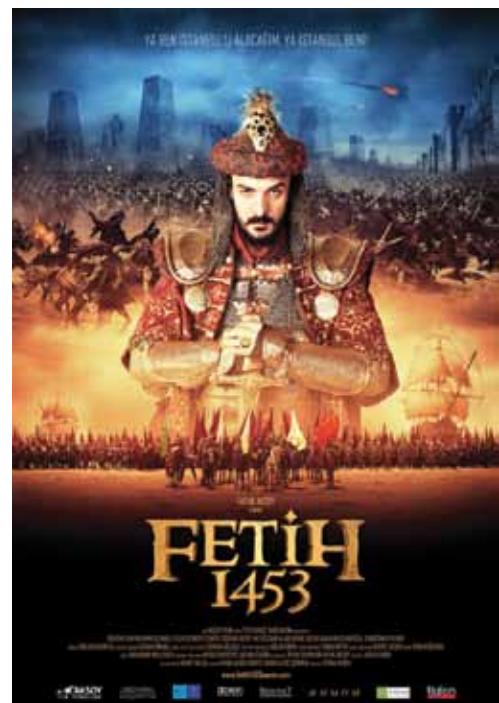
Хаци-Рувим је био велики родољуб, о њему је остао запис као о „једном од претеча Карађорђевог устанка“. Почетком 1804. г. отишао је у Београд на позив Митрополита Леонтија, који га је предао Турцима. Невини Хаци-Рувим је био оптужен да прави узбуну у народу и да смишља заверу против Турака. На саслушању код Кучук-Алије, он је на ову оптужбу одговорио да је згрешио Богу и да греши сваки дан, али њима Турцима није никада ништа скривио. Без обзира на све, после кратке молитве, коју је измолио од својих целата, била му је одсечена глава. Погубљен је 29. јануара 1804. године не дочекавши остварење своје родољубиве жеље – ослобођење од Турака. По Филипу Вишњићу, Хаци-Рувим је убијен, јер је знао „злато растапати и са њиме ситне књиге писат“.

Ново освајање Цариграда

Fetih 1453

Данко Стражинић

Иако филм не мора нужно да буде историјски тачан, треба имати у виду да се користи као средство за обликовање националних и културних идентитета

Пад Цариграда, 29. маја 1453. године, под власт османских Турака је мало ког хришћанина оставио и оставља равнодушним, а нарочито православне. Тај догађај је оставил вишеслојне и још увек присутне, а може се рећи и још увек несагледане последице по Православну Цркву, хришћанство у целини, народе на југоистоку Европе, као и на подручју „Византијског комонвелта“ појединочно.

Овај важан историјски догађај тема је турског блокбастера „*Fetih 1453*“ („Освајање 1453“), редитеља и продуцента Фарука Акоја (Faruk Aksoy). Фilm, више од два и по сата дуг, није први који се бави освајањем Цариграда. Међутим, оно што га чини посебно занимљивим су историјски тренутак у коме је снимљен и издвојена новчана средстава за његов настанак. Процењено је, с обзиром да званичних података нема, да је у њега уложено око 17 милиона долара, што га чини најскупљим филмом у турској кинематографији. Фilm је међу турском публиком одлично прихваћен, о чему сведочи чињеница да је од премијере у фебруару 2012. године до сада зарада готово четворострука.

Ово остварење је нашло на различит пријем код филмске критике, историографске струке и коментатора и изазвало полемике у самој

Турској, али и на Западу. Редитељ је замерано да се не држи превише историјских чињеница, те је овај технички високо квалитетан филм од стране неких турских историчара, оцењен као комерцијални спектакл и клон холивудских блокбастера. Међутим, ствари нису тако једноставне, с обзиром на друштвено-политичку стварност савремене Турске, а са-мим тим и на прилике у државама из њеног окружења, али и у глобалним оквирима. Редитељ Фарук Акој је на критике узвратио да је посреди играчи, а не документарни филм. Одговори ове врсте никада не поправљају утисак, нарочито када се има у виду утицај филмова на обликовање јавног мњења. Као свежег примера треба се присетити појаве филма „300“ у околностима када су САД заштравале реторику према Ирану.

Свакако да се за филм може рећи да је посреди „уметничко дело“, међутим отвара се питање и како се такво дело употребљава у једном друштву. У случају *Fetih-a*, изгледа да ствари нису тако једноставне када се узму у обзир да су поред критика стизале и бројне похвале путем новинских написа – како филм подсећа на боље време када су Османлије владале великим делом света. Од посебног значаја биле су оне из политичког врха, што је и у Турској изазвало расправе око „неосман-

ске“ визије владе премијера Реџепа Тајипа Ердогана. У том смислу се о филму говорило као о „потезу чији је циљ да се изврши културни утицај у региону“ (Акиф Киреччи, Универзитет Билкент, Анкара), нарочито у арапском свету, што се већ чини путем телевизијских серија. На овај феномен није остала имуна ни Србија, па не би било изненађење да када се по овом филму направи серија, о чему се у Турској преговори, нека телевизија је откупи и прикаже у ударном термину.

На овај филм се заправо може гледати и као на својеврсни производ пораста самосвести о јачању Турске, као исхода стварних економских и geopolитичких промена. На унутрашњем политичком плану ово је изузетно важно јер Турци поново откривају своју историју, што је израз потраге за сопственом прошлоЯ и коренима, али не само за османском државом и султанима, већ и вредностима. Овде треба приметити да је занимање за период историје пре успостављања Републике разумљиво, те да је посреди потпуно природна реакција на чињеницу да је она у време Кемала Ататурка и његових наследника гурана у запећак, како би се дао легитимитет новом режиму. У том смислу је слављење султана уједно и критика позападњачења, јер је „порицање славне прошлости чињено и

зараđ добра вестернизације“ (Хусеин Гулерце, лист „Време“ [Zaman]).

И управо је тај однос према Западу једна од битних страна са које треба сагледавати филм. Иако превасходно прављен за унутрашњу употребу, по речима редитеља Фарука Акоја, филм има за циљ не само подсећање на славну турску историју, већ и на показивање турске величине у савременим међународним околностима.

Међутим, иностране критике, бар one из Европске уније, нису биле благонаклоне. Још док је био најављиван филм је, пре свега у Грчкој, означен као пропаганда и провокација, због намерног „пропуста да се прикажу масовна убиства Грка и пљачке од стране турских војника“ (лист *Proto Thema*). Ошtre критике су упутили и други, па су удружења хришћана у Немачкој најављивала дељење летака са позивом на бојкот, да би потом филму дата ознака „забрањено испод 16“, што је изазвало жаљење многих турских гастарбајтера јер нису могли да воде своју дешу у биоскопе. Даље, критичар британског Гардијана (Fiachra Gibbons, *Guardian*) написао је да филм „потхрањује апетите за Османском империјалном прошлочићу“, док је агенција ФрансПрес (AFP) повезивала филм са Ердоганом „неоосмантичком“ тежњом да поврати утицај на некадашње територије царства, што је званична Анкара одбацила. У сличном тону је и мишљење

Искривљивање историје

Иако филм, наравно, не треба узимати као историјски тачан, ту право и лежи проблем, јер се он користи као средство и за обликовање националних и културних идентитета. Тако су се ствараоци доста потрудили у приказивању сложености Османске државе и што је боље могуће султана Мехмеда II. Међутим, приказивање друге стране не само да је учињено са упадљиво мање напора, већ и са приличним бројем историјских омашки.

Тако је цар Константин XI приказан као хедониста, а реч је о личности која је последње године свог живота провела у целибату. Сам Цариград је приказан у пуном сјају, а у стварности је био доста осиромашен и запуштен, јер се заправо никад није опоравио од крсташког похода 1204. године, док је византијски двор представљен као легло разврата. Такође су копачи тунела испод цариградских бедема, иначе рудари из српских рудника, приказани како радије гину уз узвике у славу Алхах него да их браниоци заробе. У филму се не приказује да је било доста хришћана вазала у султановој војсци, што се може протумачити као покушај да се самој турској победи, па и филму као својеврсном споменику, не умањи величанственост.

Уколико је неком пак стало до историјских чињеница, треба да прочита класично дело сер Стивена Рансимана, *Пад Константинопоља 1453.* док је заљубитеље романизираних описа, пада другог Рима и погибије последњег цара, за препоруку књига финског академика Мике Валтаира *Тамни анђео*. Оба наслова код нас имају више издања.

дугогодишњег сарадника листа *Zaman* и коментатора из Турске, Ендрјуа Финкела (Andrew Finkel), који види снимање филма као моћну метафору, јер поједини политичари желе да се изнова оживи тај тријумф.

Треба још рећи да је за процењивање филма у односу на савремене политичке прилике важно и приказивање лика главне јунакиње. У питању је поћерка тополивца Урбана, чије

је умеће у прављењу великог топа и омогућило коначно освајање Цариграда. Овде је од значаја епизода о њеном животу, у којој се, не случајно, наглашава да је реч о албанској девојци Ери која је, како је приказано, преживела супров напад крсташа на њено сеоце на Косову!

Сам премијер Ердоган је похвалио филм, док се из редова његове партије могло чути како филм треба приказивати у оквиру школске наставе као противтежу холивудском „крсташком менталитету“. Овде треба нагласити да је свакако потребна жустра критичка холивудске продукције због „понижавања и оријенталистичког приказа Истока у западњачким блокбастерима“, као и филмова који су величали крсташке ратове. Међутим, ствараоцима овог филма се управо замера да нису смеле бити поновљене грешке са стереотипима како то чине њихове колеге са Запада.

На крају, имајући на уму да иако се хришћански и тursки поглед на овај – како је сам редитељ Акој казао „велики догађај за историју човечанства којим је завршена једна епоха и почела друга“ – никад неће поклопити, може се закључити да је пропуштена прилика да се томе приступи на један објективнији начин. Међутим, остаје питање да ли је то и била намера? ■

Положај хришћана

Ово живо подсећање на тај османски историјски успех добија посебну димензију када се има у виду да су у Турској у току расправе о новом Уставу којим ће се решавати и положај мањина. Управо у склопу тих разговора, игром случаја, неколико дана по премијери филма, Његова Свесветост Патријарх константинопольски Вартоломеј је, по први пут у историји, имао прилику да у турском парламенту искаже став о правима мањина, у првом реду хришћана, и очувању византијског наслеђа. У том смислу било је и оштрих критика из домаће штампе да филм подстиче „екстремни национализам“ и старе турске стереотипе о хришћанским суседима“ (Емина Јилдирим, *Zaman*). У овом контексту од значаја је и завршница филма у којој Мехмед II Освајач (Фатих), држећи плавокосо дете, проглашава преживелим становницима Цариграда слободно исповедање вере, што јесте историјска чињеница.

Поменута сцена отвара питање да ли ће и колико одјека ова реченица имати у стварности и омогућити подизање свести о толеранцији према мањинама или ће то бити скрајнјото под утисцима о остатку филма који негује „екстремни патриотизам“, као и чињеницом да је црква Свете Софије у Ницији од скоро поново из музеја претворена у џамију. Исто тако остаје да се види да ли ће и какав учинак имати обраћање Њ. Св. Патријарха Вартоломеја у турском народном представништву.

Упокојио се у Господу ћакон Никола Раонић

У недељу 20. маја 2012. године, у Новом Саду, у 36. години живота упокојио се наш брат и саслужитељ, ћакон Никола Раонић. Ђакон Никола Раонић рођен је у Врбасу 3. октобра 1976. године. Основну школу је завршио у Бачком Добром Пољу, а гимназију у Врбасу. Завршио је *Институти при Богословском факултету у Београду*, а потом и *Православни Богословски факултет*.

Брат Никола је био катихета и службеник Катихетског одбора Епархије бачке, а од оснивања епархијског интернет портала био је његов администратор и модератор. Службеник је Информативне службе Епархије бачке и вредни сарадник радија *Беседа* од самог почетка рада.

О празнику *Рођења Пресвете Богородице*, 21. септембра 2011. године, рукоположен је у чин ћакона, а 18. децембра исте године уведен је у дужност

сабрата Светогеоргијевског храма у Новом Саду. Од тада је вредно радио и као службеник Епархијског управног одбора Епархије бачке.

Оличење духовне врлине и људске радости у Господу био је наш брат Никола. Стално је био спреман да притечне у помоћ и да у тешким тренуцима и животним ситуацијама ближње осоколи осмехом, песмом и речју утеше. Овај верни и добри слуга Бога Живога остаће у срцима и вечној успомени код свих који су га у животу срели.

У руке Господње предао је своју племениту душу, оставивши за собом молитвенике пред Господом: супругу Веру, синове Михајла и Илију, ћерку Љубицу. По благослову Епископа бачког Господина Иринеја, заупокојену Литургију и опело служио је Епископ јегарски Господин Порфирије, у уторак, 22. маја, на празник *Преноса моштију Светог*

Николаја. Литургија и опело су служени у Бачком Добром Пољу, у параклису Светог Василија Острошког, параклису који су Бачкодобропољци подизали на иницијативу и уз велико залагање новопрестављеног свештенослужитеља Николе.

Нека благи Господ, Дародавац свих добра дарује твојој души, брате Никола, рајско насеље и вјечнују памјат. Вечан ти спомен, блаженства достојан, добри наш брате Никола!

Беседа

Епископа јегарског Господина Порфирија
изговорена на испраћају новопрестављеног ћакона Николе Раонића

Браћо свештеници, тужни зборе,

У овом, и уопште у оваквим моментима, поставља се увек питање свакоме од нас који смо позвани да кажемо неку реч утеше, реч наде, да ли уопште треба говорити или се сабрати у срцу своме и пред Господом узнети најдубљу, најискренију молитву за покој онога око кога смо се сабрали да се с њим опростимо, да му опростимо све и да тражимо опроштај од њега на путу одласка из овог тварног, пролазног, материјалног, видљивог света ка вечном животу, ка Царству Небеском, ка просторима где јесте Онај Који Јесте, где је Син Божији Исус Христос Наш Бог и Спаситељ и где су сви свети у Њему и око Њега.

Браћо и сестре, ми хришћани, православни хришћани, знамо добро да је Бог Онај Који је створио човека и да је тај Бог, како нам открива, кроз уста светог Јована Богослова, Свето Писмо – Љубав. Не макар каква пролазна, сентиментална, људска љубав, него љубав по својој суштини – вечна Љубав. И то исто Свето Писмо нам саопштава истину да је Тај Бог Љубав Један у Тројици Бог Отац, Син и Свети Дух по слици и

прилици Својој створојио нас људе, сваког човека. И управо та истина, та чињеница да смо створени по слици и прилици Божијој значи да нисмо створени само за овај свет и да није наш почетак, и заједно с њим и крај, овде у овом видљивом и опипљивом свету. Та истина и та чињеница

нам даје за право да верујемо речи Христовој да смо саздани за живот вечни. И не само то, него да је тај живот вечни не нешто што је далеко и другде, што нас очекује и чему се надамо и што је недоступно за нас људе док живимо овде и сада. Тај живот вечни започиње, браћо и сестре, овде и сада. Он започиње и остварује се и, у предукусу и пуноћи, окуша и овде, окуша кроз Цркву Христову, кроз Тело Његово, кроз учешће у Његовим светим Тајнама, кроз Причешће Телом и Крвљу Његовом.

Знамо, dakle, браћо и сестре, вером

знамо, али не само вером, која јесте врхунско знање, него и свим својим искуством из овога света, да не може бити да човек није више и богатије од обичног, пролазног створа, од обичне, бесловене животиње.

Управо у ове дане, када још увек осећамо лепоту и пуноћу радости празника Васкрсења Христовог, ту истину још снажније и звоније у својој души чујемо и ту истину чувамо и њом живимо. И поред тога, браћо и сестре, као људи који воле, јер смо створени по слици и прилици Божијој такође да волимо и не

само да бесцјильно волимо, него да кроз љубав остварујемо смисао и циљ нашега постојања. Љубав, не, опет, безлична и апстрактна, него кроз љубав према конкретним људима, према оним људима које нам је Бог послao да их упознамо, да их примимо у своје срце и да кроз нашу љубав према њима себе упознајемо. Љубав нам је дата као наша сличност Богу да бисмо могли да Њега волећи, волимо своје ближње и тако остварујемо смисао свога постојања, да, заправо, наше постојање значи љубав, значи волети.

Зато и данас, сабравши се овде да испратимо ђакона Николу, ми смо по љубави Христовој према њему овде се окупили. И није чудо да, иако зnamо истину да је Христос васкрсао и победио смрт и да је то једино важно и једино потребно нама људима, ипак, у својој души у своме срцу, данас осећамо дубоки бол и осећамо дубоку тугу.

Најпре, наравно, браћо и сестре, тугу осећају најнепосреднији ђакона Николе близњи – његова супруга, његова деца и његови родитељи. А наравно, и његова браћа у Христу – свештенци, његов Епископ. Сви осећамо тугу и то је људски, јер кад се људи раздвајају и на кратко, и на један дан и на неколико дана, уколико се воле један другоме недостају, један за другим чезну, јер гледање лица оног кога волимо испуњава и оправдава и осмишљава и наше постојање.

Тужни смо, браћо и сестре. Тужни смо љубављу Христовом. Тужни смо, али том истом љубављу нисмо без наде. Јер зnamо да данас наш брат Никола за сигурно у сусрету са Оним, за Ким је читавог живота чезну, осећа огромну радост и огромну љубав. Спознаје суштински да све оно што је била потка и основ његовог живота, све оно на чему је он истрајавао и трудио се, има итекако смисла и свога оправдања.

Јер, Никола, још од ране младости, и пре него што је отворено и нескривено објавио свима да јесте Христов, да јесте апостол Христов и овде, у овоме месту, потврдио и показао да је циљ и смисао и мотив и покретач његовог живота, не било шта што је од овога света, него нико други до ли живи Господ. Овде, у овом месту, управо сада где стојимо, Никола је својим рукама, својим знојем, од једне зграде која је била на мењена другим потребама, начинио је Витлејемску пећину, начинио је храм Духа Светога, храм Божији својим рукама и својим знојем, а пре свега сво-

јим срцем, срцем, које је овде престало да куца, али куца и куцало је за живога Господа. Направио је овај храм. Иако, парадоксално, зачудо и против воље многих, јер нису разумели његову љубав посветио је свој живот Господу, та-ко да је, на крају, и свештенослужитељ Његов постао, рукоположен за ђакона и тамо несебично, у близини Епископа бачког Господина Иринеја, који осећа и тугу и недостатак због упокојења Николиног, служио верно и предано на добро Цркве.

Никола је, браћо и сестре, нама за утешу, ништа друго до ли апостол Господњи. Шта су и ко су били апостоли? Па, то су били људи обични, једноставни који су зидали храмове Божије, зидали Цркву Христову. Зар није то и он чинио? Апостоли су они који су дисали за Господа, мислили за Њега. Није ли то и наш ђакон Никола чинио?

Зато, браћо и сестре, ма колико данас били тужни, уз молитве свих светих, уз молитве Николине, покушајмо из његовог срца и његове душе да сагледамо и његов пут. Он је сигурно неко ко јесте слуга Божји и он је сигурно неко кога је Бог волео и воли. Парадоксално, ми имао своју логику. Имамо свој поредак живота и онда мислимо да неко кад се роди у једно време – у одређено време треба да оде из овога света. Бог нас све посматра кроз призму вечности и ми смо сада у вечности. Да ли ћемо се ослободити брига овога света и ући у радост Господа свога, то не зависи од наших планова и жеља, него је то израз промисла и љубави Божије. А Господ као Љубав свакога од нас позива, не онда када ми људи кажемо својим обичним језиком: „наживео се добрих година и време је било и да оде“, него онда када Господ, знајући срца наша и живот и прошлост и садашњост и будућност, зна да смо најспремнији за сусрет са Њим.

Сигуран сам, стога, браћо и сестре, да данас ђакон Никола заиста доживљава своју пуноћу, а да ми, пре свега његова супруга, његова деца, родитељи и сродници, треба да се молимо за душу и покој његов. Јер ако постоји икаква сенка, сенка туге која га везује за овај свет, онда је то његова туга због наше туге. Зато покушајмо, ма колико то било на ма људима не једноставно, да своју тугу преточимо у молитву, у „Господе, помилуј“, у наду на вечност и спасење, у наду на то да ћемо се сви, пре или касније (а то пре или касније ту је пред на-

ма за трен за свакога од нас) тамо наћи у његовој близини. Нека Господ дâ да тамо будемо.

Никола ђакон је био човек кога смо ми волели, али кога су упознали и многи други људи. Управо, недавно, била је једна велика конференција међународна, Конференција европских цркава која се одржала овде, у Новом Саду. И председник те конференције који је упознао ђакона Николу, чувши да се упокојио ђакон, упутио је речи саучешћа нашем Епископу Господину Иринеју, које, по благослову Епископа, овде ћемо прочитати. А те речи, преко њега, упућене су свима нама.

Нека би Господ дао, да молитвама свих светих и нашим скромним молитвама, све Господ Николи опрости и да он на ма све опрости и да му да вечни покој и вечни живот.

Христос васкрсе из мртвих, смрђу смрт разрушу и онима који су у гробовима живот дарова.

† † †

Ваше Преосвештенство драги Епископе Иринеју

Са великим тугом смо данас примили вест о изненадној и неочекиваној смрти ђакона Николе. Имали смо то задовољство и ту част да га упознајмо током нашег пленарног заседања у Вашем граду Новом Саду. Сви наши учесници памтиће га као веома пријатељску, гостољубиву и духовну особу, чије пријатељство смо понели у срцима нашим при повратку кућама у разне земље Европе.

Молим Вас, будите уверени да ћемо њега, његову породицу, његове пријатеље, као и Вас и Вашу Епархију помињати и имати у нашим молитвама и срцима. Разумели смо и то да је ђакон Никола за собом оставио супругу и троје деце. Мора да је ово веома тешко време за њих. Љубазно Вас молимо, Ваше Преосвештенство, да им пренесете наше саучешће. Нека им Господ подари снаге и вере да ће Он увек бити са њима када им је најпотребније. Ми јесмо и остајемо у рукама Божијим: „Јер ако верујемо да Исус умре и васкрсе, тако ће и Бог оне који су уснули у Исусу довести са њим“ (1Сол 4,14).

У љубави Христовој
пречасни Ридглер Нол
директор Конференције Европских Цркава
Брисел 21. мај 2012.

Из старог Православља

Група „Пакс Кристи покрета“ боравила у Београду

У недељу 14. јула ове године група од 50 чланова „Пакс Кристи покрета“ посетила је Саборну цркву, где су одстојали другу половину литургије, а затим прешли у патријаршију и разгледали Патријаршијску капелу и Црквени музеј.

У Патријаршијској капели их је у име Његове Светости Патријарха веома топло поздравио Његово Преосвештенство епископ сремски г. Макарије, као члан Светог архијерејског синода, који је, између осталог рекао:

Говор епископа сремског Макарија

„Радујем се што вас могу поздравити као хришћане, људе добре воље, који су спремни не само да слушају заповести Спаситеље-ве о љубави, него да их и делом остварују. Хришћанска љубав мора бити делотворна, јер св. апостол Јаков каже: „Каква је корист браћо моја ако ко рече да има вјеру, а дјела нема? Зар га може вјера спаси? Јер као што је тјело без духа мртво, тако је и вјера без добријех дјела мртва“ (Јаков 2, 14,26).

Ви практично испуњавате ове заповести о љубави у овом нашем времену материјалистичког схватања света и живота, који има свега више од љубави и који је поред свих материјалних добара гладан и жедан речи Божје.

Радујем се што је ваш покрет оформљен рано пре 24 године у крилу цркве Христове, а не у име неког празног и голог хуманизма, јер је Црква мајка свију и пружа довољну гаранцију да ће дело бити свето и успешно.... Нарочито се радујем, што поред материјалног помагања оних којима је помоћ потребна, водите акцију љубави, искупљења, помирења и братских односа.

Српски народ са својом светом Православном црквом никада није престао да такву акцију води и свуда братољубље шири. Не само историја, него и они који су били ма где и ма када живели са Србима у добру или неволи, сведоци су широкогрудости и племенитости нашега народа, иако се томе народу нико и не извину за поднета страдања. Он по угледу на Христа Спаситеља свима прашта и оправтио је за поднете муке и страдања...

Примера ради испричају вам за један случај који сам недавно чуо од једнога Немца, који је посетио нашу Земљу. Рекао ми је како су се Немци по завршетку рата плашили да ће им се српски заробљеници кад изађу из логора светити за своја поднета страдања и њихових породица. Страх је био велики. – Нисмо могли веровати својим очима. Били смо до суза ганути када смо видели како се српски заробљеници не само нису нама Немцима светили, већ су нашој немачкој гладној деци давали храну и чоколаде које су они од Американаца добили. Так тада сам схвatio, вели он, душу и величину српског народа. – Поздрављајући вас у нашој средини, искрено желим, да се и Ви у сусрету са нашим људима уверите у све ово што сам вам изнео и понесете најлепше успомене које ћете пренети вашим суграђанима. И то ће бити један од начина ши-

рења братства и Христове љубави међу људима и народима“...

**Говор вође групе
„Пакс Кристи покрета“**

Пошто је епископ Макарије свима поклонио по један мали крстич, вођа групе у свом одговору, је између осталог рекао:

„Ваше Преосвештенство, ми смо Вам врло захвални на пријему који сте нам овде приредили. Нарочито на духовном пријему, јер смо заиста увидели да смо браћа у Христу. Дошли смо из Шпаније, Италије, Немачке, Аустрије, Швајцарске, Белгије, Луксембурга, Холандије, па чак и из Аустралије. Ми смо данас нашли овде на братску љубав и срећни смо да упознамо што више браће у Христу. Не можемо говорити у име свију, али сви народи желе да се у свету шире дух љубави у Христу. Свесни смо да не може доћи до јединства које не би било искрено. Али можемо Вам рећи, да смо свесни да смо видeli богатство духовног живота на данашњем богослужењу у Саборној цркви.

Када се будемо вратили свима ћемо рећи да смо нашли на топао пријем, да је српски народ велики и да има душу. Још ћемо понети, успомене да је потребно јединство у овом уздрманом свету.

Много смо захвални Вашем Преосвештенству на пријему, шта више смо дирнути овако топлим пријемом и ми ћемо понети то у срцима нашим ...“

„Пакс Кристи покрет“ је Римокатоличка организација која је поникла 14. 7. 1944. год. у државном затвору Колтјен, у Француској. Формирана је 10. 3 1945. г. када је упућен позив 40-ци француских бискупа да се моле за мир. Даљу своју форму добио је овај покрет 1951. г. када је основан интернационални секретаријат, који има председника (за сада ту функцију врши Кардинал М. Фелтин, из Париза) затим има сталног генералног делегата, секретара и националне секције. Данас званично постоји „Пакс Кристи покрет“ у Белгији, Немачкој, Енглеској, Француској, Италији, Луксембургу, Холандији, Португалији, Аустрији, Шведској и Швајцарској... Издају часопис у 8 земаља под насловом „Пакс Кристи“. *М. Ленић*

Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 32, Београд, 18 јул 1968. године, страна 5.

Нова књига у издању ОТАЧНИКА

Александар Шмеман
Евхаристијско богословље
Београд 2011, 224 стр.

Зборник садржи једанаест ауторских огледа, као и обимну студију на тему евхаристијске теологије оца Александра.

Књигу по сајамској ценi можете поручити на тел. 0112447860; моб. 0668887654 или e-mail: otacnik@gmail.com

Владимир Вукашиновић

Свети Сава и Доситеј Обрадовић – покушај новог читања

Издавачки фонд СПЦ Архиепископије београдско-карловачке, Београд 2012; 126 стр.

Шта је то извorno ново, али утемељено, шта је методолошки коректно, а луцидно, шта је опипљиво и читљиво, а да није замарајуће у савременом српском теолошкој науци и мисли? Богословље је дисциплина у којој је историјски метод неизоставан, коришћен мање или више, али богословље не може остати само прашњава ерудиција или антикварска отменост, елитизам упућених. Богословље доноси вечне истине, оно претаче *Оштакрење* у категорије разума. Оно увек има дидактичку сврху, да људима понуди вечно постојање. Онтолошки императив теологије остварује се кроз слављење Бога творца, конкретно у Евхаристији као Жртви Сина и садејством Светога Духа.

Зато сваки богословски рад треба да је повезан са спасењем и поуком верних. У нашим приликама, када се богословљем често манипулише, несмоглено, а можда и намерно кроз димне завесе јалових полемика, позив да се промисле извори је добар и благоразуман савет. Али, када представници официјелне науке, кабинетски таворе, без храбости да уплове у воде академског пакибијија, дим јалових полемика неупућених преовлађује у јавности гушећи здраву црквеност. За дијалог су потребни духовно моћни учесници, ствараоци.

Нова књига високопречасног протојереја-ставрофора Владимира Вукашиновића *Свети Сава и Доситеј Обрадовић – покушај новог читања*, посматрана кроз призму свега реченог је нешто што се не уклапа у конвенционалне наговештаје. Сам поднаслов *Покушај новог читања* најављује интригантан и оригиналан приступ. Реч је о књизи која има два тематска дела – о Св. Сави и о Доситеју – а који су обрађени кроз различите наративне жанрове. Спој две светосавске беседе и два оригинална научна рада, на почетку наговештава својеврсну слободу која у себи, на први поглед, има дозу издавачког хибриса. Али само наизглед, јер када се ова књига, невелика

по обimu, ишчита од корица до корица њен склоп остаје потпуно оправдан. Аутор говори о следећим темама: Српска лијтургијска традиција, Свети Сава и Срби у расејању, Црквоно беседништво Доситеја Обрадовића и Доситеја Обрадовића и просветни извори српске шефологије у XVIII веку. Будућим билиотекарима и библиографима олакшан је посао јер је на крају издања објављен попис радова протојереја-ставрофора др Владимира Вукашиновића.

За нас, данас, је актуелно пишчево расправљање о тзв. „светосавском“ богослужењу у контексту истицања захтева за литургијском једнообразношћу. Ако се о богослужењу оснивача и првог Архиепископа српског Св. Саве суди *ad fontes* може само да се закључи да је најмлађи Немањин син био отворен за многе утицаје и предања, од Охрида и Цариграда, до Свете Горе и Јерусалима. Напросто, сваки савремени догматски и литургијски тоталитаризам оличен у некој унифицираности је идолопоклонство према култу установљеном од стране палог человека, без слободе Духа Светога (јер Дух дише где хоће).

Знаменити и контроверзни Доситеј Обрадовић, монах и просветитељ у најширем смислу обе речи, мами пажњу наше науке више од век и по. До сада има најмање радова који теолошки вреднују Доситејев опус, нарочито оно из његовог писаног стваралаштва што је свакако богословско, а то су црквене беседе. Необичност Доситејева, назначена као судбоносна прекретница у српској култури, није само условљена временом и психолошким разлозима. Аутор ове књиге иде даље и предлаже да се Доситеј постави у зависности од образовања и носећих идејних стубова који су израсли из њему доступне философске и богословске литературе и личног академског пута. Ако и остаје, како неки кажу „веома слаб“ или „никакав богослов“, по свом монашком завету, по својој европској учености, раду на црквеној просвети, Доситеј Обрадовић органски припада српској црквеној историји.

Нема сумње да је овај покушај или оглед оца Владимира Вукашиновића новог разумевања Св. Саве и Доситеја успео. И то из два разлога. Први је беспрекорно спровођење историографско-методолошких принципа, а други је истицање чињенице да је свака мера у богословљу, одвојена од литургијске заједнице и сотириолошке праксе, пре-

лест неких савремених Срба, који би морали да науче из новозаветних речи да „Бог од камена може подићи децу Аврааму“. *Радован Пилиповић*

Теолошки погледи XLV (број 1/2012)

Почетком маја су из штампе изашли нови *Теолошки погледи* – број 1 за 2012. годину. У продаји су доступни у књижарама Православног богословског факултета, а могуће их је поручити преко службе за претплату – (+381) 11 30-25-103, 30-25-113, 064/17-83-786, preplata@spc.rs и teoloski.pogledi@spc.rs.

У новом броју се – на укупно 212 страна – налазе последње дело Св. Максима Исповедника – *Писмо ученику Анастасију* (превод и пропратна студија о. А. Ђаковца), те расправе и чланци домаћих аутора (Епископа Атанасија Јевтића, о. Владимира Вранчића, о. Желька Р. Ђурића, о. Ивице Чайровића, Радована Пилиповића, Мирослава М. Поповића, Чедомира Ребића...), затим преводи радова Митр. Јована Зизијуласа и о. Џона Бера, као и осврти и прикази. *С. Пејшровић*

РУСИЈА

Нова књига Митрополита Илариона

Као заједнички пројекат издавачке куће Московске Патријаршије и издавачке куће „ЕКСМО“ из штампе је изашла нова књига Илариона (Алфејева), митрополита волоколамског и председника Одсека за спољне послове Московске Патријаршије. Књига носи назив „Обреди Православне Цркве“ и као што и сам назив каже, у њој се аутор бави Светим тајнама и обредима Православне Цркве. Међу важнијим питањима у књизи су обрађени посвећење, преображење, благослов, Света тајна брака, монаштво, али и остale теме у вези са православним обредима и молитвословљима. Књига је првенствено намењена верницима – како би они на једном месту могли да научу све оно што их занима у вези са свакодневним и посебним обредима у Цркви.

Митрополит Иларион (Алфејев) је до сада написао преко 30 књига о богословљу и црквеној историји, а многе од њих су преведене на светске језике. Такође је и аутор бројних музичких композиција за хор и симфонијски оркестар.

Извор: <http://www.mospat.ru>

ЈЕРУСАЛИМ

Покушаји да се оживи арамејски језик

Припадници малених хришћанских заједница у Светој Земљи, становници два села, улажу напоре како би оживели арамејски језик, језик

којим је говорио Христос и језик којим се говорило у тој области пре 2000 година. У томе им, на један савремен начин, уз коришћење модерне технологије, помаже телевизијски канал који се емитује из Шведске а на којем је програм на арамејском језику. Тај телевизијски канал је основан уз подршку имигрантске заједнице која је успела да очува овај древни језик.

У палестинском селу Беит Цала, старија генерација која говори арамејским језиком покушава да пренесе овај језик својим унучићима. Беит Цала се налази у непосредној близини Витлејема.

А у арапско-израелском селу Чиш, смештеном у Галилеји, основци данас уче арамејски језик. Та деца припадају углавном маронитској хришћанској заједници, а та заједница и данас у богослужењима користи арамејски језик иако мали број људи разуме те молитве.

Стiven Фасберг, стручњак за арамејски језик на Јеврејском Универзитету у Јерусалиму каже да се у овим селима изучава сиријски дијалекат који подсећа на галилејски дијалекат којим је говорио Христос.

Јеванђеље по Луки на арамејском језику

У Чишу је око 80 деце од првог до петог разреда за изборни предмет одабрало арамејски језик а директор те основне школе наводи да је израелско Министарство просвете обезбедило средства како би настава била продужена од осмог разреда.

Како наводи Фасберг, арамејски дијалекти су били говорни језици у овој области у периоду од пре 2.500 година до шестог века када је преовладао арапски, језик Муслимана који су покорили овај регион.

Али је арамејски ипак преживео: Маронити служе Литургију на ара-

мејском језику, као и дохалкидонска Сиријска Црква. Курдистански Јевреји који су живели на речном острву Захуу говорили су арамејским дијалектом „таргум“ све док 1950-их нису пребегли у Израел. А у трима хришћанским селима у Сирији се и даље говори арамејским језиком.

Извор: <http://www.christianpost.com>

Мојсије пред неопалимом купином,
византијски мозаик

САД

Симпозијум о Мојсију

На Римокатоличком Универзитету у Вашингтону ће од 31. маја до 3. јуна бити одржан симпозијум на тему „Хришћански Мојсије: од Филона до Курана“.

Основно питање којим ће се бавити предавачи на симпозијуму је питање како су рани хришћани (до 7. века после Христа) користили предање које је постојало у вези са Мојсијем. Такође ће бити истражено и јеврејско предање, како древно тако и савремено, као изузетно значајно за ову тему. Како би ова област могла јасније да се схвати, биће истражене и куранске и друге исламске референце које упућују на Мојсија.

Што се тиче учесника и радова, професор Данијел Бојарин са Калифорнијског Универзитета у Берклију ће одржати предавање на тему „Мојсије и Христос против фарисеја: Зашто Марко није Павле“, госпођа Пола Фредриксен, професор Светог Писма са Бостонског Универзитета ће изложити рад на тему: „Против манихејског Мојсија: Августин о Мојсију и Тори“, затим ће госпођа Робин Јенсен, професор историје хришћанске уметности и богослужења са Универзитета Вандербилит из Нешвиле говорити о хришћанском „новом Мојсију“ у ранохришћанској

визуелној уметности. Професор Номи Колтун-Фром са Хаверфорд колеџа ће у свом раду размотрити лик Мојсија у раном сиријском предању. Ричард Лејтон са Универзитета у Илиноису ће се дотаћи теме о Мојсију као аутору а Елен Муелбергер са Универзитета у Мичигену ће се осврнути на дело Св. Григорија Ниског *О животу Мојсијевом*, али и на евагријанска аскетска предања, док ће професор Џон Ривс са Универзитета у Северној Каролини представити рад на тему „Мојсије на маргинама: Есхатологија и демонизација“.

Сви радови са симпозијума ће бити објављени у издању Римокатоличког Универзитета у оквиру серије „Ранохришћанске студије“.

Извор: <http://earlychristianity.cua.edu/conference/conference2012.cfm>

ЈАПАН

Највећи торањ на свету

У уторак 22. маја, у Токију, главном граду Јапана, званично је отворен највећи телекомуникациони торањ на свету. Торањ носи назив „Небеско дрво“ и висок је 634 метра. Две платформе, намењене посматрању града, налазе на 350 и 450 метара висине.

Очекује се да ће само у првој години више од 32 милиона људи посетити кулу и провозати се ултрабрзим лифтовима до панорамских тераса новог највишег симбола Јапана.

„Небеско дрво“ је већ уврштено у Гинисову књигу рекорда као највиши торањ на свету, рекорд који је са својих 600 метара висине досад држао торањ у кинеском граду Гуангџу, познат и као Кантонски торањ.

Највиша грађевина на свету је још увек зграда Бурџ Калифа у Дубају која се уздиже на 828 метара.

Торањ ће служити као радијски и телевизијски торањ и туристичка атракција. Замениће 333 метара високи Токијски торањ, који је од 1958.

године био један од препознатљивих симбола Јапана.

Нови торањ, који има облик игле, са челичним цевима које окружују средишњи, бетонски носећи део, изграђен је уз помоћ најнапредније јапанске технологије, тако да може да издржи и веома јак земљотрес.

СВЕТ

Транзит Венере

Астрономи се припремају за један од најређих догађаја у Сунчевом систему када ће Земља, Венера и Сунце бити у истој линији, феномен који ће се поновити тек за 105 година.

Овај свемирски плес, познат као транзит Венере, моћи ћемо да видимо у Србији у среду, 6. јуна око један сат након изласка сунца, а научници и овога пута упозоравају на опасност од гледања у сунце без одговарајуће заштите.

Призор преласка Венере испред Сунца један је од најишчекиванијих астрономских феномена, који је у прошlostи померао границе знања, понекад и са драматичним последицама. „Вековима је транзит Венере био један од великих тренутака за астрономе“, навео је Клод Катала, шеф Париске опсерваторије.

За посматрача са Земље од планете једино Меркур и Венера могу да пређу преко Сунчевог диска, а то се релативно ретко дешава. У просеку Меркур начини транзит, или прејас је испред Сунца, 13 пута у столећу, а Венера много ређе. Њени транзити се јављају у паровима (са осам година размака), а између свака два пара протекне 105,5, односно 121,5 година. Од 2000. године пре нове ере до 4000. године нове ере биће укупно 81 транзита Венере. Претходни транзит Венере био је 8. јуна 2004. године, а пре њега 6. децембра 1882. године. Сле-

дећи транзит биће у 10/11 децембра 2117. затим 8. децембра 2125. године.

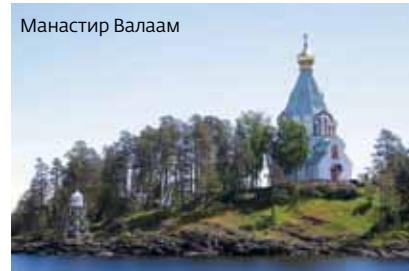
Цео ток овогодишњег транзита Венере видеће се из источне Азије, источног дела Аустралије и са Пацифијика. У Европи и источном делу Африке видеће се само крај транзита и то након изласка Сунца. У САД и северном делу јужне Америке видеће се почетак транзита при заласку Сунца.

ФРАНЦУСКА

Филм о острву монаха

„Валаам, острво монаха“ назив је документарног филма француског редитеља Франсоа Леспеса. Фilm је који тренутно у пост-продукцији и биће премијерно емитован у јесен 2012. године на француској римокатоличкој телевизијској станици (КТО) са титловима на енглеском језику. У филму овог младог француског редитеља представљен је руски манастир Валаам, на острву у језеру Ладога које је залеђено више од шест месеци годишње. Приказан је свакодневни живот валаамских монаха, живот у великому главном манастиру као и живот у испосничким келијама дубоко у шуми. Напорна земљорадња, борба са суровим окружењем и тешким околностима, иконописање, целодневне и целоноћне службе: живот непрекидне борбе са самим собом, укорењен у молитви и послушању. Надахнут најстаријим источним монашким предањем, овај монашки живот, често непримећен и непознат на Западу, изродио је највеће светитеље у историји Русије.

Манастир Валаам

Леспес је овај документарни филм снимио са жељом да публици са Запада приближи благо православне духовности, а посебно руско православно монаштво. Додатне информације о овом документарном филму као и трејлер филма могу се видети на <http://www.valaam-film.com/>.

Маријана Петровић

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА Фестивал словенске културе

Сурошка епархија у Великој Британији, којом је до 2003. године предстојао блажене успомене Митрополит Антоније (Блум), организовала је 13. маја сада већ традиционални фестивал словенске књижевности и културе у Лондону, у концертној сали Краљевског колеџа за музику. У свом обраћању учесницима и гостима, Архиепископ сурошки Јелисеј је истакао да је овај фестивал одлична прилика да представници словенских православних етничких заједница који живе у Великој Британији изразе своје културошко јединство. „Овај фестивал је такође и изузетно важан допринос културној разноликости која постоји на британским острвима“, додао је Архиепископ.

Током фестивала, деца која похађају недељну школу у парохијском храму Успења Пресвете Богородице извела су приредбу на тему „Св. Кирило и Методије“. Млади Руси, Украјинци, Срби и Бугари су публици представили музiku и пles својих етничких заједница. Концерт је завршен певањем Вакршњег тропара на црквенословенском.

Како се наводи на званичном сајту Епархије сурошке, на фестивалу су присуствовали амбасадори Русије, Украјине и Белорусије као и представници Бугарске и Србије или и већи број клирика, исељеника и наставника.

Извор: <http://www.mospat.ru/>

ФРАНЦУСКА Конгрес православног братства

У периоду од 25. до 28. маја 2012. године у Стразбуру је одржан 14. конгрес Православног братства Западне Европе. Основна порука кон-

греса, који је сабрао велики број православаца из разних земаља Западне Европе, била је реченица из Јеванђеља „Истина ће вас ослободити“, саопштава се на сајту Корсунске епархије.

Манифестацију је организовао Савез православних епископа Француске под патронатом Генералног секретара Савета Европе Турберна Јагланда, као и уз сарадњу општинских власти Стразбура.

Трећега дана конгреса, 27. маја, у оквиру програма Митрополит галски Емануил, Епископ синопски Атинагора (Константинопољска Патријаршија) и Епископ корсунски Нестор служили су Литургију у храму Св. Апостола Томе у Стразбуру.

ТИБЕТ Свештеник освојио Монт Еверест

Познати руски свештеник и пустолов, Фјодор Коњухов (60), попео се у мају месецу по други пут на Монт Еверест, највиши врх на свету (8.848 m) и тамо поставио мали православни крст. На врх је са собом носио и икону Светог Николе, са којом је четири пута обишао земљу.

У мају 1982. године совјетска екипа успела је да се попне на Монт Еверест. У мају 1992. године овај врх је освојила и руска екипа у којој је био Коњухов.

Коњухов је познат по томе што је до сада шест пута опловио Земљину куглу, 14 пута прешао Атлантик, од тога једном на весла, обишао једрилицом Јужни Пол, а на Северни пол излазио је на скијама и псећој запрези.

До сада је имао више од 40 јединствених путовања, а своју визију света изражава сликама и књигама. Једини је човек који је освојио четири екстремна места планете – Север-

ни и Јужни пол, Монт Еверест и Рт Хорн. Са њим на командном месту, ни таласи нису препрека.

Коњухов на Рту Хорн

У част 60. рођендана Коњухова отворена је изложба графичких радова у Морском државном универзитету у Владивостоку.

„Сваком човеку тешко је живети без вере, а путнику поготову, без ње се не може. Вера у Господа Исуса Христа је основа свеукупног живота. Свуда где сам живео и почивао своје значајне експедиције, остављао сам капелице. То је моја захвалност Господу Богу за оно што ми допушта да чиним на земљи. Постоји таква капелица и у Москви, у дворишту моје радионице – подигнута у част угодника Божијег светитеља Николаја Мирликијског 2004. године. Сматрам да паре које сам зарадио за време путовања не треба да трошим на себе – и зато градим храмове“, каже отац Фјодор.

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА Концерт хора Сикстинске Капеле

У недељу, 6. маја је у Вестминстерској катедрали по први пут на простору Велике Британије одржан концерт хора Сикстинске капеле. Овај хор је лични хор поглавара Римокатоличке цркве и састоји се од 20 мушкараца и 35 девчака а диригент је монсињор Масимо Поломбела.

На концерту је изведена музика која се кроз историју певала када папа служи Литургију и публика је могла да чује све песме које се певају у току једне литургијске године.

Хор Саборне цркве Светог Петра из Вестминстера ће учествовати у литургијским свечаностима заједно са хором Сикстинске капеле и то на Петровдан у Риму. Тада ће по први пут хор Сикстинске капеле који постоји више од пет стотина го-

дина наступати заједно са неким другим хором.

Сикстинска капела у Риму

Позив да дођу у Рим, члановима хора Вестминстерске опатије упутио папа је Бенедикт XVI лично, када је у септембру 2010. године присуствовао вечерњој служби и молитви на гробу Едварда Исповедника са Архиепископом кантерберијским, др Рованом Вилијамсом, а у склопу своје званичне посете Енглеској и Шкотској.

Папа је изразио наду да ће се кроз ову сарадњу, која треба да буде остварена у јуну ове године, охрабрити и даља будућа сарадња између ове две литургијске и културолошке традиције и да ће на празник Св. Петра и Павла ова два хора у заједничком наступу заједно прославити своге светитеље.

Извор: <http://www.zenit.org/>

ТУРСКА

Литургија после 90 година

Како преноси грчка информативна агенција Амен, 27. маја је Његова Свесветост Патријарх константино-польски Вартоломеј приликом своје посете месту Мисти (данас Конакли) које се налази у Кападокији у Турској, служио Свету Литургију која у том месту није служена од 1922. године. Свету архијерејску Литургију Патријарх је служио у десетокуполној цркви Светог Василија Великог и Свештеномученика Власија.

Патријарху Вартоломеју су саслушивали митрополити Таракије буенос-ајрески и Амфилохије кисамски и селински. Служби су присуство-

вали митрополити Павле драмски и Варнава напуљски, као и поклоници из Грчке, САД и других земаља, саопштава агенција Амен.

Патријарх у цркви Св. Николе

У оквиру своје посете Кападокији, Патријарх Вартоломеј је 28. маја поново отворио цркву у Мустафапаши. Ради се о цркви посвећеној Светом Николи, изграђеној 1600. године. Њу су вековима користили локални Грци или је она већ дуги низ година била у рушевинама а недавно је обновљена. На свечаном отварању цркве за вернике, Патријарх Вартоломеј је служио Свету Литургију пред око пет стотина окупљених верника из САД, Грчке и Турске.

Патријарх у Кирил и Митрополит Иларион

РУСИЈА Петогодишњица уједињења

У Саборном храму Христа Спаса у Москви је 20. маја свечано обележена петогодишњица од потписивања Акта о обновљењу канонског јединства Московске Патријаршије и Руске Заграничне Цркве.

Поред Његове Светости Патријарха московског и целе Русије Кирила, овој свечаности су присуствовали и пројекти Руске Заграничне Цркве, Митрополит Иларион источноамерички и њујоршки, затим клирици Руске Православне Цркве, чланови делегације Руске Заграничне Цркве и представници политичког и јавног живота Русије. Патријарх Кирил је тим поводом у свом обра-

ћању потписивање овог Акта о канонском јединству назвао важним историјским догађајем, наводећи да је потписивањем Акта окончана дугогодишња подела између ове две руске Цркве и да су тиме „преброђене најтрагичније последице политичке и духовне катастрофе у Русији у 20. веку“.

Патријарх Кирил је 21. маја у Богородицком храму у Даблину, уз саслужење чланова делегације Руске Заграничне Цркве, служио опело блаженопочившем Патријарху Алексеју II.

Унутрашњост Богородичине катедrale у Даблину

ИРСКА

Ходочасничка шетња

Црква у Даблину, главном граду Ирске, организује ходочасничку шетњу кроз град као део припрема за предстојећи Евхаристијски конгрес. Ходочашће ће бити организовано од 2. до 16. јуна, како преноси Радио Ватикан. Шетња градом ће трајати 4 сата дневно и предвиђено је да ходочасници за то време виде седам значајних римокатоличких и англиканских локација.

Ходочасници, који ће моћи по свом нахођењу и жељи да посете ових седам знаменитости – а оне ће бити отворене од 8 до 20 часова – добиће „ходочаснички пасош“. У Катедрали Пресвете Богородице ће свакога дана док траје ова шетња у 17:45 бити служена миса.

Ова шетња кроз Даблин је, како наводе организатори, делом инспирисана путом за Сантијаго (*El Camino*, или *Camino de Santiago* – пута коју прелазе ходочасници из Шпаније и целе Европе која води у Сантијаго де Компостелу, град где се налазе мошти светог апостола Јакова) а делом старом даблинском традицијом да се на Велики четвртак посети седам цркава у том граду.

Опљачкане Алмашка капела у Новом Саду

У ноћи између 26. и 27. маја 2012. г., непознати починиоци су извршили пљачку Храма Светих Апостола Петра и Павла на Алмашком гробљу у Новом Саду. Ово разбојништво је откривено 27. маја у преподневним часовима, о чему је црквењак Немања Негру одмах обавестио новосадску полицију.

После извршеног увиђаја, инспектори новосадске полијске управе су утврдили да је пљачку извршило више особа и да су том приликом украдене црквене сасуде (два комплета за свету евхаристију), два сребрна престона свећијака, петохлебница и око 4.000 динара. Разбојници су извршили преметачину читавог храма и звоника, а приликом провале у свети храм оштетили су улазна врата. Лопови су покушали и да однесу олуке, али схвативши да нису бакарни одустали су од своје намере, али су ипак начинили већу материјалну штету.

Ово је још једна у низу провала у Алмашку капелу и до сада полиција никада није открила починиоце нити је Алмашкој капели надокнадена штета.

Пре неколико година, управа Храма Светих апостола Петра и Павла је покренула иницијативу код надлежних градских органа да се на свим старим новосадским гробљима уведе чуварска служба и на тај начин спречи не само крађа него и скрњављење светиње храма и гробља. Ову иницијативу су подржале све традиционалне Цркве и верске заједнице у Новом Саду јер је и на гробљима других конфесија било сличних догађаја, а својевремено су на римокатоличком и јеврејском гробљу вандали рушили споменике и односили земљу са поједињих гробних места. И тада је новосадска Црквена општина јавно осудила те немиле догађаје и тражила од надлежних локалних власти да коначно реше проблем чувања старих новосадских гробља. Нажалост, до данас се ништа није учинило да до тога и дође. Зато, не чуди чињеница да је Алмашка капела, поред других гробљанских капела, на сталном удару организованих банди које приликом извршења разбојништава чине већу материјалну штету него што реално могу зарадити препродајом свога плена.

Управа Храма Светих апостола Петра и Павла на Алмашком гробљу у Новом Саду и овом приликом апелује на ЈКП Лисје, актуелне градске власти и Завод за заштиту споменика културе Новог Сада да се у што краћем року уведе чуварска служба на старим новосадским гробљима и тако спречи даље пљачкање и скрњављење светиња у Новом Саду. Управа храма на Алмашком гробљу се 28. маја 2012. г. поново обратила ЈКП Лисје са захтевом за хитно увођење чуварске службе на старим новосадским гробљима, о чему ће јавност бити благовремено обавештена.

Настојајтељ храма ироштамесник Владан Симић

Информативна Служба Епархије бачке

У МИТРОПОЛИЈИ ЦРНОГОРСКО-ПРИМОРСКОЈ

„Молитве на језеру“

Под духовним руководством о. Бенедикта, игумана Манастира Св. Архангела Михајла, априла месеца 2012. године, објављен је ДВД под називом „Молитве на језеру“.

Ради се о молитвама одабраним из књиге истоimenог наслова Св. Влади-ке Николаја Охридског и Жичког, које говоре наши познати глумци: Небојша Дугалић, Соња Колачарић, Бојан Жировић, Наташа Тапушковић и Андреј Шепетковски.

Музичке теме је поставио Асим Сарван, за сваку молитву посебно, слику потписује Дарко Ороз, а монтажу, Илија Гудурић.

У ВЕНЕЦУЕЛИ Српска парохија у Каракасу

У Цркви Св. Великомученика Георгија у Каракасу, главном граду Венецуеле, која припада Епархији буеносајрејској и централно-јужноамеричкој, 20. маја 2012. г. у недељу шесту – Недељу о Слепом, служена је Света Литургија.

Јереј Александар Ђурђевић, који је на ову парохију постављен од стране надлежног администратора Епархије Митрополита црногорско-приморског Г. Амфилохија, служио је Свету Литургију уз саслужење оца Кирила из Руске Православне Цркве. Хор Цркве Св. Ђорђа у Каракасу је својим појањем улепшао ово сабрање. Надахнутом бе-седом отац Александар се осврнуо на период попразништва Васкрсења Христовог. После Свете Литургије приређена је трпеза љубави.

У ЈУЖНОЈ АФРИЦИ Сто година Православља

Светлост свете православне вере обајала је југ афричког континента пре тачно сто година. Тим поводом, дру-

На слици: Предлог за увођење чуварске службе из 2006. године

ГОСПОДИ МАЈИ ГОЈКОВИЋ,
ГРАДОНАЧЕЛНИКУ НОВОГА САДА
У МЕСТУ

Предмет: Напомена за увођење чуварске службе на Алмашком гробљу

Уважена госпођој Градоначелнице,

Верујемо да сте упознати са чињеницом да је у току протеклог викенда (24. и 25. јун 2006.), по која који пут, храм Светих апостола Петра и Павла на Алмашком гробљу био предмет интересовања и нечакових деловајућих крадљивца. Овога пута крадљивци чину успели да отиду врата и ућу у унутрашњост храма или су, на жалост, успели да украду бакарне олуке и тиме примене материјалну штету у износу око 2000 евра. Иматући у виду чињеницу да је слава нашег храма 12. јула све године, ангажовали смо грађевински фирму Д.О.Ф. СЛАДКА из Новог Сада да изврши поправку Алмашке капеле. Нажалост, имамо оправдану бољазан да ће и новопостављени бакарни делови опет бити украдени јер на Алмашком гробљу не постоји нико ко би крадљивце нога да спречи у нивоју овој намери.

Стога Вам најдубље извините и апелујемо на Вашу крижанску љубав, да искористите позитивно законско сајстанење градоначелника и донесете одлуку да се на Алмашком проблем одмах уведе чуварска служба.

Сматрамо, такође, да је ово потребно учинити и на свим другим старим новосадским гробљима. Ово је једини начин да се новинарски текстови о крађама и скрњављењу светиња на старим новосадским гробљима оставе историји, а да те текстове у будућности замене неке лепше и ведрије теме.

Унапред благодаримо.

Са поштовањем и најбољим жељама,

Настојајељ храма
Президент Владан Симић

ту половину маја 2012. године, Његово Блаженство Патријарх александријски и све Африке Г. Теодор Други провео је у пастирској посети Кејптауну, Јоханесбургу и Преторији (Јужна Африка) и Габорону (Боцвана). У Патријарховој пратњи су се налазили Митрополит Гане Г. Георгије, који је уједно и представник Александријске Патријаршије у Атини и свештеник Атинодорос, представник Александријске Патријаршије на Кипру.

На Патријарховом дочеку код Архиепископа Дамаскина и на богослужењу у руској парохији у Јоханесбургу, учествовао је и представник Српске Православне Цркве у Африци, Архимандрит Пантелејмон, заједно са чланом Црквног одбора г. Ивом Зечевићем. Патријарх Теодор је обе ове прилике искористио да нагласи снажну духовну везу, близост и братску љубав међу свим православним патријаршијама и њиховим представницима на афричком континенту и свим православним народима у Јужној Африци. У приватном разговору са оцем Пантелејмоном, Његово Блаженство је, поред осталих тема, показао нарочиту забринутост, саосећање и заинтересованост да из прве руке сазна каква је актуелна ситуација на Косову и Метохији, поручивши да се у молитвама увек сећа браће и сестара који страдају на светој српској земљи.

Представнику Српске Цркве, оцу Пантелејмону, Патријарх Теодор Други је указао нарочиту љубав и част позвавши га, за време свечане трпезе у препуном Руском дому, за главни сто где су седели Патријарх, архиепископи, представник Патријаршије на Кипру и представник Московске Патријаршије. Поред осталих дипломата, представника православних земаља у Јужној Африци, Архимандрит Пантелејмон је имао прилику да упозна и новопостављеног амбасадора Руске Федерације у Јужној Африци, г. Михаила Ивановича Петракова, са којим је провео пријатне тренутке у срдачном и пријатељском разговору.

*Чланови Црквеног одбора
СПЦШО Свети Сава, Јоханесбург*

НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ **Слава манастира**

У Манастиру Високи Дечани свечано је прослављен празник Вазнесења Господа Исуса Христа – храмовна слава манастира. Свету Литургију служио је

У ТУЗЛИ **20 година сећања**

Прошло је тачно 20 година од напада на колону ЈНА која се 15. маја 1992. повлачила из Тузле, а у којој је из заседе убијено најмање 50, а рањено 44 војника ЈНА.

Око 200 грађана прошетало је Брчанском малтом, местом на коме се злочин догодио, носећи свеће и беле руже. Помен пострадалима и шетња протекли су мирно уз појачано полицијско обезбеђење.

Међу учесницима помена били су министар рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске Петар Ђокић, председник Борачке организације Пантелија Ђургиз, преживели учесници злочина, породице убијених и представници удружења жртава Одбрамбено-отаџбинског рата.

Парастос страдалим војницима служен је на гробљу Пучиле у Бијељини, где је на спомен-костурницу положено цвеће.

Иначе, Хашки трибунал је у случају „тузланска колона“, за четири особе дао ознаку А, што значи да је на основу достављених доказа утврђено да постоји кривично дело ратног злочина и довољно доказа да се те особе процесирају.

Међутим, Тужилаштво БиХ је децембра 2009. прекинуло истрагу против ратног градоначелника Тузле Селима Бешлагића и других у случају „тузланска колона“.

Старешина МУП-а БиХ Илија Јуришић је за ратни злочин у Тузли, првостепеном одлуком Окружног суда у Београду, септембра 2009. осуђен на 12 година затвора, а 2010. је ту одлuku поништио Апелациони суд, па је у току ново суђење у Специјалном суду у Београду.

Његово Преосвештенство Епископ рашко-призренски Г. Теодосије уз саслужење 10 свештенослужитеља и у присуству преко две стотине верника са Косова и Метохије и других делова Србије.

Ове године празник Вазнесења прославља се на празник Св. Кирила и Методија, заштитника новообновљене Призренске Богословије, па је радост литургијског сабрања у Дечанима била још већа, јер су у празнику учествовали наставници и ученици Богословије.

Након празничне литије Владика Теодосије је благословио славске колаче које су припремили монаси манастира и ученици Богословије и пожелео срећан празник свим присутним који нису жалили труда да дођу до Дечана и духовно се укрепе

под молитвеним окриљем Св. Краља Стефана Дечанског.

Након Свете Литургије којој је присуствовао и командант италијанског војног контингента пуковник Себастијано Лонго, Архимандрит Сава је са братијом за све присутне приредио у великој манастирској трпезарији свечани славски ручак.

Празник Вазнесења Христовог свечано је прослављен и у свим манастирима и парохијским храмовима Епархије рашко-призренске.

Извор: Епархија рашко-призренска

У ЕПАРХИЈИ ВАЉЕВСКОЈ **Примопредаја црквених књига**

У црквеном дому у Степању на дан храмовне славе, Преноса моштију Светог Николаја Мирликијског чудотворца, 22. маја 2012. г. уприличена је свечана примопредаја дела збирке црквених и богослужбених књига у оквиру пројекта Градске библиотеке Лajковац и Црквене општине Бајевац.

Самом скупу присуствовали су пројатељ-ставрофор Митар Миловановић, Архијерејски намесник тамнавски,

г. Предраг Марковић, министар културе, гђа Споменка Миливојевић, директорка Градске библиотеке Лajковац, чланови стручног тима конзерватори Народне библиотеке Србије, свештенство, хор „Св. Серафим Саровски“ из Зрењанина, бројни верни народ и љубитељи књига.

Министар културе г. Предраг Марковић је између остalog рекао да циљ конзервирања, рада на старим збиркама и враћање на места којима оне припадају, јесте да оне буду видљиве и доступне, како ће то овде у Степању и бити.

Извор: Епархија ваљевска,
јереј Дејан Рикановић

У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ Плакета др Предрагу Пузовићу

Универзитет у Источном Сарајеву доделио је 24. маја 2012. године Плакету Универзитета проф. др Предрагу Пузовићу за истакнути рад и достигнућа у наставној, научној, умјетничкој, културној, спортској и другој дјелатности Универзитета.

У ЕПАРХИЈИ ТИМОЧКОЈ

Освећење конака у Букову

У недељу, 27. маја 2012., после Свете Литургије извршено је освећење новог конака Манастира Буково код Неготина у Епархији тимочкој. Свету Архијерејску Литургију и освећење новог конака служили су Његово Преосвештенство Епископ тимочки Г. Јустин, Епископ рашко-призренски Г. Теодосије и Епископ крушевачки Г. Давид, уз саслуживање Архимандрита Илариона – настојатеља Манастира Буково, протосинђела Стефана – настојатеља Манастира Светих Козме и Дамјана у Зочишту, јеромонаха Панарета – настојатеља Манастира Бођани, као и бројних свештенослужитеља, а у присуству мноштва гостију и верника из целе Епархије и других крајева Србије. Након освећења конака, приређена је пригода прослава у порти манастира. Уз подсећање на историјат манастира, на сцени је изведен и богат музички програм у коме су учествовали: хор Цркве Св. Тројице, етно-група „Мариника“, деција етно-група „Класје“, фолклор ученик из Прахова и КУД „Стеван Мокрањац“ из Неготина.

Браћство Манастира Буково

Васкрсење Богословије у Призрену

У септембру 2011. године, уписом нове генерације богослова, обновљен је рад Богословије у Призрену, која је престала са радом 1999. године, а запаљена и уништена у мартовском погрому 2004. године. Богословија се сада обнавља, док се у њој школује 11 ученика. Планирано је да се обнова одвија упоредо са повећањем броја професора и ђака и обима наставе.

Богословија, чији су заштитници Св. Кирило и Методије, од кључног је значаја за опстанак српске заједнице на Ким – којој су потребни свештеници који су одрастали, учили и живели на овим просторима. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска овом приликом упућује апел верном народу у земљи и расејању да својим прилозима помогне рад Призренске богословије.

Динарски рачун: Комерцијална банка, 205-172349-51

Помозите и ви обнову призренске Богословије!

Помозимо протонамеснику Хаџи Бранку Денчићу

Молимо свештенство као и верни народ да помогне против Бранку, пароху тарашком, из Епархије банатске, намесништво зрењанинско, коме је препоручена операција у Аустрији на уролошкој клиници у Инсбруку. Колегијум уролошке клинике у Новом Саду је након увида у медицинску документацију дао мишљење да се пациент Бранко Денчић упути на даље лечење у иностранство, обзиром да се постављање артефицијелног сфинктера не изводи у нашим клиникама у Србији.

Након прегледа на уролошкој клиници у Инсбруку у Аустрији, који је обавио др Петер Ретхер, 26. марта 2012. који се бави проблемом ин-континенције, предложена је операција која би се обавила на клиници у Инсбруку.

За операцију је потребно 15.000 хиљада евра, плус 5.000 хиљада евра за „артефицијелни сфинктер“ који се уградије пациенту приликом интервенције.

Молимо све који могу – да се одазову овом апелу, и тако помогну да се скапе потребна средства за лечење проте Бранка. Донације се могу уплатити на рачун, у банци „ИНТЕСА“, експозитура у Зрењанину.

Број динарског текућег рачуна је: 160-0200100117036-29

Број девизног рачуна је: 02-302-0004809/7

Педесет година матуре – генерација 1957–1962. г.

Манастир Раковица, Београд

Позивамо свршене богослове Богословије Свети Сава те генерације, да се јаве ради прославе. Скуп је у Манастиру Раковица, 25. јуна 2012. године у 8 часова.

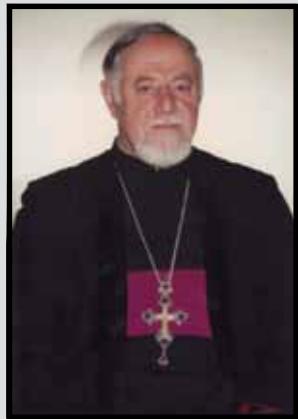
За све информације обратити се:

protojereju-stavroforu Михаилу Арнауту, тел: 064/44-60-313 или
protojereju-stavroforu Миловану Глоговцу, тел: 064/15-61-543.

Прослава матуре

Свршени матуранти богословије „Свети Сава“ у Београду, школске 1972/73. године, прослављају 39. годишњицу матуре. Прослава ће се одржати у Сремским Карловцима на Духовски четвртак 7. јуна 2012. године. Скуп матураната је у Саборној цркви у Сремским Карловцима. Света Литургија почине у 9, 30 часова. За сва обавештења обратити се проф. Предрагу Миодрагу: 062/1877-296; predragmiodrag@gmail.com, или Радомиру Бошковићу: 021/463-792; 064/468-5586.

**Протојереј-ставрофор
Саво П. Арсенић
(1941-2011)**

У четвртак 29. децембра 2011. г. у својој 70-ој години живота, упокојио се у Господу протојереј-ставрофор Саво П. Арсенић, инђијски парох у пензији.

Родио се 25. априла 1941. године од оца Пантелије и мајке Босильке. Богословију уписује у Манастиру Раковица. У Богословији је имао врсне предаваче и педагоге, међу којима Владику Јована Велимировића, Бранка Цисаржа, Лазара Милина, Николаја Мрђија... које је молитвено памтио до краја свог овогемаљског живота.

На Васкрс 1966. године рукополаже га Епископ бачки Никанор у Новом Саду. У

току радног века променио је неколико парохија, на којима се једнако трудио. У сремском селу Голубинци добија сва одликовања од Епископа сремског Г. Василија за дугогодишњи рад на обнови храмова и парохијских дома и за духовно уздизање своје пастве. Крај свога служења Богу и народу завршава у Инђији, у којој је имао свој најплоднији рад. Реновирао је цркву, проширио парохијски дом, подигао ограду око порте...

Доводио је познате предаваче, подржавао хорско појање и био члан тима за изградњу Храма Св. Саве на Врачару.

Заупокојена Литургија је служена у Инђији 31. децембра 2011. г. у присуству Епископа сремског Г. Василија и саслужење великог броја свештеника и хора. Опело и сахрана обављени су у Пожаревцу, где му је сахрањена и кћерка Јелена и родитељи.

Нека му Господ подари Царство Небеско.

Ђакон Дарко Кончаревић
проф. Карловачке богословије

**Поводом 17 година од упокојења
protoјереја-ставрофора Павића Радоњића**

Људи које волимо и поштујемо никада не умиру, они живе у нашим срцима. Павић Радоњић рођен је 1904. године Црној Гори, у селу Заграч код Даниловграда у кући сељака. Четири разреда Богословије завршава на Цетињу а пети и матуру у Сарајеву. Митрополит црногорско-приморски, потоњи Патријарх Гаврило (Дожић) рукоположио га ја у чин ђакона 1934, а недуго потом у чин презвитера у Цетињском манастиру. Бежећи од комунистичког терора, који је био нарочито изражен у Црној Гори, нашао се у Београду где је постављен за пароха на новооснованој парохији Крњача. Са благословом Патријарха Германа, у тешким временима по нашу Цркву започиње градњу првог послератног храма у Београду, 1961, посвећеног Св. apostolu и еванђелисти Луки. Године 1965., на дан празновања успомене на Св. apostola Луку и Св. Петра Цетињског, Патријарх Герман је служио Свету Литургију у првом послератном подигнутом храму у Архиепископији, а protа Павић, је одликован напрсним крстом.

Протојереј-ставрофор Павић Радоњић преселио се у вечност 1. марта 1995. г. На темељима рада protа Павића настала су два велелепна храма која су данас украс насеља Котеж и Крњача.

Александар Марковић

Ћорђе М. Вујновић (1915-2012)

**Величина у скромности
и једноставности**

Тихо и јуначки, као што је живео, преминуо је 24. априла 2012. у свом дому у Њујорку Ђорђе М. Вујновић, Србин православац, рођен 31. маја 1915. године у Питсбургу (САД), од оца Мана и мајке Цвијете Вујновић, досељеника из српске Лике.

Одрастао је у породици у којој су се чували светосавски корени и славила крсна слава Св. Јован Крститељ. Године 1934. Српски народни савез га је послао на школовање у Краљевину Југославију. У Београду је упознао своју супругу Мирјану Лазић.

После бомбардовања Београда, Ђорђе и Мирјана су успели да напусте окупирани Србију, а Ђорђе је ступио у америчку војску. Као познаваоцу прилика у Србији, Ђорђу је поверила организација мисије „Халијард“, чији је циљ био спасавање америчких и савезничких авијатичара који су принудно слетели у окупирану Краљевину Југославију – у којој су спасени бројни животи.

Деведесетогодишњи Ђорђе Вујновић је са групом спашених америчких ветерана у Србију доноeo Орден легије части, којим је 1948. амерички председник Хари Труман посмртно одликовао ќенерала Дражу Михаиловића, команданта Југословенске краљевске војске у Отаџбини, и у Српској патријаршији, 11. маја 2005. године, у присуству блажене успомене Патријарха Српског Павла и чланова Светог Синода, орден предао Гордана Михаиловић, ћерки ќенерала Михаиловића, са жељом да га после извесног времена преда на трајно чување Српској Православној Цркви.

Опело покојном Ђорђу Вујновићу је служено у суботу, 28. априла у присуству породице, родбине и многобројних пријатеља у српској православној Саборној цркви Св. Саве у Њујорку. Представници америчке војске су у црквеној припрати одали пошту покојном мајору Ђорђу Вујновићу и предали савијену америчку заставу Ђорђевој ћерки Ксенији Билкинсон. Приказане су фотографије из његовог живота и снимци са свечаности 2010. г. када је конгресмен Краули ставио на груди Ђорђа М. Вујновића Бронзану звезду, у знак захвалности за спасавање 512 америчких авијатичара од маја до септембра 1944.

Успомена на њега остаће заувек да живи, и да зрачи у нашим срцима. Вјечнаја памјат!

Ђорђе и Љиљана Кнежевић

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА

ШИРОКИЗБОР
ПОЛИЛЕЈА - ХОРОСА
- РАЗНИХ СВЕЋЊАКА

ЛИГРАП Доо
34312 Белославци, Топола
тел./факс +381 34 6883 502
моб. +381 63 602 536
+381 65 8073 135
www.ligrap.com
e-mail: livnicalligrap@yahoo.com

Хелена Контић
R. MARECHAL BINA MACHADO 360
04663-120/Sao Paolo
Brasil

Прилаже Православљу 100 долара за покој душе брата Светозара Бугарског, братића Петра-Владимира Бугарског и рођака Милана Бугарског.

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА

електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ

„GPS“ - сателитска синхронизација

063/ 315 841

MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246
ИЊИЖЕНЕРИНГ

Земун, И. Џанкара 9/29 www.mj.rs

R T R C www.rtrs.tv

atv www.atvbs.com

ДОБРОЧИНСТВО

Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

МАНАСТИРИ РУМУНИЈЕ

05 - 13. јун

ХИЛАНДАР 07 - 12. јун

ЦАРИГРАД

23 - 30. јун

Како га нисте видели!

МАНАСТИРИ БУГАРСКЕ

23 -29. јун

ОСТРОГ сваког петка

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (у Руса, Грка и Светогораца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, и наново од 2008. године) – са програмирањем и откуцавањем часова и четвртина, а по избору, и даљинским управљањем.

ПРЕДНОСТИ у односу на ЗАПАДНИ начин: 1.1. Звоњење не потреса звоник; 1.2. Знатно више звона може да стане у исти простор; 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане. 1.4. Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније; 1.5. Потрошња ел. енергије је нижа; 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити. 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирано изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета.

2. ОБНОВА старих, механичких, од историјског значаја ЧАСОВНИКА

3. ЧАСОВНИЦИ нови и тачни и још сами прелазе на „зима-лето“ време.

ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ

szeljko7@verat.net (szeljko7@gmail.com)

ЖЕЛ-МИР“

026/312 752; 065 (064)/920 5 851;

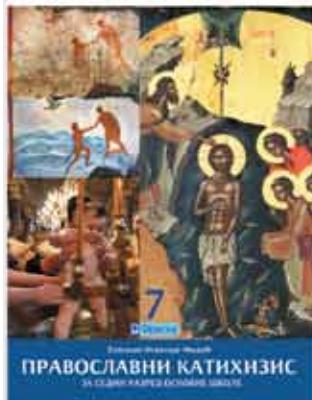
064/20 80 145

САЈТ: zelmir.atspace.com

Фреска

www.freska.rs БЕОГРАД

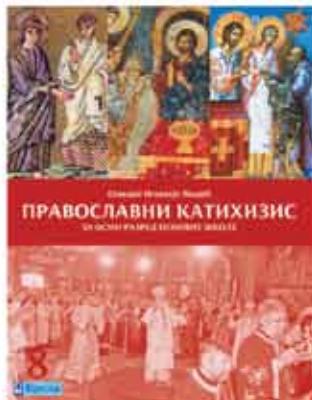

ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
за средње школе

др Игнatiјe
Мидић

КАТИХИЗИС
7. РАЗРЕД

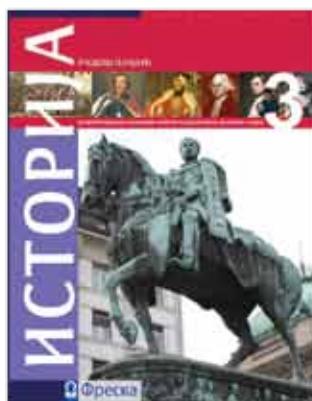
НОВО

др Игнatiјe
Мидић

КАТИХИЗИС
8. РАЗРЕД

НОВО

др Радош
Љушић

ИСТОРИЈА
3. РАЗРЕД

гимназије општег и
друштвено-језичког
смера

НОВО

др Игнatiјe
Мидић,
професор
Богословског
факултета,
владика
браничевски

др Радош
Љушић,
редовни
професор
на Одељењу
за историју
Филозофског
факултета

Уџбеници су одобрени од стране
Министарства просвете и науке и ових
дана излазе из штампе.

Од наредне школске године у издању
ФРЕСКЕ биће штампани и остали
уџбеници из ВЕРОНАУКЕ за основну
школу.

Досадашња издања: Уџбеници ИСТОРИЈЕ
за 5, 6, 7. и 8. разред основне школе.

У припреми: Уџбеници ИСТОРИЈЕ за
средње школе и ГЕОГРАФИЈЕ за 5, 6, 7.
и 8. разред основне школе.

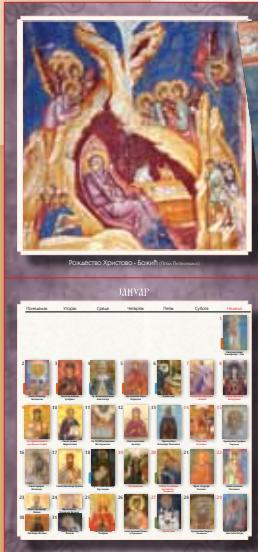
Издавачка кућа
ФРЕСКА
Телефони:
069/ 620-180
011/ 38-35-873
Факс:
011/ 38-35-873
freska@sbb.rs

ПОРУЧИТЕ ОДМАХ

У великом броју књижара
широм Србије или
путем наруџбенице - на сајту

**ИСПОРУКА ПО
ДОГОВОРУ**

Сви уџбеници
прилагођени су
Наставним
плановима и
програмима
прописаним у
Министарству
просвете

ЗИДНИ ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2012.

31x32 cm, 26 страница

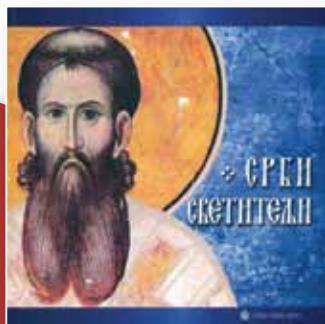

НОВО!

ПРАВОСЛАВНИ ПЛАНЕР 2012.

8x14 cm, 120 страница

СРБИ СВЕТИТЕЉИ

Капитална књига о Србима светитељима, од светог Јована Владимира у X, до светог Јустина Ђелијског у XX веку.

О њиховим животима и духовном подвигу, о њиховој важности за српску духовност, историју и судбину.

20,6x20 cm, 236 страница

ПРИНЦИП ПРЕС

11000 Београд, Цетињска 6; +381 11 322 70 34; 324 56 21
www.turistinfosrbija.com, www.nacionalnarevija.com

ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2012.

Наша стона књига и у 2012, наш роковник, поучник, подсетник.

Овога пута у осам верзија, посвећених некој од највећих

српских крсних слава

(Свети Лука, Свети

Димитрије, Света Петка, Свети

Архангел Михаило, Свети

Никола, Свети Врачи, Свети

Јован Крститељ, Свети Ђорђе).

16,5x24 cm, 384 странице

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА АРХИЕПИСКОПИЈА БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКА ПРОИЗВОДНИ ЗАВОД

НАЈВЕЋА ПОНУДА СВИХ ПРКВЕНИХ ПРОИЗВОДА У СРБИЈИ

Са благословом његове Светости Патријарха Српског Г.Г. Иринеја Производни завод Архиепископије београдско-карловачке ради и делује у згради Патријаршије српске у Београду и производи све црквене производе. Производни завод АЕМ је у могућности да у потпуности опреми православне храмове и њено свештенство.

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
АРХИЕПИСКОПИЈА
БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКА
ПРОИЗВОДНИ ЗАВОД

КРАЉА ПЕТРА ПРВОГ 5
11000 БЕОГРАД, СРБИЈА

ТЕЛ/ФАКС:
00 381 11 30 25 220

МОБ:

00 381 64 800 43 45

00 381 64 800 43 33

proizvodni.zavod.spc@gmail.com
www.spc-aem.org